

ΖΑΚΥΝΟΙΟΣ

ΔΑΘΩΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΥ

ΤΗ ΠΡΟΫΝΩ ΣΥΓΧΡΟΝΗ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΛΟΓΙΩΝ

ΕΝ ΖΑΚΥΝΤΩ

ΤΟΣ Α.—ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΟΓΔΩΘΝ,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

- I ΑΡΜΙΝΙΟΥ ΒΑΜΒΕΡΗ, ΔΕΡΒΙΣΙΟΣ ΒΙΟΣ, ὑπὸ Φ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΤΟΥ,
- II ΣΙΕΝΕΙΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ, (συνέχεια) ὑπὸ Κ. ΜΕΣΣΑΔΑ,
- III ΠΕΡΙ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑΣ, ὑπὸ Δ. ΣΩΜΕΡΙΤΟΥ.
- IV ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΜΟΥΤΣΗΣ καὶ ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΦΙΑ (Κριτικὸν Μέρος.)
- V ΗΡΩ καὶ ΔΕΑΝΔΡΟΣ (κατὰ Σχίλλερν), ὑπὸ Δ. Δ. ΜΑΡΓΑΡΗ.
- VI ΘΡΗΝΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΟΙ ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΥ ΤΑΣΣΟΥ, (κατὰ τὴν ἰταλικὴν) ὑπὸ Ι. Σ. ΜΑΝΕΣΣΗ.
- VII ΖΑΚΥΝΘΙΑ.
- VIII ΠΟΙΗΣΕΙΣ.—ΑΣΜΑΤΙΑ δύο, ὑπὸ ΙΩ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ, Η ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΙΟΥ τοῦ Α. ΜΑΝΖΟΝΟΥ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἀναγκαζόμεθα νὰ παρακλήσωμεν τοὺς Κυρίους συνδρομητὰς τοὺς εἰσέτι καθυστεροῦντας τὴν συνδρομὴν των ὅπως σπεύσαντες ἀποτίσωσιν αὐτήν, ἀφοῦ γνωρίζουσιν ὅτι κε-δοσκοπία δὲν ὄθησεν ἡμᾶς πρὸς ἐκδοσιν τοῦ ἀνά χειρας περιοδικοῦ καὶ ἐκδόσιν καθυστέρησις εἶναι ἀφαιμάξις τοῦ ἰσχυροῦ βελαντιῦ μας.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ο Ε ΖΑΚΥΝΘΟΣ.

ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΑΠΟΘΗΚΕΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΡΑΚΑΣΕΡΑΝΟΥ

ΕΤΟΣ Α'.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1875.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Η'.

ΑΡΜΙΝΙΟΥ ΒΑΜΒΕΡΗ ΔΕΡΒΙΣΙΟΣ ΒΙΟΣ.

Ἡ τοῦ Ἀρμινίου Βαμβερῆ περιήγησις ἐν τῇ Μέσῃ Ἀσίᾳ τοῖς πᾶσι τυγχάνει γνωστὴ.

Μετημφισμῆνος ὡς Δερβίσης συμπεριλήφθη ἐν σώματι φανατικῶν ἀληθῶν ἐν Τεχεράνῃ, διήλθε μετ' αὐτῶν τὰς εὐρείας καὶ κινδυνώδεις ἐρήμους τὰς μεταξὺ Κασπίας καὶ Ὠξοῦ, διέμεινεν οὐχὶ μόνον ἐν Χίβα καὶ Σαμαρκάν ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ φανατικῇ Βοχάρα· καὶ ἐπαύσατο πάντοτε μετημφισμῆνος διὰ τοῦ ἔρατ' εἰς Περσίαν.

Ἡ πλήρης κινδύνων καὶ τολμηρὰ αὐ-

τῆ τοῦ Βαμβερῆ ὁδοπορία διέσχισε τὸν πέπλον ὅστις μέχρι τοῦδε ἐπεκάθητο ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν λαῶν καὶ τῆς χώρας ἣν διέτρεξεν.

Εὐρωπαϊοὶς δυνεῖς μετημφισμῆνος νὰ ζήσει ἐπὶ μῆνας ἐλοκλήρους καὶ ἐν τῇ στενοτάτῃ οἰκειότητι ἐν χώρᾳ φανατικῇ καὶ ἀφιλοξένῳ εἶναι γεγονός ἀνευ οὐδενὸς προηγουμένου παραδείγματος.

Ἐκαστὸς δύναται νὰ ἔχῃ εἶδός τι φρωϊσμοῦ καὶ τοιοῦτον ἀπαντῶμεν ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων. Ὁ τῶν ἐπιστημονικῶν κόσμων γνωστὸς Ἀρμ. Βαμβερῆ δικαίως δύναται νὰ συγκαταλεχθῆ μεταξὺ τῶν ἀπρομήτων ἐκείνων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων προμάχων, ἐπιχειρήσας τὴν κινδυνώδεστέραν τῶν περιηγήσεων.

Ἄν ὑπάρχει χώρα ἐπὶ τῆς γῆς τῆν

δεινότεραν ἐμποιοῦσα ἐντύπωσιν ὅσον αἱ ἀπέραντοι τῆς Μέσης Ἀσίας ἔρημοι. Ἐνταῦθα ὁ νοῦς θέλων νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ναυκαγεῖ. Οἱ τῆς ἐνδοσάτης Ἀσίας λαοί, φανατικοί, ὑποπτοὶ καὶ τρομεροί, ὄντικοί μὲν ἀφ' ἐνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ζῶντες ἐν στερήσει ἕνεκα τῶν ἰδιομόρφων αὐτῶν δοξασιῶν, καθίστανται δύσλυτον τι πρόβλημα, ὅπερ μέγα κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον. Ἀναλογιζόμενοι τὴν τῶν ἐρήμων ἔκτασιν, ἠλιγγιάμενοι εἰς ἐκάστην αὐτῶν διδομένην ὄνομα καὶ περιγραφὴν ἢ σύγχυσις ὅμως ἀποβαίνει μεγίστη ὁπότεν θελήσωμεν νὰ συγκρίνωμεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν πρὸς ἐκείνην τὴν ἐπικαλύπτουσαν τὴν κατοικουμένην γῆν, ἥτις δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς μικρὸν τι κόσμημα ἐπὶ γυμνοῦ σώματος.

Ὁ ἄνθρωπος εἰσέδυσε πανταχοῦ τῶν ἐρήμων πρὸς πλουτισμὸν τῶν γνώσεών του. Δάση ἀπέραντα κατέστησεν ἑαυτῷ γνωστά, τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς ἀδιακόπως ἐξερευνᾷ, εἰς τῆς Σαχάρας τὰς ἀμύωδεις πεδιάδας ἀτρομῆτως εἰσεχώρησεν. Ἡ τοῦ Βαμβερῆ ὅμως περιήγησις ἔχει ἰδίον τι χαρακτηριστικόν, διότι οὗτος εἰσέδυσεν εἰς τῆς Ἀσίας τὰ σπλάγχα μόνος, περικυκλούμενος ὑπ' ἀνθρώπων ὧν κατεπάτει τὰ ἱερώτερα αἰσθήματα καὶ τὰς προλήψεις, καλῶς δὲ γινώσκων ὅτι ἀνακαλυπτόμενος ἢ τὸν θάνατον ἀφεύκτως ἔπρεπε ν' ἀναμένη ἢ τὴν δουλείαν.—Εὐρωπαϊὸς περιβάλλεται τὸν τοῦ Ἀσιανοῦ χαρακτῆρα, ἔτι δὲ πλέον τὸν τοῦ Δερβίσου θρήσκου καὶ φανατικοῦ. Ἐδέησεν ἵνα ἀπομυθηθῇ αὐτὸν, καὶ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἔρημον οὐδὲν νοσταλγίας σημεῖον δεικνύων, ὑποκρύπτων δὲ πάντα περιηγητοῦ θαυμασμὸν ἐνώπιον τῶν τῆς φύσεως καλλονῶν καὶ εἰκόνων, ἐνώπιον τῶν ἐρεπίων παρελθούσης καὶ ἀπολεσθείσης ἀκμῆς, καὶ ἐνώπιον παντὸς ἐν γένει τὸν ἐπιστήμονα ἐνδιαφέροντος μετ' ἐπιστάσιος συγκαλύπτων τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Πρέπει νὰ ᾖναι ὑποκριτὴς ὡς ἐν θεάτρῳ οὐδὲ πρὸς στιγμὴν ἐγκαταλείπων τὸ πρόσωπον ὅπερ ἀπομυμείται, ἢ

ἄλλως ἢ ζωὴ του διατρέχει τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων.

Ὁ Εὐρωπαϊὸς εὐρισκόμενος μεταξὺ τῶν λαῶν, θεωρεῖ περὶ ἑαυτὸν, ἔρωτᾷ καὶ λαμβάνει σημειώσεις. Ἄλλ' ἐν τῇ μέσῃ Ἀσίᾳ ὁ Βαμβερῆ μετρηφισμένος ὡς ἀεὶ βίσις, εἶναι ὡσπερ κατάσκοπος ἐν μέσῳ ξένου στρατοῦ.

Ἐνδεκα μηνῶν τοιαύτη ἀγωνία δὲν εἶναι πρᾶγμα μικρὰν γενναϊότητος ἀπαυτοῦν ὄσιν. Καὶ μολοντοῦτο ὁ Βαμβερῆ διηγείται τὴν περιουσίαν του τοσοῦτον ἀφελῶς, μετὰ τοσαύτης χάριτος, ὥστε ὁ ἀναγνώστης ὁτὲ μὲν μειδιᾷ, ὁτὲ δὲ τρέμει.

Ἀκούσωμεν ἐν συνόψει αὐτόν.

«Τὴν ἑσπέραν τῆς 27 Μαρτίου 1863 ξενιζόμενος ἐδείπνων διὰ τελευταίαν φεραν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου παρὰ τῆς πρεσβείας τῆς Τουρκίας ἐν Τεχεράνῃ.

Καθ' ὅλον τοῦ συμποσίου τὸ διάστημα, ἵνα ἐκ τοῦ ἐπικινδύνου μου σχεδὸν μὲ ἀποτρέψωσι, μοι ἔλεγον ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ τελευταία τῆς ζωῆς μου ἡμέρα, καὶ ἤν μετεῖχον γάμου εὐρωπαϊκοῦ καὶ κρῖν τὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον παρατίθενόμενον.

Τὸ τῆς πρεσβείας λαμπρὸν ἑστιατόριον ἦτο μεγαλοπρεπῶς πεφωταγωγημένον, τὰ ἐκλεκτότερα ἐδέσματα παρετίθεντο πρὸ τῶν συνδαιτυμόνων, καὶ οἱ κάλλιστοι τῶν οἴνων περιήρχοντο κύκλῳ τῆς τραπέζης. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἤθελον νὰ μὲ προπέμψωσιν εἰς τὴν δυσχερῆ περιήγησίν μου διὰ παντοῦ εἶδος ἀναμνήσεων τῆς εὐρωπαϊκῆς εὐεξίας. Οἱ φίλοι μου καθ' ὅλην τὴν ἑσπέραν προσεπάθουν ν' ἀνακαλύψωσιν ἐν τῷ προσώπῳ μου ἕνην τινα ἐσωτερικῆς ταραχῆς καὶ ἀνησυχίας.—ἐν τούτοις εὐρέθησαν ἠπατημένοι ἐν τῇ προσδοκίᾳ ταύτῃ. Ἐν ἐκστατικῇ εὐθυμίᾳ ἤσυχον ἀνεπαυόμενον ἐπὶ τῆς ἐξ ἐπικρόκου καὶ κλας μου.

* * * * *

Μετὰ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 28 Μαρτίου, εὐρισκόμενον

ἐκ τῶν ἀλητῶν συνεταίρων μου, ὁδεύων πρὸς τὸ Σαρί. Ἐζήτησαμεν καταφύγιον ἐν ἡμιηρημωμένῃ τιᾷ καλύβῃ, ὀνόματι Δαγάρν. Ἡ βροχὴ ἐπιπτε κρουνηδόν. ἀκούοντες διαβεβρηγμένοι, ἅπαντες ἐκτίστησαν σκέπην ὑπὸ τὴν ξηρὰν τῆς πτωχικῆς καλύβης ὀροφῆν. Ἐὶ μέρους ἦτο κερὸν, ἐπέπρωτό μοι δὲ κατ' αὐτὴν τὴν πρῶτην ἑσπέραν τῆς περιουσίας μου νὰ εὐεθῶ ἐν τῇ στενοτέρᾳ συναφείᾳ μετὰ τῶν συνοδοιπόρων μου ὧν τὰ ἔρρακωμένα ἐνδύματα οὐδέποτε ἀναδίδοντα εὐεθῶν τινα ὄσμην, κατὰ τὴν παρούσαν ὑπόστασιν αὐτῶν κατάστασιν ἀπέπεμπον ἀτμοειδῆ ἀναθυμιάσεις τὰ μάλα πρᾶγματι ἀξίως παρατηρήσεως, ἥμισυ δὲ ἐπιθυμητάς.

Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν περιστάσει δὲν ἦτο ἄλλου περιέργον, ἂν ἐγὼ πολὺ ὀλίγον πεσθύμουν νὰ συμμετάσχῳ τοῦ μεγίστου ἰλίου τρυβλίου, ἐξ οὗ οἱ πειναλέοι χαρῆδες ἐλάμβανον καὶ ἔτρωγον τὸ δεῖπνον αὐτῶν, μεταχειριζόμενοι τὸ φυσικὸν ἐκεῖνο ὄργανον, ὃ τοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἵνα λαμβάνωσι τὴν τροφήν των ἐκ τοῦ κοινοῦ δοχείου τὴν χεῖρα.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὅμως δὲν ἐκτανιζόμενον τόσον ὑπὸ τῆς πείνης ὅσον ἐκ τῆς στενοχωρίας, περιπετυλιγμένος, ὡς ἤμην, ἐν τῇ διαβεβρηγμένῳ ρακῶν μεθ' ὧν ὀλίγον μέχρι τοῦδε εἶχον ἐξοικειωθῆ.

Συσσωρευμένοι πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τοῦ ἐκείνου ἕρκους, ἐζήτουν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὕπνος ὅμως εἰς τοιοῦτον περιωρισμένον μέρος ἦτο πρᾶγμα ἀδύνατον δι' ἐμὲ. Ὅτε μὲν ἤσθάνομην τοῦ γείτονος ἐν τῇ χεῖρᾳ, ὁτὲ δὲ τὴν κεφαλὴν περιπεπρωμένην πλησίον μου. Ἄλλοτε ὁ παῖς τῆς vis-à-vis ἐξετείνετο μέχρι τοῦ ὠτίου μου. Μὲ ὅλως ἰάδιον ὑπομονὴν ἔπρεπε νὰ ὑπερασπίζωμαι ἐναντιὸν ὅλων τούτων τῶν διαμφορηθησίων φιλικῶν κινήσεων. Ἐν τούτοις ἴσως ἤθελεν εἰσθᾶν ἄνατον νὰ ὑποκλέψω στιγμὰς τινας ὑπνοῦ, ἂν δὲν ὑπῆρχε καὶ ἕτερον εἰς τὴν ἀνεπαυσίαν μου πρόσκομμα, ὃ ρογγαλιῶδες τῶν κοιμωμένων Ταρτάρων διὰ

λογος καὶ ἔτι μάλλον αἱ μεγάλαι κραυγαὶ Πέρσου ἡμιονηλάτου ὑπὸ ὀχληροτάτων ρευματισμῶν κατὰ τρυχομένου.

Ἰδὼν ὅτι πᾶσα διὰ νὰ κλείσω ἐπ' ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπόπειρα ἀπέβαινε ἀκαρπός, ἀπεσύρθη ἐκ τοῦ μέσου τοῦ σωροῦ τῶν ἀνθρωπίνων ἐκείνων ὄντων καὶ ἠγέρθη ἐπὶ τῶν ποδῶν μου. Ἡ βροχὴ ραγδαίᾳ ἐξηκολούθει νὰ πίπτῃ, ρίψας δὲ τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τοῦ ἐκτός τῆς καλύβης βαθέως βασιλεύοντος σκότους ἀνεμνήσθη πού πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν εὐρισκόμενον, καὶ ἀνετόλμησα εἰς τὴν μνήμην μου τὸ πολυτελὲς ἐκεῖνο τῆς ἀναχωρήσεώς μου συμπόσιον ἐν τῷ λαμπρῷ τῆς τουρκικῆς πρεσβείας μεγγάρῳ. Ἡ σκηνὴ αὕτη μοι ἐφαίνετο ὡς πιστὴ τις δραματικὴ ἐξοικονομία τοῦ «Βασιλέως καὶ τοῦ Ἡπαίτου» εἰς ἣν βεβαίως ἐγὼ παρίστων τὸ κύριον πρόσωπον.

Ἐν τούτοις τὸ τῆς πραγματικότητος αἰσθημα δὲν μοι ἐπροξένησε τοσαύτην ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν, διότι δὲν ἤμην τάχα ἐγὼ ὁ κύριος τῆς θέσεως; Δὲν ἤμην ἐγὼ, ὅστις ἐπέφερον τὴν ταχεῖαν ταύτην μεταμόρφωσιν; Δὲν ἤμην ἐγὼ αὐτὸς ὁ ἐπιβάων εἰς ἐμαυτὸν τὴν παρούσαν τύχην μου;

Ὅλιγαι ἡμέραι ἐξήρχεσαν ἵνα ὑπερικήσω τὴν ἐν ἐμοὶ ὑφισταμένην πάλιν τῆς εὐεξίας καὶ τῆς στερησεως, ταχέως δὲ ἐξοικειώθην μεθ' ὅλων ἐκείνων τῶν προσόντων τῶν ἀποπελούντων τὸν τέλειον Δερβίσην, δηλ. τῆς ρυπαρότητός του κτλ. Τὸ κάλλιστον τῶν ἐνδύματων μου, ἦτοι τὸ ὀλιγώτερον ρυπαρὸν καὶ ἔρρακωμένον προσέφερον εἰς ἀσθενῆ τινα Χατζῆν, διὰ τῆς πράξεώς μου δὲ ταύτης ἀπέλαυσα τὴν ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην πάντων τῶν συνοδοιπόρων μου.

Ἡ νέα μου στολὴ συνίστατο ἐκ μαλλίνου χιτωνίσκου ἀνεῦ ἄλλου τινός ἐκ τῶν συνήθων χιτώνων, καὶ ἀπὸ ἑνα Djoubbé (ἐπαναφορίου) (1) δεδεμένον περὶ τὴν ὄσφιν διὰ σχοινί-

(1) Τοῦτο καλεῖται «Χιρκαὶ Δερβιτάν»—«Hirkai Dervishan» καὶ οἱ εὐπορώτεροι τῶν Δερβιτῶν εἰσὶν ὑποχρεωμένοι νὰ φέρωσι

ου. Περιετύλιξα τούς πόδας μου εἰς ῥάκη, καὶ ἐκάλυψα τὴν κεφαλὴν διὰ μεγίστου στροφιού (turban), ὃ τὴν μὲν ἡμέραν μοὶ ἐχρησίμευεν ὡς ἀλεξήλιον, τὴν δὲ νύκτα ὡς προσκεφάλαιον. Πρὸς ἐντελῆ τῶν ἄλλων Χατζίδων ἀπομίμησιν ἔριψα ἐπὶ τοῦ ὕμου μου σακκίον, ἐν ᾧ ἔκειτο ὀγκώδης καὶ βαρὺ Κοράνιον. Οὕτω λοιπὸν ἀτενίζων ἑμαυτὸν τοιοῦτοτρόπως μετημφιεσμένον ὡς διὰ μεγάλην τινὰ παράταξιν ἐδικαιούμην νὰ εἶπω ὑπερηφάνως — ἀληθῶς ἐγεννήθην διὰ νὰ ἦμαι ἐπαίτης. —»

Τὸ ἐξωτερικόν, ἦτοι τὸ ὅλον τῆς μεταμφιέσεώς μου, ἦτο πρᾶγμα εὐκόλον. Τὸ ἠθικόν ὅμως ἐπαρουσίαζε πλειοτέρας δυσκολίας παρ' ὅσον κατ' ἀρχὰς ἐφανταζόμην. Ἐπὶ πολλὰ κατὰ διάρκειαν ἔτη ἔσχον ἀφορμὴν νὰ σπουδάσω τὰς μεταξὺ εὐρωπαϊκῶν καὶ ἀσιατικῶν ἠθῶν διαφορὰς τοῦ ζῆν. Ἡ ὄλως ἔκτακτος καὶ σοφιστικὴ θεοία, ἐν ἣ εὐρισκόμην, μὲ ἠνάγκαζεν αὐστηρῶς νὰ προσέχω ἑμαυτὸν, καὶ ἐν τούτοις δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποφύγω μεγάλα τινὰ σφάλματα. Αἱ μεταξὺ τῶν δύο φιλοῶν ἐνυπάρχουσαι οὐσιώδεις διαφοραὶ δὲν συνίστανται ἀπλῶς εἰς τὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν φυσιογνωμίαν καὶ εἰς τὸν ἰκατισμὸν. Ἡμεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι τρώγομεν, πίνομεν, κοιμώμεθα, καθήμεθα καὶ ἰστάμεθα ὅλως κατὰ διάφορον τῶν Ἀνατολικῶν τρόπον, οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ, δύναμι εἰπεῖν, καὶ γελῶμεν, κλαίνομεν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μας κλείνομεν κατὰ διάφορον ἐκείνων μέθοδον. Ταῦτα εἰσὶ μικρὰ μὲν, καταφανῆ ὅμως εἰς τὸν παρατηρητὴν, καὶ τὰ μάλα δύσκολα πρὸς ἀπομίμησιν καὶ μολοντοῦτο τί εἶναι ἢ πρὸς ὑπερνίκησιν αὐτῶν δυσκολία παραβαλλομένη πρὸς ἐκείνην ἢ ὑφίσταται τις προσπάθειαν νὰ μεταμορφώσῃ τὰς ἐκείνου ὁρέξεις, τὰς ψυχικὰς συγγινήσεις καὶ τὰ αἰσθήματα!

Πάντοτε ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἀπλήστως παρατηρεῖ τις, καὶ φυσικῶς εἶναι πλέον διατεθειμένος νὰ κρίνῃ καὶ ἐπιχειρῆν πλέον παρ' ἄλλοτε. Δι' ἓνα Εὐ-

ρωπαϊὸν μεγάλη ἀπαιτεῖται δύναμις ἐν ὑποκρύφῃ τὴν διεγειρημένην περιεργασίαν του, τὸν θαυμασμὸν καὶ ἄλλας πολλὰς συγγινήσεις ἅς ἡ θεὰ τῶν ἀδιαφόρων καὶ ἀδρανῶν ἀνατολικῶν ἔθνων πάντοτε προκαλεῖ. Ἐν τούτοις σκοπὸς τῆς ὀδοιπορίας τῶν φίλων μου ἦτο νὰ φθάσωσιν εἰς τὰς κατοικίας των, ὃ δ' ἰδικὸς μου ἦτο ὃ τῆς περιηγήσεως καὶ τῆς μελέτης. Εὐτυχῶς μόνον κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς μετ' αὐτῶν συμβιώσεώς μου διέγειρον τὴν προσοχὴν των ἑκείνοι ὅμως ἦσαν δι' ἐναντικείμενον διηγετικὸν μελέτης. Βεβαίως οὐδέ τις ἐξ αὐτῶν ἐφάντασθη ὅτι κατεγινόμεν εἰς διπλοῦν ἔργον, ἀκόμη καὶ ὅτε ἡστειουόμεθα συναστραφόμενοι ἐν τῇ πλέον στενῇ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀγάπῃ.

Πᾶς ὃ τὴν ἐλαχίστην πρακτικὴν ἢ θεωρητικὴν πείραν ἔχων τῆς Ἀνατολῆς, θέλει ἐννοήσῃ πόσον δύσκολον εἶναι νὰ συμμορφωθῇ τις πρὸς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῶν κατοίκων αὐτῆς. Τὸ εὐτυχὲς τῆς φωνῆς περιέργου κατόρθωμα, ὅχι ὅμως καὶ τόσον, ὅτε θέσω πρὸ τοῦ ἀναγνώστου τὴν κλειδα τοῦ μυστικοῦ εἰς τὰς ἀφελούτους παρατηρήσεις μου.

Αὐτὸν εἰς μόνον ἐκ τῶν συνταξιδιωτῶν μου εἶδε ποτὲ τὴν Εὐρώπην ἢ ἐλάβε μετ' Εὐρωπαϊῶν σχέσεις. Οὗτος ἦτο ὁ Χατζὴ-Βιλάλ ὅστις πιθανὸν νὰ ἐγγίνετο Γρηκοῦς τινος ἢ Ἀρμενίου οὗς ἐξέλαβεν ὡς Φράγκου. Καὶ αὐτὸς ἦτο Σταμπούλ (1) καὶ ὁ τρόπος τοῦ ζῆν μεταξὺ τῶν Σταμπούλι (2) ἀμυδρῶς ποιεῖται εἰς αὐτοὺς γνωστά. Τὰ σφάλματα, εἰς ἃ ἐγὼ ὑπέπιπτον ὡς πρὸς τὰς ἐξαιρέσεις καὶ συνηθείας δὲν παρήρχοντο ἀπαράτηρητα, πλὴν εὐκόλον εἶχον καὶ τὴν ὀκασιολόγησιν. — «Stamboul Kaidesi sup-dek iken — ἦτοι: «αὐτὴ εἶναι ἡ συνθεσιὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει. —» Ἐθεώρησα λοιπὸν τὰς παρεκκλίσεις μου ταύτας ὡς ἀπλοῦν σολοικισμὸν.

(1) Κωνσταντινουπόλις.

(2) Κωνσταντινουπολιτῶν.

Βον. Ἡ γνώσις ἣν εἶχον τοῦ πάντοτε ἐπικειμένου κινδύνου, καὶ ὅτε ἀκόμη εὐρισκόμην μακρὰν τῶν συνοδοιπόρων μου ἐβίβριζε νὰ υποκύπτω εἰς τὰς μεγαλύτερας θυσίας. Ἐγίνωσκον πόσον μοὶ ἦτο πολυτίμος ἢ φιλικὴ τῶν συνοδοιπόρων μου, καὶ πᾶν τὸ κατὰ δύναμιν ἐποίουν πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ δικτήρησιν αὐτῆς. Καίτοι ἦμην ἀνώτερος αὐτῶν ὡς Mollah οὐδεὶς ἄλλος εἰς τὴν καρδιά μου ἦτο πτωχότερός μου κατὰ τὸ βαλάντιον, τὰ ἐνδύματα ἢ τὴν τροφήν. Εἰς πάντα ὑπέκυπτον καὶ πάντοτε ἦμην εὐχαριστῶς νὰ βοηθήσω τινὰ ἢ υποχρεώσω καθ' ὅσονδ' ἴσχυε τρόπον, καὶ ἐπειδὴ ὅλοι πραγματικῶς ἦσαν εὐθεῖς καὶ τίμιοι, τάχιστα κατενόησα ὅτι δὲν ἠθέλον λείπει ἐν πάσῃ περιστάσει νὰ ὑπερασπίσωσι καὶ ὑποστηρίξωσι τὸν φίλον καὶ συνοδοιπόρον αὐτῶν, ὅστις ἦτο παρὰ πᾶσι γενικῶς εὐνοούμενος.

Γον. Ἡ πτωχεία μου καὶ σωματικὴ ἀδυναμία ἦσαν ἀναντιρρήτως ἡ κυριώτερα ἀσφάλεια μου. Μεταξὺ τῶν Τουρκοῦσάνων, καὶ πρὸ πάντων ἐν Etnek ἰκανὸν διέτριον ἐκείνου καθότι ἐνταῦθα οἱ Χατζίδες δὲν εἶναι διόλου σεβαστοί. Ἀλλὰ καὶ πάλιν κατὰ τὴν τρέχουσαν τῆς ἀγορᾶς τιμὴν τῶν ὑποδεεστέρων ποιότητος εἰλωτῶν μόλις καὶ μετὰ θίας ἤξιζον ὀλίγον τι πλέον τῶν τριῶν δουκάτων, καὶ πραγματικῶς οὐχὶ τόσον περιζήτητος ὄσον ἠδύνατο νὰ ἦναι ρωμαλέος τις ὄνος. Μόνον μεταξὺ ἰδιωτῶν ἠδυνάμην νὰ χρησιμεύσω πρὸς περιστροφὴν τοῦ μύλου, ἢ πρὸς ἐπιστάσιαν τῶν καμήλων, ἔργα εὐτελεῖ, ἅτινα μόλις ἤξιζον τὸ ἐξοδὸν τῆς διατηρήσεώς μου, ἐξ ἄλλου δὲ μὴ παρέχοντα καὶ ἰκανὴν δύναμιν προσελκύσεως ἵνα κινήσωσι τὸν δεισιδαίμονα νομάδα εἰς πειρασμὸν ὅπως πράξῃ αὐτὸ τὸ ἀμάρτημα. Ἐν Βογάρᾳ τὸ κενὸν τοῦ βαλαντίου μου μοὶ ἦτο μεγαλύτερα βοήθεια ἢ πᾶσαι αἱ περὶ Ἰσλαμισμού γνώσεις μου. Ὁ τοῦ Mollah καὶ θρησκου χαρακτηρὸν δὲν ἔφερον μὲ προσφύλαττεν ἀπὸ πάσης ἐν γνώσει προσβολῆς, ἀλλ' ἀν ὅμως ἐτύγχανον κάτοχος ὀρατῆς περιου-

σίας, τοῦτο ποσῶς δὲν ἠθέλε μὲ ἐξασφαλίσει ἐκ τῶν ὑποκρυφίων ἐνεργειῶν μυστικῶν ἐχθρῶν. Ἐξένοι ἐν Βογάρᾳ καὶ ἀντικείμενα ὑπονοίας ὄντες, ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιστάσει δὲν ἠθέλομεν διεγείρει τὴν ἐπιθυμίαν γενόμενοι γνωστοὶ ὡς κάτοχοι γοημάτων ἢ ἄλλων πολυτίμων πραγμάτων; Ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἦμην οὐχὶ μόνον πτωχός, ἀλλὰ ἀμυδρὸς καὶ ἐκ τοιοῦτου φορτικοῦ ἀνθρώπου ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἐφρόντιζον ἵνα μετ' ἐπιστασίας ἀπομακρύνωνται.

Ταῦτα ἦσαν τὰ αἴτια ἅτινα οὐχὶ μόνον ἐκόλυσαν πᾶν ἀπεικταῖον, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσαν καὶ εἰς τοὺς σκοπούς μου. Μολαταῦτα ἕκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν ἦμην ἐντελῶς ἦτοχος περὶ τῆς ἀσφαλείας μου, καὶ οὐδόλως ἐδικαιούμην νὰ παραιτήσω πᾶσαν ἰδέαν κινδύνου. Ἡ ἔξις μᾶς ἐνισχύει νὰ ὑποκείμενον βίον ὑποκείμενον εἰς διηγετικὴν κινδύνου. Ἐν τούτοις εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως καὶ θαυμασμοῦ πόσον δικρῆς καὶ σφοδρὰ εἶναι ἡ πάλη καθ' ἣν ἡ ψυχὴ ἐν ἀφροντισίᾳ καὶ ἀπαθείᾳ διατηρεῖ τὴν ἐλπίδα μελλούσης ὑπάρξεως πέραν τοῦ κόσμου τούτου.

Πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς ἀπεικταίου ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐδίττασα νὰ δειπνήσω καλῶς τὸ ἑσπέρας, διότι ἐφοβούμην μὴ ὁ βεβαρημένος στόμαχος μοὶ προξενήσῃ ὄνειρα, καὶ τὰ ὄνειρα παραλήρησιν εἰς τινὰ εὐρωπαϊκὴν γλῶσσαν, οὕτω δὲ προδοθῶ. Ἐμέμφθην αὐτὸς ἑμαυτὸν διὰ τὴν δειλίαν μου ταύτην, καὶ ἐν τούτοις ἐπέμενον, πρὸ πάντων κατὰ τοὺς πώτους μῆνας, ὅτε ἐλάμβανον τὰ μεγαλύτερα προφυλάξεως μέτρα.

Πόσον ἀγωνίαν οἱ φανταστικοὶ οὗτοι φόβοι μοὶ ἐπροξένουν! Πόσον πανταχοῦ μὲ συνώδευον, καὶ ὅτε ἀκόμη μόνος ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἐρήμου, μακρὰν τῆς καρδιάνας, ἐκαθήμην τρώγων τὸν ἄζυμον ἄρτον μου, μεμιγμένον μετὰ στάκτης καὶ ἀνθρακός, καὶ πίνων ὀλίγας δυσώδους ὕδατος σταγόνας! Αὕτη ἦτο ἡ ἀνάψυξις μου, ἀνάψυξις ἀθλίη ἣν δὲν ἠδυνάμην ν' ἀπολαύσω οὐδὲ ἐν ἡσυχίᾳ.

αὐτὸ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων των, ἀδιάφορον ὄσον καὶ ἂν ἦναι ταῦτα πολυτελῆ.

Τὸ πᾶν ὑπνώττει, ἔλεγον. Οὐδεὶς ὀφθαλμὸς εἶναι ἐπ' ἐμοῦ. Καὶ ἐν τούτοις ὄχι. Οἱ ἐν τῇ ἀποστάσει ἐξ ἄμμου λόφοι μοὶ ἐφαίνοντο ὡς τόσοι κατάσκοποι ἐπιβλέποντές με ἂν παραλείπω τὸ Bismillah, ἢ ἂν τρώγω ἢ καὶ ἂν τέμνω ἀκόμη τὸν ἄρτον μου κατ' ἄλλον ἢ τὸν μωαμεθανικὸν τρόπον.

Πολλάκις εὐρισκόμενος κεκλεισμένος ἐν τῇ σκηνῇ μου καὶ μακρόθεν ἀκούων τὴν φωνὴν τῆς προσλήσεως τῶν πιστῶν διὰ τὴν προσευχὴν, ἀνεπήδων ἐσπευσμένως ἐκ τῆς κοίτης μου ἵνα ἀρχίσω τὴν ἀληθῶς ἐπίπνον ἐπιγείρωσιν τῆς ἀναγνώσεως τῶν τρισκαίδεκα Rikaat (γονυκλισιῶν.) Κατὰ τὴν ἕκτην ἐβδομάδα ἢ ὀγδόην, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν. Ἄναμφιδόλως τόσον ἀρκεῖ οὐδεὶς περίεργος ὀφθαλμὸς με ἐφορᾷ. Καὶ ἐν τούτοις ὄχι—διότι δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποβάλω τὴν ἰδέαν ὅτι κατάσκοπον ὄμμα με παρετήρει ἐκ τῆς κλειθείας, καὶ οὕτω ἐξηκολούθουν μέγχις ὅπου εὐσυνειδότης συνεπλήρουν τὸν προσδιορισμένον τῶν Rikaat ἀριθμόν.

Ἡ φράσις «προφυλακτικὰ μέτρα» ἴσως εἶναι ἀκατάλληλος, καὶ τὸ σύνολον τῆς διαγωγῆς μου πιθανὸν νὰ ὀνομασθῆ. καταλληλότερον ἔλλειψις θάρρους. Δὲν δύναμαι νὰ τῷ ἀρνηθῶ· διότι βλέπων μετὰ πόσης δυσπιστίας μ' ἐθεώρουν κατ' ἀρχὰς καὶ μέγχι πόσου βαθμοῦ ἢ τῆς Μέσης Ἀσίας ἀναρχία ἐφθανε, δὲν ἠδυνάμην ἐξ ὅλων τούτων νὰ πορευθῶ ἱκανὴν θάρρους δόσιν διὰ τὴν ἡν ἐπεχείρησα περιοδεῖαν. Ἡ μικροψυχία ὁμῶς αὕτη δὲν διήρκεσε πλέον τοῦ ἐνός μηνός μετὰ τὴν ἀπὸ Εὐρωπαϊοῦ εἰς Δερβίσην μεταμάρωσίν μου. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐστρεψα τὰ νῶτα πρὸς τὴν Βοχάραν μετεμορφώθην ἐντελῶς εἰς ἀδιαφιλονείκητον ἐπαίτην Δερβίσην, ὅσπερ, ὡς ἐγὼ αὐτὸς θαμπδὸν διὰ τῆς ἐξέως ἐλησμόνησα ὁμοίον πρόσωπον παρίστανον, ἔπαυε κατ' ἀναλογίαν νὰ διεγείρη καὶ ὑπονοίας εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἄλλων συναδέλφων.

Ἦδη ἐν μέσῳ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ εὐρισκόμενος, ὅτε ἀναλογίζομαι

τὴν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν θέσιν μου, δὲν δύναμαι νὰ μὴ θαυμάσω πόσον ἐξίς καὶ ἀνάγκη ὑπῆρξαν ἱκαναὶ νὰ με μεταβάλωσιν ἐν τοσοῦτῳ ὀλίγῳ καιροῦ διαστήματι. Ἡ ζωὴ αὕτη τοῦ Δερβίτου καὶ θέλγητρα ἀκόμη ἤρχιζε νὰ μοὶ παρέχῃ, καὶ πολλάς διασκεδάσεως στιγμὰς διηρχόμην. Οὐδόλως αἰσθανόμενος προθυμίαν τινὰ πρὸς ἀπομίμησιν τοῦ ρώσου ἐκείνου κόμητος ὅστις, ἀπηυδηκῶς ἐκ τῆς ζωῆς τῶν αἰθουσῶν καὶ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ἀπεσύρθη εἰς τινὰ τῶν τῆς Κασμίρης κοιλάδων, πολλάκις ἠσθάνθην ὅμως ἐσωτερικὴν τινα εὐχαρίστησιν θερμαινόμενος πλησίον ἐρείπιου τινὸς ἢ ἄλλου μεμονωμένου μέρους ὑπὸ τὰς συγκερασμένας τοῦ φθινοπωρινοῦ ἡλίου ἀκτῖνας.

Ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ἔκφρασις τῆς ἠδύτητος τοῦ γινώσκειν ὅτι ἄνευ χρημάτων, κοινωνικῆς θέσεως ἢ ἐργασίας—καὶ συνάμα πάσης φροντίδος, ταραχῆς ἢ ἄλλου, ἐλευθερος, ἀναπαύεται τις ἐν τῇ ἀπαλῇ κλίμῃ τῆς ἀνατολικῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀταραξίας.

Τοιαύτη ἀπόλαυσις κατὰ φυσικὸν λόγον δι' ἡμᾶς τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι ὀλιγοχρόνιος· διότι ἂν φέρωμεν πρὸς στήμιν τὴν διάνοιαν ἡμῶν πρὸς τὴν μακρὰν εὐρισκόμενῃ Δύσει, τὴν ἀεικίνητον καὶ πολυάσχολον, ἡ μεγίστη διαφορὰ τῶν δύο ζωηροτάτῃ εὐθὺς παρουσιάζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Εὐρωπαϊκὴ ἐνεργητικότης καὶ ἀνατολικὴ ἀπάθεια εἶναι τὰ δύο προβλήματα ἅτινα ἐπασχολοῦσι τὸ πνεῦμα. Τί πρέπει περιπλέον νὰ πράξωμεν ἢ ν' ἀναβλέψωμεν εἰς τὰ ἐρείπια ταῦτα τῶ πανταχοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ διεσκορησιμένα ἵνα ἴδωμεν ποῦ εὐρίσκεται ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία; Ἐνταῦθα τὸ πᾶν τείνει πρὸς τὴν καταστροφὴν, πρὸς τὴν δουλείαν. Ἐκεῖ ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ παγκόσμιος ἀρχὴ συμβασιλεύουσιν.

Αἱ ἀπολαύσεις ὅμως τῆς Δερβίσιου ζωῆς ἐν ἐμοὶ δὲν ἦσαν ἐφικταὶ ἕνεκα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐξεῶν μου καὶ τῆς βραχυχρονίου μου διαβάσεως. Ἐν τούτοις ἡ μεταμπίσις μοὶ παρέσχεν ἑτέραν τινα

ἠδονὴν πάσης περιγραφῆς ἀνωτέραν, τὴν ἀπόλαυσιν ἧς ἐτύγγανον ὡς ἐντελής Δερβίσης δυνάμενος ἐλευθέρως καὶ ἀπαραβί- αστως νὰ εὐρίσκωμαι εἰς συνάφειαν μετὰ περίεργα ταῦτα καὶ μεμακρυσμένα ἔθνη. Ἦτο τάχα τοῦτο ἔμφυτον προτέρημα διὰ τοῦ ὁποίου ἠδυνάμην νὰ ὑπερῶ ἐν Φακιρισμῷ (1) ἀκόμη καὶ τὸν διδάσκαλόν μου κατὰ τὴν τέχνην; Ἄγνωσθ. Εὐρισκόμενος εἰς τὰς πόλεις ἢ ἐν μέσῳ τῶν νομάδων λαῶν ὅτε ἐλάμβανον τὰς συνεισφοράς, οἱ φίλοι μου ἦσαν βέβαιοι ὅτι ἤθελον ἐπιστρέψῃ με πλήρη τὰ θυλάκια.

Μεταξὺ τῶν φυλῶν τῆς κεντρικῆς Ἀσίας οἱ Ozbegs, ὄντες φύσει εὐθεῖς καὶ τίμιοι, ἔχουσι καρδίαν εὐπρόσιτον καὶ εὐάλωτον. Εἰς τινα οἰκίαν πλησίον τῆς Χίβας ἡμέρας τινὰς διατριψάντα ἐπειράθησαν νὰ με κρατήσωσιν ἀκόμη καὶ διὰ τῆς βίας, ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ νὰ με νυμφεύσωσι προσεπάθησαν· τοῦλάχιστον ὁ οἰκοδεσπότης ἀντιπροσωπεύων τὴν θυγατέρα αὐτοῦ πρόβη ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ διακοίνωσιν ἔρωτος. Οἱ τίμιοι καὶ ἀνυπόκτοι οὗτοι ἄνθρωποι ἐβλεπον ἐν ἐμοὶ πτωχόν τινα Γαρίβ (ξένον), οὕτινος τὸ ἄρμα ν' (πάθος) τὸν ὤθησεν εἰς τὰ μεμακρυσμένα ἐκεῖνα μέρη, καὶ οὕτω μέγα συνέλαβον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν τύχην μου.

Κατὰ τὴν ἰδέαν των ὁ περιοδεῶν Δερβίσης εἶναι εἶδος τι ἐν μικρογραφίᾳ περιπλανωμένου Ἰουδαίου, εἰς τὸ οὖς τοῦ ὁποίου πνεῦμα τι ἐνοικοῦν ἐν αὐτῷ ψιθυρίζει ἀείποτε τοὺς ἀπαισίους ἐκείνους λόγους—Περιπάτει, περιπάτει!—καὶ ὁ ὁποῖος δὲν δύναται ποτε ν' ἀναπαυθῆ εἰμὴ ὁπόταν φθάσῃ εἰς τὸ ὑπὸ τῆς τύχης προγραφὴν τέμα του.

Ἡ ὅλως παιδικὴ αὕτη ἀπλότης, οἱ χαρακτήρες οὗτοι καὶ οἱ τρόποι διαμένοντες στερεοτύπως πως οὕτω ἐπὶ ἔτη, ἴσως δὲ καὶ ἐπὶ αἰῶνας μοὶ κατέλιπον ἀνεξαλείπτους ἐντυπώσεις. Ὀλίγων ὥρων μετὰ τῶν νομάδων συναναστροφή ἤρκει

ἵνα ἀρχίσωσι συνδιάλεξιν μετὰ τῆς μεγαλητέρας οἰκειότητος καὶ ἐμπιστοσύνης περὶ τῶν κτηνῶν ἢ περὶ παντὸς ἄλλου ἀντικειμένου εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν ἀναγομένου. Ὁ ἀνὴρ θὰ μοὶ ὠμίλει διὰ τὰ σπάνια προτερήματα τοῦ ἵππου του, διὰ τοὺς υἱοὺς τοῦ περιφήμου δεινὸς ἀρχηγοῦ, περὶ τῆς ἀποτυχίας ληστρικῆς τινὸς ἐκστρατείας ἐπιχειρηθείσης ὑπὸ τῆς δεινῆς φυλῆς, κτλ. Ἡ σύζυγος θὰ με ἠρώτα ἐὰν ἐν τῇ πατρίδι μου κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος τὸ rugar (εἶδος κοκκίνης ρίζης) εἶχε χροῶμα ὠχρόν, ἐὰν αἱ τρίχες τῆς καμήλου ἦσαν καλῆς ποιότητος, καὶ ἄλλα παραπλήσια.—Πόσον μικρὰν ἰδέαν δύναται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι νὰ συλλάβωσι περὶ ἀκαδημαϊκῆς ἀποστολῆς ὁ ἀναγνώστης εὐκόλως θέλει τὸ ἐνοήσῃ καὶ εὐκόλως δύναται νὰ μαγεύσῃ τὸ εἶδος τῶν ἀποκρισῶν μου εἰς τὰς διαφόρους αὐτῶν περιέργους ἐρωτήσεις.

Ὅσον ἀπίστευτον καὶ ἂν φανῆ, μόνον τοῦτο αἱ ὄλως ἔκτακτοι περιπτώσεις εἰς ἃς εὐρέθην, κατὰ τὸ διάστημα τῆς μεταμπίσεώς μου δὲν μοὶ ἐπροξένησαν ἐντύπωσιν τῆς σκληραγωγίας καὶ τῶν κόπων ὡς πολλοὶ τῶν Εὐρωπαίων ἤθελον φαντασθῆ—Ἐἶναι ἀληθές ὅτι τώρα εὐρίσκω τὴν ὑγείαν μου κατὰ τι ἐξησθένημένην, οἱ δὲ φίλοι μου δὲν μοὶ κρύπτουσιν ὅτι φαίνομαι ὡς ὑπὸ γήρατος καταβληθείς. Κατὰ τὸν καιρὸν ὁμῶς τῆς περιοδείας μου οὐδόλως ἠσθάνθην ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεών μου ἢ ἑτέραν τινα ἐνόχλησιν, ἐκτὸς βεβαίως ὅταν ἐπασχον ἐκ τῶν θασάνων τῆς δίψης. Ἦτο τάχα ὁ διηνεκῆς ἐρεθισμὸς ὅστις ἐλάφρυνε τοὺς σωματικὸς κόπους, ἢ μήπως ἦτο ὁ πάντοτε δρασερός καὶ ἐλευθερός ἀὴρ τῆς ἐρήμου ὅστις μοὶ παρεῖχε τὴν γιγάντιον ἐκείνην εἰς τὸν στόμαχόν μου ἐνέργειαν, καθιστῶν αὐτὸν ἱκανὸν νὰ δέχεται καὶ χωνεύῃ τοιαύτην ζυμὴν μεμιγμένην μετὰ στάχτης, οἶαν καὶ αὐτὴ ἢ κάμηλός μου ἤρνεϊτο νὰ ἐγγίση;

Τοῦτο εἶναι δι' ἐμὲ αἰνίγμα.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν

(1) Ἐν πτωχείᾳ.

στιγμὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης φάνομαι στερούμενος τῶν σωματικῶν ἐκείνων καὶ ψυχικῶν δυνάμεών μου, καὶ τίς οἶδεν ἂν ἀκολούθως ἐν τῷ γήρατί μου δὲν θὰ ἀνατρέχω εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καθ' ἣν καί τοι κεκαλυμμένος ἀπὸ ράκη καὶ ἄνευ στέγης ἵνα μὲ καλύψῃ, διηρχόμεν σταθερῶς καὶ μὲ ἑλαφρὰν καρδίαν τὰς ἐρήμους τῆς Μέσης Ἀσίας!»

Ἐν Κω. [πόλις, Ἀπρίλιος 1875.

Φ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΤΟΣ.

ΞΙΝΙΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

(Συνέχεια ὄρα φολ. Ζ')

B.

Κατόικον ἐν οἴκῳ ἀνήκοντι εἰς τέσσαρας ἀδελφούς ἅπαντας ἀγάμους. Γραῖα τις καταστάσα σχεδὸν ἀνίκανος τὴν κίνησιν, καθὸ ἔχουσα πεπληρωμένον τὸν ἀριστερὸν πόδα, διήθυνε τὰ τῆς οἰκίας, βοηθουμένη ὑπὸ τινος ἀνεψίως αὐτῆς ἣν δ' αὖτις δύσμορφος τὰ μάλα καὶ ἀκούψος. Εἶχεν ἡλικίαν περὶ τὰ τριάκοντα ἔτη, ἀλλ' ἐφάνετο τεσσαρακοντούτις καὶ ἐπέκεινα—τὸ πρόσωπον εἶχε χαύνον καὶ πεποικιλμένον ὑπὸ δοθιάνων ὁμοιάζον πολυχρόνιον περγαμνὴν καὶ διασταυρούμενον ὑπὸ λεπτῶν εἰσέτι ρυτίδων—ὄφθαλμούς μικροὺς καὶ ἀλάμπους περικυκλωμένους ὑπὸ γλαυρῶν βλεφαρίδων—κόμην ἦν τις ἤθελεν εἶπει ξανθὴν, μὴ δυνάμενος νὰ δώσῃ ἄλλο ὄνομα εἰς τὸ χρῶμα ἐκεῖνο, ὅπερ ἦν κρᾶμα μέλανος, ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου. Αἱ χεῖρες αὐτῆς ἦσαν καρυόχροι, γονατώδεις, ρυτιδωταί, οἱ δὲ πόδες αὐτῆς μέγιστοι. Τὸ ὅλον σῶμα οὐδὲν εἶχε θέλητρον, ἣ δ' ἐνδυμασία αὐτῆς ἀπέχετο πολὺ πάσης φιλοκαλίας, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ χει-

μῶνος, ὅταν ἐπεσκέπαζε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς διὰ καλύπτρας ἐκ θαμβακεροῦ μαύρου μεταξοπτίλου, κεκοσμημένης δι' ἐρυθρῶν θυσάνων.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων οἰκοδεσποτῶν ὁ δεύτερος εἶχε τὴν διαχείρισιν τῶν τῆς οἰκογενείας, τῶν ἄλλων ὄντων ἑπαλλήλων ἐν δημοσίοις καταστάματιν. Ὁ πρῶτος, καίτοι ὁ πρεσβύτερος πάντων, ἴσως δὲ καὶ τούτου ἕνεκα, εἶχεν ἀδυναμίας τινὰς ὑπὲρ τῆς μνησθείσης θαλαμηπόλου, καὶ ἤθελε νὰ ἐξασκῆ ὡς πρὸς αὐτὴν προνόμια τινὰ, τῇ ἔφερε δὲ ὡς δείγμα τῶν αἰσθημάτων του ὅτε μὲν ζεύγος θαμβακερῶν περικημιδίων, ἡτέ δὲ μικρὸν λαμοδέτην, καὶ ἄλλοτε ρινόμακτρον ὀλίγων κρασιῶν. Ἐτρεφεν ὅμως ζηλοτυπίαν τινὰ πρὸς ἕνα τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καθὸ τολμηρότερον, καὶ ἐκ νεότητός του γυναικάρεσκον, καταστάντα ὡς ἐκ τούτου χωλὸν, καθὸ ἀναγκάσθέντα ἐν τινὶ κρίσειμῳ περιπτώσει νὰ πηδῆσῃ ἐκ τοῦ παραθύρου, καὶ νὰ θραύσῃ οὕτω τὸν πόδα αὐτοῦ. Οὗτος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐσυνείθιζε νὰ προγευματίζῃ μὲ δύο ἑλασθηγάνητα ὡὰ, ἅτινα ἔτρωγε πλησίον τοῦ παραθύρου τοῦ ἐστιατορίου ἀστειζόμενος διὰ διαφορουμένων λέξεων μετὰ τῆς συζύγου κλειδοκυμβαλοποιοῦ τινος ἀπέναντι κατοικούσης, ἣτις εὐρίσκετο τακτικῶς ἐν τῷ παραθύρῳ αὐτῆς κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, ἵνα κάπως ἀπατήσῃ ἑαυτὴν ἐπὶ τῇ παρελεύσει τοῦ χρόνου, ἣ καὶ ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς φαντασθῆ ὅτι δὲν ἀπέβαλεν ἀπολύτως τὴν κεντροδαρῆ αὐτῆς δύναμιν. Ἐκ τῶν ἐτέρων δύο ἀδελφῶν ὁ μὲν ἦτο φιλάργυρος, καὶ ὡς ἐκ τούτου μετὰ μεγίστης φειδωλίας ἐπρομήθευε τὰ χρειώδη τῆς ἡμέρας· τὸ δὲ πρόγευμα αὐτοῦ συνέκειτο πάντοτε ἐξ ἀπομειναρίων τοῦ γεύματος τῆς προτεραίας καὶ κατὰ Σάββατον ἐκ πολλοῦ κατεσκευασμένου ἐκ τῶν καθ' ὄλην τὴν ἐβδομάδα παρ' αὐτοῦ συληθέντων περισσευμάτων ἄρτου, ἅτινα ἐφύλαττεν ἐν μιᾷ τῶν γωνιῶν τοῦ ἐμαρτίου τοῦ ὀψοφυλακίου—ὁ δ' ἕτερος ἀδελφὸς ἐπειρᾶτο νὰ ἦ κομψὸς δι' ἱματίων ἀτινα συχνάκις ὑπέβαλλε εἰς τὴν ψαλίδα

τοῦ νέου συρμού. Ἄπαντες διήνουν τὰς ἑσπέρας τῶν παρὰ τινὶ οἰκογενείᾳ καὶ ὁ μὲν πρεσβύτερος παρ' ἐκείνη τοῦ ἰδιοκλήτου τοῦ «καφφενείου τοῦ Ἑλλήνος» περὶ οὗ θέλομεν εἰπεῖ ὀλίγα τινὰ ἀκολούθως· ὁ δεύτερος παρὰ τινὶ τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ ἀριστοκρατικωτέρων οἰκογενειῶν τῆς πόλεως· ὁ τρίτος παρ' ἑτέρᾳ ὁμοθαθίμῳ τῇ ἠθείσῃ ὅπου κατὰ πᾶν Σάββατον ἐτελείτο συναυλία, εἰς ἣν οὗτος ἐλάμβανε μέρος μὲ τὸ τετράχορδον αὐτοῦ ὑπερῆκαιζε «θαυμασίως» καὶ ὁ νεώτερος ἐν τῇ οἰκίᾳ δικηγόρου τινὸς νυμφευθέντος ὠραίαν ἑβραϊαν βαπτισθεῖσαν.

Δὲν ἔχω νὰ εἶπω τίποτε περισσότερον περὶ τῶν ἀδελφῶν τούτων, διότι δὲν συντάττω μυθιστόρημα· ἐκτίθημι, ὡς μοι ἐργονταὶ κατὰ νοῦν, ἀναμνήσεις τινὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μόνον προσεπιλέγων ὅτι πρῶτον εἰσέτι πρὸς αὐτοὺς θαυμάτην ἐγνωμοσύνην δι' ἃς μοι προσήνεγκον φιλικὰς περιποιήσεις.

Εἶχον οὗτοι καὶ ἀδελφὴν ἑγγαμὸν καὶ ἤσαν καὶ κατοικοῦσαν ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐν τερπνῇ ἐπαύλει· ἦν δ' αὐτῇ μονογενῆς ἡδὲ ὄνομάζω Ἐρρίκον ὅστις ἐπεσκέπτετο ἡμᾶς τὸς θεῖους του, καὶ μετ' οὗ ὡς ἐκ τούτου συνέδεσα στενωτάτην φιλίαν, διότι ἦτον ἀγαθὸς καὶ ἐράσιμος νέος μὲ τρυφερὰ αἰσθημάτων καὶ μὲ πολλὰ καὶ σπάνια ἠθικὰ προτερήματα· ἦν δὲ καὶ ἀρκούντως νοήμων, καὶ εἶχε λίαν εὐγενῆ καὶ κόσμιον τὴν συμπεριφορὰν.

Ποσάκις μετέβην εἰς τὴν ἔπαυλιν αὐτοῦ, ἐνθα συγκαθεζόμενος ὑπὸ ὑψίκομον καὶ εὐθαλῆ παρὰ τῇ οἰκίᾳ φιλύραν, διελεγόμεθα... καὶ τί εἶχομεν νὰ εἰπωμεν κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην;...

Ἡμεθα περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου, καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν μετὰ τερπνὸν περπάτητον ἐν τῇ πλησιοχώρῳ, καταφύτῳ γλαυρᾷ καὶ εὐόσμῳ κοιλάδι ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν θάμνων καὶ τῶν δένδρων, καὶ μετ' οἰκιακὸν ἄλλ' ἐκλεκτὸν καὶ εὐάρεστον γεῦμα, ἐν ᾧ κατὰ πρῶτον ἐγεύθη τοῦ ταῦ, οὗτινος τὸ κρέας εἶναι λευκότεον ὡς τὸ τῆς ἰνδαλεκτορίδος, ἀλλὰ τρυφερώτερον, κατεκλίθημεν ὑπὸ τὴν συνήθη φι-

λύραν πρὸς ἀνάπαυσιν, ἐνῶ ἡ καλὴ μήτηρ τοῦ Ἐρρίκου ἔμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ διευθετοῦσα τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν. Ὁ ἦλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐν μέσῳ στεφάνου δόξης, μετ' οὗ πολὺ δ' ἐγένετο ἄφαντος, μεταβληθέντος τοῦ ὀρίζοντος ἀπὸ χρυσοῦ παραπετάσματος εἰς φλογερὰν κάμινον. Δροσερὰ αὖρα ἤρμα πνέουσα, ἐμετρίαζε τὸν καύσωνα, τὰ δὲ φύλλα τοῦ δένδρου, ὑφ' ὃ ἐκειμεθα, καὶ τῶν ἄλλων τοῦ περὶ ἡμᾶς κήπου κινούμενα, γλυκέως ἐψιθύριζον. —Ἐγγύς ρύαξ ἐν τῇ κοιλάδι καταρρέων ἀπετέλει φλοῖσον εὐήγον καὶ ἐναρμόνιον· τὸ περιπαθὲς κελάδημα τῆς ἀηδόνος ἤχει μελαγχολικῶς ἀναμέσον τῶν κλάδων, ἐκ διαλειμμάτων δὲ ἰσοχρόνων ἠκούετο ὅτε μὲν ἐγγύτερον ὅτε δὲ ἀπώτερον ἢ πένθιμος κραυγὴ τοῦ βύου.

Ἡ ἑσπέρα ἐκείνη ἦν ἀληθῶς μαγευτικὴ. Ἐκειμεθα ἀμφότεροι ἄφωνοι, ἀκοραζόμενοι ἐν ἐκστάσει τῆς εὐγλώττου σιωπῆς τῆς φύσεως, ἣν δὲν ἐτολμῶμεν νὰ διακόψωμεν, καὶ ἐν τούτοις ἐθεώμεθα τοὺς ἀστέρας ὡς ἀναφωμένους τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐν τῷ στερεώματι καὶ διαπερῶντας διὰ τῆς ἀκτίνος τῶν τὸ ἀργυρόχρουν φῶς τῆς ἡμισελήνου. Εἶχε παρέλθει οὕτω χρονικόν τι διάστημα, ὅταν ἤκουσα τὸν Ἐρρίκον ἐκπέμποντα θαθὺν στεναγμόν.

—Τί ἔχεις;—τὸν εἶπον.

—Εἶμαι δυστυχῆς, φίλε μου,—μοὶ ἀπῆντησεν ἐκεῖνος μετὰ πάθους.

—Καὶ τί σὲ ἐνοχλεῖ;

—Ἀχ! καὶ τί νὰ σὲ εἶπω;

—Καὶ ὅμως...

—Βεβαίως ἄνευ λόγου δὲν θὰ ἐθεώρου ἐμαυτὸν τοιοῦτον.

—Καὶ ποῖος αὐτός;

—Ποῖος;

—Ναί.

—Τί μ' ἐρωτᾷς;

—Ὁ ἔρωσ...

Τὴν λέξιν ταύτην πρόεφερον μὲ τρέμοντα χεῖλη καὶ μὲ πάλλουςαν καρδίαν, στρέψας ταύτοχρόνως τοὺς ὀφθαλμούς περὶ ἐμὲ, διότι μοὶ ἐφάνη ὅτι ἤκουσα

αὐτὴν ἐπαλαμβάνομένην ὑπὸ μυρίων ἡχῶν· ἐξερχομένην ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ κατερχομένην ἐκ τοῦ αἰθέρος· μοὶ ἐφάνη ὅτι ἡ αὔρα ἐπνευσεν ἰσχυρότερα, ὅτι τὰ φύλλα ἔβρεμον ζωηρότερον, ὅτι ὁ ρύαξ ἔβρεε θορυβωδέστερον, ὅτι οἱ ἀστέρες ἠκόντιζον στυλνοτέρας τὰς ἀκτῖνάς των, ὅτι ἡ μὲν ἀηδὼν ἐξέπεμπε περιπαθέστερον τοὺς φθόγγους τῆς, ὁ δὲ θύας βαθυτέραν οἰμωγὴν. Ἡ λέξις αὕτη εἶναι ἐν τῇ νεότητι ἡ ἐν σφρακίσει, οὕτως εἶπεν, ὄλων ἐκείνων τῶν ἀορίστων, τῶν ἀμφιβόλων, τῶν ἀκαταλήπτων αἰσθήσεων καὶ ἀντιλήψεων, αἵτινες συνωθοῦνται εἰς τὴν ψυχὴν μας, εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ ἐν αἷς συγχωνεύονται ἐπιθυμίαι, ἐλπίδες, ἀφατοι καὶ ἀκατανόμαστοι κλίσεις καὶ ἐφέξεις πρὸς τι θελκτικὸν μὲν καὶ ἡδύ, πλὴν ἀγνωστον καὶ ἀκαταλόγιστον. Καὶ τί δὲν εἶναι ἔρωσ; Δι' ἔρωτα καθηλώθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἡ θεότης· ἔρωσ ἐστὶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἰκεσία· ὁ μεταξὺ ἀτόμων, οἰκογενειῶν καὶ κοινωνίας σύνδεσμος· δι' ἔρωτα ζῶσι τὰ κτίσματα ἅπαντα· ἔρωτα πνέουσι τὰ ἄνθη τῆς γῆς καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ.

—Ναί, ὁ ἔρωσ, ἐπανελάβεν ὁ Ἑρρίκος, ἀλλ' αὐτὸς μὲ καθιστᾷ εὐτυχῆ.

—Κατὰ τί λοιπὸν εἶσαι δύσμοιρος;

—Κακὸς δαίμων μὲ καταδιώκει καὶ ἐπιβουλεύεται τὴν εὐτυχίαν μου.

—Δὲν σὲ ἐννοῶ, Ἑρρίκέ μου· καὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν τολμῶ νὰ σὲ ἐρωτήσω.

—Καὶ διατί θὰ σοὶ κρύψω τὴν αἰτίαν τῆς λύπης μου; Διότι εἶσαι ξένος; Ἀλλὰ ἡ φιλία εἶναι ἴσως ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν ἐντοπιῶν; Ἡ φιλία εἶναι ἄλλος ἔρωσ διαφοροτρόπως συλλαμβανόμενος· ἔχει τὴν αὐτὴν γέννησιν ἐκείνου, διότι εἶναι τὸ προῖον τῆς συμπαθείας τῆς μεταξὺ δύο ἀτόμων ἀναπτυσσομένης ἐκ τῆς συναντήσεως τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν, ὡς ὁ σπινθὴρ ἐκ τῆς συγκρούσεως δύο σωμάτων. Ἀλλὰ τί ἠθικολογοῦμεν; Ἐγὼ εἶμαι φίλος σου, καὶ πέθνομαι ὅτι καὶ σὺ εἶσαι φίλος μου. Μόλις σὲ ἐγνώρισα, καὶ εὐθὺς σὲ ἠγάπησα, καὶ δὲν

θέλω νὰ ἔχω οὐδὲν μυστήριον διὰ σέ. Δὲν θὰ μοὶ εἴπῃς καὶ σὺ τὰ ἰδικά σου;—προσέθηκε μειδιῶν, διότι ἐν τῇ νεότητι ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ γέλωσ διαδέχονται ὁ εἰς τὸν ἕτερον δι' ἀκαριαίας μεταβάσεως.

—Τὰ μυστήριά μου;—ἀπεκρίθην κ' ἐγὼ μειδιῶν κάπως—μὴπως ἔχω μυστήρια;

—Αἴ! ἄς ἀφήσωμεν ταῦτα· εἶμαι βέλαιος δὲ ὅτι μόλις θὰ ἔχῃς ἐν, θὰ μοὶ τὸ φανερώσῃς, ὡς ἐγὼ τώρα σοῦ κάμνω γνωστὸν τί μὲ βασανίζει—ἐξηκολούθησε γινόμενος πάλιν σκυθρωπός.

—Σὲ ἀκούω, καλέ μου Ἑρρίκε.

—Ἀγαπῶ καὶ ἀνταγαπῶμαι. Δὲν γνωρίζεις τὸ ὄν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατέλαβεν ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξίν μου καὶ δι' οὗ ἠσθάνθη τὸ πρῶτον ὅτι ζῶ, ὅτι ἐν τοῖς στέροις μου ἔχω καρδίαν μὴ λειτουργοῦσαν μόνον πρὸς κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, ἀλλ' ἐγκλείουσαν πῦρ ἀναμένον τὸν σπινθῆρα, τὸν ἐξεληθόντα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνου τοῦ οὐρανοῦ πλάσματος, ὅπως ἐκραγῆ καὶ διατρέξῃ ὡς λάβα τὰς φλέβας μου.—

Ἐτρεμε' δι' ὃ τὸν εἶπον·

—Φίλε μου, ὁ ἔρωσ σου εἶναι τρομερὸς.

—Τρομερὸς, ἀκάθεκτος,—ἀπήντησεν ἔξχαλλος.

—Ἐγὼ ἐσιώπων μετὰ ὀλίγα λεπτά δὲ ὁ Ἑρρίκος ἐξηκολούθησε.

—Σὲ εἶπον ὅτι δὲν γνωρίζεις τὸν ἀγγελον ἐκεῖνον, ὅστις κρατεῖ εἰς τὰς χεῖράς του τὴν τύχην μου· ἀλλὰ θὰ τὸν ἴδῃς; θέλω νὰ τὸν ἴδῃς· μόλις τὸν ἴδῃς, θὰ τὸν ἀγαπήσῃς. . . ὄχι! ὄχι! δὲν θέλω νὰ τὸν ἴδῃς, δὲν θέλω νὰ τὸν ἀγαπήσῃς. . .

—Μὴ φοβοῦ, Ἑρρίκε, μὴ φοβοῦ,—ἐστρεψα νὰ τῷ ἀπαντήσω—δὲν θέλω νὰ ἴδω τίποτε.

—Συγχώρησόν με, ἐπανελάβε, συγχώρησόν με. Εἶμαι παράφρων. Ἀῦριον περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς πρωτῆς ὑπαγε εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν· ἐκεῖ θὰ μὲ ἴδῃς, καὶ θὰ ἴδῃς. . .

—Ὅχι, ὄχι. . .

—Τὸ ἀπαιτῶ.

—Ὅπως θέλεις.

—Ἀλλὰ σὲ εἶπον ὅτι θέλω νὰ σὺ

ἐκμυστηρευθῶ τὸν λόγον τῆς λύπης μου.

—Ἴσως ἐναντιότητες, ἐμπόδια εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν σου.

—Ὅχι· ναὶ μὲν ὁ ἔρωσ οὗτος εἶναι ἀγνωστος εἰς τε τὴν μητέρα μου καὶ τοὺς γονεῖς ἐκείνης. . . .

—Καὶ λοιπὸν;

—Ἀτομόν τι ἠδυνήθη νὰ τὸν ὑποπτευθῆ καὶ νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ.

—Ἐτέρα. . .

—Ἐρώσα, καὶ οὐχὶ ἐρωμένη—μὲ διέκοψε μετὰ σπουδῆς ὁ Ἑρρίκος ἂν δὲν διέλαθεν ἡ ἐκπληξίς μεθ' ἧς τὸν ἠρώτησα:

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐξῆλθε τῆς οἰκίας ἡ μήτηρ τοῦ Ἑρρίκου, καὶ μᾶς ἐπλησίασεν, ὡς ἐκ τούτου πᾶσα μεταξὺ ἡμῶν ὀμιλία ἔπαυσε.

—Σοὶ προτείνω, Κωνσταντίνε,—μοὶ εἶπεν αὕτη λίαν φιλοφρόνως,—νὰ μείνης ἐνταῦθα τὴν νύκτα ταύτην.

—Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρία μου, τὴν ἀπήντησα. Ἡ ὥρα δὲν εἶναι προεχωρημένη· μόλις ἐπῆλθεν ἡ ἑσπέρα. Πρέπει νὰ ἀναχωρήσω μὴπως ἀνησυχήσωσι περὶ ἐμοῦ οἱ ἀδελφοί σας.

—Γινώσκουσιν ὅμως ὅτι σήμερον ἦσο μεθ' ἡμῶν.

—Βεβαίως, ἀλλὰ δὲν εἶπον εἰς σὺδένα τῆς οἰκίας ὅτι θὰ μείνω ἐνταῦθα.

—Πράξον ὡς βούλῃσαι.

—Μάλιστα, προσέθηκα, εἶναι καιρὸς νὰ πορευθῶ πρὸς τὴν πόλιν.

—Ἀφοῦ θέλεις ν' ἀναχωρήσῃς, μοὶ εἶπεν ὁ Ἑρρίκος, σὲ συνοδεύω ἐπὶ τι διάστημα.—

Οὕτω λέγοντες ἠγέρθημεν, καὶ λαβόντες τοὺς πέλους μας καὶ τὰς ράβδους μας, ἀναχωρήσαμεν, ἀφοῦ ἐχαιρέτησα καὶ εὐχαρίστησα τὴν κυρίαν διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ φιλοξενίαν τῆς.

—Ἐλπίζω νὰ σὲ ἴδω καὶ πάλιν ἐνταῦθα, μοὶ εἶπεν αὕτη.

—Θὰ ἦναι δι' ἐμὲ λίαν εὐάρεστον νὰ ἐπανεέλθω.

—Καὶ ὅμως θὰ ἦτο κάλλιον ἂν ἐμῆς.

—Μὲ ὑποχρεοῦτε παράπολυ· ἀλλ' ἡ ἐ-

σπέρα εἶναι λίαν τερπνὴ καὶ εὐσέληνος, ἡ δὲ πόλις ἐγγυτάτη· εἶναι μικρὸς καὶ εὐάρεστος περίπατος.

—Μὲ τὴν εὐχὴν μου λοιπὸν.

Ἡ ἑπαυλις τοῦ φίλου μου, ἂν ὄχι πολὺ, ἀπεῖχεν ὅμως ἰκανὸν διάστημα ἀπὸ τῆς λεωφόρου· περὶ δὲ τὸ μέσον καὶ ἔτι πλέον τῆς ἀτραποῦ, τῆς εἰς τὴν λεωφόρον ἀγούσης, ὑπῆρχεν ἀγροκλήπιον μεθ' ὠραίου οἰκίσκου, ὅπου κατώκει συμβολαιογράφος τις μετὰ τῆς συζύγου του, περὶ ὧν εἶχον πληροφορηθῆ προηγουμένως παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἑρρίκου, καὶ οὗς ἀκολούθως ἐγνώρισα ἐκ τοῦ πλησίον, ὅταν ἐπεσεκέφθη τὸ πρῶτον τὴν μητέρα του. Ὁ συμβολαιογράφος μετέβαινε καθ' ἐκάστην εἰς τὴν πόλιν πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του, τὴν δὲ ἑσπέραν ἐπανήρχετο εἰς τὴν ἀγροικίαν αὐτοῦ, ὅπως ἀνακουφισθῆ ἀπὸ τῶν ἡμερουσίων κόπων ἐν ταῖς οἰκογενειακαῖς ἡδοναῖς.

Οἱ σύζυγοι οὗτοι δὲν εἶχον τέκνα, ὡς ἐκ τούτου ὁ μὲν, στρογγύλος τὸ πρόσωπον καὶ ὀλίγον προγαστρω, διῆγεν ἔτι μᾶλλον ἐν ἡμερῶν τὰς ἡμέρας του, τρώγων μετ' ἀνέκφραστο ἡδύτητος τὸ γυνμαί του, φριδρυνόμενος καὶ ἀφραπαζόμενος ἐκ τῆς λάμψεως τῶν χαρίτων τῆς θελξιμβρότου συζύγου του· αὕτη δὲ καίτοι στερηθεῖσα τῶν τέρψεων τῆς μητρότητος, δὲν εἶχεν ὅμως ὑποστῆ τὰς δύννας, τοὺς μόχθους καὶ τὰς ἀλλοιώσεις τῆς τεκνογονίας, διὸ καίτοι ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἐτήρει εἰσέτι κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος αὐτῆς γραμμὰς γλυκοκαμπύλους, εὐλυγίστους καὶ ἐπαγωγούς, ἐνῶ τὸ εὐχρουν τοῦ προσώπου αὐτῆς διέλαμπεν ἐκ ζωηρότητος καὶ ἡδυπαθείας.

Εἶπον ἤδη ὅτι ἐκτίθημι ἀπλῶς ἀναμνήσεις, διὸ ἀποβαίνει περιττὴ πᾶσα λεπτομέρεια περὶ τὰ πρόσωπα ἄτινα προκύπτουσιν ἐκ τῆς γραφίδός μου· ὀφείλω ὅμως νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὅτι οἰκογενειακαὶ περιστάσεις εἶχον ἀναγκάσει τοὺς ρηθέντας συζύγους νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὸ ἀγροκλήπιόν των, καὶ ὅτι ἂν ὁ συμβολαιογράφος εὐηρεστεῖτο νὰ τέρπηται μόνος εἰς τὴν θέαν τῆς ὠραίας συζύγου του.

χωρίς νὰ ἐνοχλῆται καὶ νὰ ταράσσεται ὑπὸ τινος ἀπαισίου βόμβου, ὃν ἤκουε πέριξ αὐτῆς· ἐν τῇ πόλει, ὡς τοῦ προξενουμένου ὑπὸ τῶν κηφῆνων καὶ τῶν μελισσῶν περίξ μελιτροῦ καρποῦ ἢ εὐόσμου ἀνθους—ἐκείνη ὅμως ἐδείκνυεν ἐξ ἀνάγκης εὐαρέσκειαν ὡς πρὸς τὴν θέσιν της, διότι εἶχε συμφέρον νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τὸν καλὸν σύζυγόν της· ἐσκέπτετο δὲ ὅτι ἡ ἀπομόνωσις εἶναι ἐναντία εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅπερ εἶναι κοινωνικόν· ὅτι ἦτον ἀδικία νὰ μὲν ἡ μόνη της, ἐνῶ ὁ σύζυγός της ὁπωσδήποτε μετέβαινε καθ' ἐκάστην εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὅτι, ἂν ἡ ἀγροτική ζωὴ ἔχη τὰς ἡδονὰς της, αὐταὶ καθίστανται παθητικόν τι αἴσθημα, ὅταν δὲν δύναται τις νὰ ἐκφράσῃ τὰς ἐντυπώσεις του πρὸς ἄλλον τινά, νὰ συναισθανθῇ μετ' αὐτοῦ τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως, καὶ νὰ συμμετάσχη τῶν δωρημάτων ἅτινα ἐκείνη ἐπιδαφιλεύει εἰς πᾶσαν ψυχὴν δυναμένην νὰ τὰ ἐκτιμῆσῃ.

Μικρὸν ἀφιστάμεθα τοῦ ἀγροκηπίου τοῦτου, ὅταν ὁ Ἑρρίκος στᾶς μοι εἶπεν.

—Διεκόψαμεν, ὡς εἶδες, τὴν ὀμιλίαν μας· καθ' ὁδὸν δὲν ἔκρινα εὐλογον νὰ ἐξακολουθήσω αὐτὴν· αὐριον θέλω σοὶ τελειώσει τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ μυστηρίου· ἐνταῦθα σὲ ἀφίνω· καλὴν νύκτα.

—Ἰγλαίνε, Ἑρρίκε, ἀντεῖπον αὐτῷ θλίβων τὴν χεῖρά του· καλὴν σου νύκτα· αὐριον.

—Αὐριον.

Ἀπεχωρίσθημεν, ἐκεῖνος μὲν ἐπανακάμπτων εἰς τὰ ἴδια, ἐγὼ δὲ διευθυνόμενος πρὸς τὴν πόλιν. Μετὰ τινα βήματα ὅμως ἔστην ἀνάρπαστος ἐνώπιον τοῦ θεάματος τῆς θαυμασίας ἐκείνης ἐσπέρας.

Ἡ νύξ ἦτον ὠραία· βαθεῖα ἡσυχία ἐπεκράτει ἐφ' ὅλην τὴν χώραν—ἡ πρὸ ὁλίγου πνέουσα αὔρα εἶχε παύσει καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων δὲν ἐσεύοντο πλέον· ἤμην μακρὰν τοῦ ρύακος, καὶ δὲν ἐφθάνεν εἰς τὴν ἀκοήν μου ὁ ἤχος αὐτοῦ—ἡ ἀηδὼν καὶ ὁ βῦας εἶχον βεβαίως ἀπομακρυνθῆ—ἡ φύσις ὑπνωττε περὶ ἐμέ.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιωπῆς ταύτης ἤκουσα αἴφνης ψόφον τινά καὶ θροῦν κλά-

δων πρὸς τὸ μέρος ἐνθα ἀπεχαιρέτησα τὸν Ἑρρίκον. Κατὰ πρῶτον ἐσκέφθη ὅτι ὁ θόρυβος ἐκεῖνος ἐπροξενεῖτο ὑπὸ τῶν βημάτων του· πλὴν μετὰ τινα λεπτά μὲ ἐπλήξε κούφη μὲν ἀλλὰ παταγώδης σύγκρουσις φωνῶν, ἐν αἷς διέκρινα τὴν τοῦ Ἑρρίκου. Ἐστρεψα ἐντρομος πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν φωνῶν, καὶ ἀσθμαίνων ἐφθασα εἰς θέσιν παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου εἶδον τὴν σύζυγον τοῦ συμβολαιογράφου μαινομένην κατὰ τοῦ Ἑρρίκου, ὅστις ἀπῆντα εἰς τὰς παραφράς αὐτῆς διὰ συγκεκομμένων μὲν, ἀλλ' ἠρηθισμένων λέξεων.

Μόλις ἡ γυνὴ ἐκείνη ἐνόησε τὴν ἀφιξίν μου, ἐστράφη πρὸς με λέγουσα μετ' ὀργῆς καὶ διακοπτομένη.

—Καλῶς ἤλθετε, κύριε, καλῶς ἤλθετε· δὲν μὲ μέλει ἂν με εὐρίσκετε εἰς τοιαύτην κατάστασιν, δὲν μὲ μέλει· κάλλιον νὰ μάρητε τὰ πάντα ὁ φίλος σας εἶναι ἀπατεῶν, προδότης.

—Τί λέγετε, κυρία μου, ἀπεκρίθη ἡ ἀν ἐκπεπληγμένος.

—Ναί, ναί, ἐπανελάβε· μὴ τὸν ὑπερασπίξῃσθε... ὄλα, ὄλα θὰ τὰ εἶπω... δὲν μὲ μέλει... ἐγὼ τὸν ἠγάπησα καὶ τὸν ἀγαπῶ ἐμμανῶς... μοι ἐδίδου καὶ αὐτὸς ἀγάπην... ἀλλ' ὁ ψεύστης πρὶς ποιεῖτο, καὶ ἔκρυπτεν ἄλλοι ἔρωτα εἰς τὴν βορβορώδη καρδίαν του... τὸν ὑποπτεύθη, καὶ τῶρα ἔχω τὴν βεβαιότητα· ἀλλὰ δὲν θὰ τελειώσουν τὰ πράγματα ὡς αὐτὸς θέλει· ὄχι, ὄχι... Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο καθαυτὴ ἐξηγρωμένη.

—Κυρία μου, τῆ εἶπον· μὴ ταράττεσθε τόσο... .

—Νὰ μὴ ταράττωμαι;... ἀλλὰ δὲν βλέπετε;... οὔτε κὰν λέξιν παραφέρει ὁ ἀναίσθητος.

—Καὶ τί νὰ εἶπω, ἀπήντησεν ὁ Ἑρρίκος μετὰ τινος ἀνυπομονησίας.

—Τί νὰ εἶπῃς;... τὸ ἐννοῶ κάλλιστα· δὲν ἔχεις οὐδεμίαν λέξιν δι' ἐμὲ... πρὸ ὀλίγου ὅμως εὐρισκεις λέξεις διὰ νὰ μοι πληγώσῃς τὴν καρδίαν...

—Καὶ τί σὲ ἔλεγον;...

—Καὶ τί σὲ ἔλεγον;...

—Δὲν τὰ ἐπαναλαμβάνω· ἄς μὲ εἶπες τρελλὴν, κακὴν, δαίμονα... .

—Δὲν εἶπον ταῦτα.

—Αὐτὰ ἐσήμαινον αἱ λέξεις σου, αἱ ὅσαι μὲ παρῶζιονον ἔτι περισσώτερον—ἐπανελάβε κάπως ἠπιωτέρα.

—Ἡσυχάσατε λοιπὸν, κυρία μου, εἶπον πρὸς αὐτὴν, ἡσυχάσατε πρὸς Θεοῦ. Ἡ θέσις εἰς ἣν εὐρισκόμεθα εἶναι τοσοῦτον ἐκτεθειμένη... δύναται πᾶς τις νὰ διέλθῃ ἐντεῦθεν... .

—Ἐννοῶ, ἐννοῶ, κύριε μου· εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ μοι ἐλέγετε· ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

—Καὶ θὰ ἦτο κακὴ συμβουλή;—Βεβαίως σας ἠνώχλησα... ἔγινα καὶ καταγέλαστος... —ἔλεγε πικρῶς.

—Οὐδαμῶς, κυρία μου,—διέκοψα αὐτὴν ἐν τάχει—δὲν συνέλαβον κατὰ νοῦν τοιαύτας ἰδέας· ἀλλ' ἂν τις διέβαινε... .

—Καλὰ, καλὰ... .

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἠκούσθη φωνὴ ἐκ τῆς οἰκίας.

—Ποῦ εἶσαι, μάτια μου;

—Ὁ σύζυγός σας, εἶπον.

—Ποῦ μοῦ φεύγεις λοιπὸν, καμάρι μου; ἀργοπόρησα διότι εἶχον ἐργασίαν.

—Ἐρχομαι, ἔρχομαι, ἀπήντησεν ἡ κυρία δυσχεραίνουσα· εἶτα στραφεῖσα πρὸς ἡμᾶς· σας ἀφίνω, εἶπεν· ἀλλὰ... —ἔκαμε νεῦμα ἀπειλητικὸν πρὸς τὸν Ἑρρίκον καὶ ἀνεχώρησεν.

Ἡμεῖς διηυθύνθημεν πρὸς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Ἑρρίκου σιωπηλοὶ καὶ σκυθρωποῦντες· πρὶν ἢ ὅμως φθάσωμεν ἐκεῖ, ὁ Ἑρρίκος μοι εἶπεν·

—Δὲν ἔχεις πλέον ἀνάγκην νὰ σοὶ φανερώσω τὸ μυστήριόν μου.

—Ὅχι· ἀλλὰ... .

—Καταλαμβάνω· πλὴν κακὴ μοῖρα... Ἐγὼ δὲν εἶχον οὐδαμῶς κατὰ νοῦν νὰ συνδέσω σχέσεις μετ' αὐτῆς. Κατ' ἀνάγκην διέβαινον ἐντεῦθεν· κάποτε δὲ προσκλήθεις εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν της... περιστάσεις τινὲς εἰσὶν ἐπικύνδυναι... .

Δὲν ἀπήντησα· ἤμην λίαν τεθορυβημένος τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν.

Νεώτατος εἰσέτι, κατὰ πρῶτην φοράν

εὐρέθη ἐν τοιαύτῃν θέσιν· οὐδέποτε δὲ ἄλλοτε ἔλαβον μέρος εἰς τοιαύτας δυσαρέστους σκηνας.

Ἐν τούτοις ἀφίχθημεν εἰς τὴν ἔπαυλιν· Ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Ἑρρίκου ἰδοῦσα ἀφοτέρους ἀνέκραξε·

—Καὶ πῶς;... .

—Τί θέλετε; τῆ εἶπον ἀναλαβὼν τὸν λόγον ὅπως καλύψω τὴν συγκίνησιν τοῦ υἱοῦ της. Ἐμείναμεν καθ' ὁδὸν θεωροῦντες τὴν λαμπρὰν νύκτα· ὁ καιρὸς παρηλθε ταχέως... ἐσκέφθημεν δὲ ὅτι ἡ πόλις τῆς πόλεως θὰ ἦτο πρὸ πολλοῦ κλεισμένη, καὶ δυσκόλως οἱ φύλακες θὰ ἦνοιγον τὸ θυρίδιον· κατὰ προτροπὴν ὅθεν τοῦ φίλου μου ἐπανῆλθον.

—Καλῶς ἤλθε; λοιπὸν· δὲν θὰ ἐπραττες κάλλιον ἂν ἔμενες ἀρχῆθεν ὡς σοὶ ἔλεγον;

—Ἐχετε δίκαιον, ἀντεῖπον διαλογιζόμενος ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἤθελον ἀποφύγει τὴν δυσχερῆ ἐκείνην περίπτωσιν.

—Πηγαίνω λοιπὸν διὰ τὸ δεῖπνον. Οὕτω εἶπούσα μᾶς ἀφῆκεν· ἡμεῖς δὲ ὠφελήθημεν τῆς περιστάσεως ὅπως ἀναλάβωμεν θάρρος.

Ὁ Ἑρρίκος εἶχεν ἰσχυρὸν λόγον νὰ ἦ τεταραγμένος, εἶπον δὲ εἰς ποίαν πνευματικὴν κατάστασιν διεκείμην.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ἐκοιμήθη ὑπνῶν διακεκομμένον καὶ ἀνήσυχον.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

Κ. ΜΕΣΣΑΛΑΣ.

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.

Α.

Περὶ μονομαχίας

ὑπὸ λογικῆς ἱστορικῆς καὶ νομικῆς ἐποχῆς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἄν ἐν τῇ προαγωγῇ πάσης ἰδέας καὶ πράξεως, ἐρευνᾶται ἡ λογικὴ αὐτῆς βάσις καὶ ὑποστήριξις, πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς ἰδεῶν, ὣν ἡ ἐπικράτησις μεγάλας καταστροφὰς ἐνίοτε ἐπιφέρει εἰς τοὺς κόλπους τῶν κοινωνιῶν, καὶ τῆς οἰκογενείας τὸ πρῶτιστον ὅθεν πρὸς ἀνεπιβλάστησιν καὶ ἐπικράτησιν ἰδέας τινός προσῶν, εἶναι ἡ ἐξέυρεσις τῆς λογικῆς αὐτῆς βάσεως, ἀνευ τῆς ὁποίας πᾶσα τοιαύτη ἰδέα ματαιοῦται ἐν αὐτῇ τῇ ἀνθήσει της, ὡς τὰ ἔαυρά ἐκεῖνα, τὰ διὰ τῆς πρωϊνῆς δρόσου φύομενα ἄνθη, ἅτινα ἅμα τῇ ἐπιτολῇ τῶν πρώτων ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἀμαυροῦνται καὶ ἀφανίζονται· οὗτος ὁ γενικὸς κανὼν τῆς προαγωγῆς καὶ ἐνισχύσεως τῶν ἰδεῶν, καὶ τῆς ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν, ἐπεκτάσεως· σύστημα ὅμως ἀνατροφῆς ἐνίοτε, καὶ ἐπικράτησις γενικοῦ πνεύματος διὰ πολλῶν μέσων ἐπιβληθέντος, ἐντεῦθεν δὲ παραγνώρισις τῶν ἐνεργειῶν καὶ ἀποτελεσμάτων τοῦ ἀκατασχετοῦ τῆς προόδου νόμου, παριστᾷ παράδοξον ἐξαιρέσιν τοῦ διαγραφέντος κανόνος, καὶ πάντες ὑφίσταμεθα τὴν θλιβεράν ἀνάγκην νὰ βλεπωμεν ἐπικρατούσας καὶ ἀνελισσομένας ἐν ὄλῳ αὐτῶν τῇ καταστρεπτικῇ ἰσχύϊ, ἰδέας οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ στηριζόμενας, ἢ εἰς τὴν περιφρόνησιν τῆς προχειροτέρας λογικῆς, ἣτις δύναται νὰ κατασκηνώσῃ εἰς ἀνθρώπινον ὑπαρξίν! καὶ ἰδοὺ ἰσχύς, ἐπικράτησις, καὶ ἐφαρμογὴ ἰδεῶν, στερουμένη τοῦ μόνου δυνατοῦ ὄρου, εὐ ἕνεκα δύναται νὰ ὑπάρξῃ, τῆς λογικῆς αὐτῶν βάσεως. Εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνεπί-
ων ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων ἰδεῶν τούτων,

κατατάσσεται εὐλόγως καὶ ἡ μονομαχία, ἣτις αὐτόχρονα δύναται νὰ ἐπικληθῇ, ἄρνησις, καὶ προφανῆς περιφρόνησις τῆς λογικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως· εἰς μάτην ἤθελε τις ἀναζητῆσαι δικαιολογικὸν λόγον τῆς ἐαυτῆς ὑπάρξεως, μόνη δὲ ἡ ἱστορία εἰσάγουσα ἡμᾶς εἰς τὰς ἀγωνιωδεστεράς αὐτῆς ἐποχάς, καὶ εἰς τοὺς σκοτεινότερους αὐτῆς θαλάμους, μόνη αὕτη δύναται νὰ παράσῃ ἡμῖν τοὺς εἰς μάτην ἀπὸ τῆς λογικῆς ἐπιζητούμενους λόγους, τῆς ἐαυτῆς ὑπάρξεως· ἀλλ' ἂν ὡς λέγει ὁ Guizot, ὁ λαὸς ὁ μελετῶν καὶ γινώσκων τὴν ἱστορίαν του, κρίνει σχεδὸν πάντοτε ἀσφαλέστερον καὶ ὀρθότερον, περὶ τῶν παρόντων αὐτοῦ πραγμάτων, καὶ περὶ τῶν ὄρων τῆς προόδου, ὅποιαν ἄρα λογικὴν ὑπόστασιν ἢ καὶ ἱστορικὴν δύναται νὰ ἔχη παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις ἐν γένει λαοῖς καὶ παρ' ἡμῖν κυρίως τοῖς Ἕλλησιν, ἡ προμεσαιωνικὴ αὕτη μᾶστιξ τῆς μονομαχίας, περὶ ἧς εὐλόγως δύναται τις νὰ εἴπῃ μετὰ τοῦ ποιητᾶνακτος Ὀμήρου, «πολλὰς ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψε»; λίαν ἀληθῶς περιεργος παρίσταται, ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐπικράτησις τοῦ ἀπεχθοῦ αὐτοῦ τῆς μονομαχίας συστήματος, μόνον δ' ἐπωφελεῖς ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως ταύτης συμπέρισμα ἐξάγομεν, τὴν δύναμιν τῆς ἀνατροφῆς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς δυνάμενα νὰ προκύψωσιν ἀποτελέσματα. Ὁ ἀνθρώπος, παιδίον ἔτι καὶ τοῦ σώματος μᾶλλον τὴν προαγωγὴν ἢ τοῦ πνεύματος κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους ὑφίσταμενον, ἀποδέχεται συνήθως τὴν ὑπὸ γονέων προσφιλῶν ἢ διδασκόντων, παρεχομένην αὐτῷ ἀγωγὴν, συλλαμβάνει δὲ καὶ ἀποδέχεται πᾶσαν ἰδέαν, ὡς δόγμα, προβαίνει δὲ καὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν, μᾶλλον ὑπὸ τῶν φυσικῶν νόμων κατασπελλόμενος, παρὰ ὑπὸ τοῦ κυρίου κατασταλτικοῦ ὄργάνου, τοῦ πνεύματος· ὅτε ὁ παῖς ἐνανδροῦται, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀναπτύσσεται, αἱ κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἀνατροφῆς ἐμπνευσθεῖσαι αὐτῷ ἰδέαι, τοσοῦτον ἐρριζοῦνται ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσιν, ὥστε ἀδύνα-

ται ἐνίοτε ν' ἀποσείσῃ τὴν πανίσχυρον αὐτῶν δύναμιν ἢ λογικὴ εἰς μάτην παλαίει νὰ καταβάλῃ τὰς ἐκ τῆς ἀνατροφῆς προλήψεις τὸν φυσικὸν αὐτῆς πόλεμον, ἀξιώματα δ' ἐνίοτε, ἀνάλογα πρὸς τὸ δογματικὸν ἀπίστευε καὶ μὴ ἐρευνᾶ ἐπιβαλλόμενα, διακόπτουσιν ἀποτόμως τὴν σώζουσαν τῆς λογικῆς ἐνεργεῖαν· πλήρης οὕτω ἐπέρχεται ἡ νίκη, συστήματος, τῆς ὑποταγῆς μᾶλλον καὶ τῆς νίκης τὰ ἐμβλήματα φέροντος! ἀλλ' ὡς ὁ ἀνθρώπος ὑφίσταται τὰς ἀτελείας τῆς νηπιώδους καὶ παιδικῆς ἡλικίας, οὕτω καὶ αἱ κοινωναί, τὰ ἔθνη καὶ ἡ ἀνθρωπότης σύμπασα· κατεμάστισαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τὰ ἔλλαγα τῆς δημιουργίας πλάσματα, πληγαί, καὶ αὐτῶν τοῦ Φαραὼ ὑπέριστα, κατέστρεψαν δ' εὐγενεῖς δυνάμεις καὶ διαπρεπῆ πνεύματα, ἀπεχθεῖς προλήψεις, διὰ τῆς ἀνατροφῆς διοχετευθεῖσαι, ὑπὸ τυράννων ἀρχόντων, οἵτινες ὡς ἀκλόνητον ἕρισμα τῶν αἱματηρῶν αὐτῶν σκήπτρων, αὐτὰς ὑπελάμβανον· ἀλλ' ἂν τοιαύτην πηγὴν ἔχουσιν αἱ ἐν γένει προλήψεις τῶν λαῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπάρχουσιν ἀφ' ἑτέρου προλήψεις, εἴτε ἔθιμα εὐφώνως ἐπικαλούμενα, αἵτινες καὶ αὐτῆς τῆς εὐλόγου πηγῆς ἀφίστανται, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἢ ἐπικράτησις αὐτῶν παράδοξος ἀναφαίνεται· εἰς τοιαύτην καὶ ἐξοχὴν ἀρχὴν, κατατάσσεται ἡ μαιοφόνος αὕτη πληγὴ τῆς μονομαχίας· οὔτε ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων πεπολιτισμένων ἠθῶν, οὔτε τὸ ἀνέσπερον φῶς τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, οὔτε ἡ διὰ βαρυτάτων ποινῶν ὑφ' ὅλων τῶν ἠθῶν αὐτῆς καταδίκη, ἠδυνήθησαν νὰ τὴν ἐξαλείψωσι· παρέμεινε ἐν τῷ ἀπολουσθέντι, διὰ τῶν φώτων, τοῦ κόσμου, ὀρίζοντι, ὡς μαῦρον καὶ πυκνώτατον νέφος, ἀμαυροῦν καὶ ἐπισκιάζον τὸ διαυγές τῆς τοῦ σὺμπαντος ἀναπτύξεως, στερέωμα· ἀφανίζονται γενναῖα τῆς πατρίδος τέκνα, ἔτοιμα νὰ ὑψώσωσι τοὺς ἰσχυροὺς αὐτῶν βραχίονας ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος τῶν, ἀποσπῶνται ἀ-

πὸ τῆς θερμῆς ἀγάλλης φιλοστόργων γονέων, φιδρά καὶ χαριέντα τέκνα, ἀποτελοῦντα τὸ προσφιλές ἕρισμα τοῦ δύοντος βίου τῶν, ὄρφανὰ τέλος καὶ ἔρημα, τὰ ἀφ' ἱεροῦ δεσμοῦ προσθλόντα τέκνα, μετὰ τῆς πολυδακρύτου αὐτῶν μητρὸς καταλείπονται! πρόκειται περὶ τιμῆς, διασαλπίζουσιν οἱ δῆμοι οὗτοι τῶν εὐγενεστέρων αἰσθημάτων τῆς ἀνθρωπότητος! ἡ τιμὴ εἰς τοσοῦτον προίσταται ὕψος, ὥστε καὶ αὕτη ἡ ζωὴ πρὸ τοῦ βωμοῦ αὐτῆς ὡς ἱερὸν θῦμα πρέπει νὰ προσάγῃται! ἀκατάβλητον ἀληθῶς ἐκ προχείρου ἐρεῦνης ἐπιχειρήματα, ἀλλ' ἐρευνήσωμεν τὴν τιμὴν καὶ τὰς ἐαυτῆς ἰδιότητας, ἐξετάσωμεν τὴν προσαγομένην βᾶσιν τῆς μονομαχίας μᾶστιγος, ἧς τὴν ἐρευνᾶν ὡς πρῶτιστον καθήκον παντός πολίτου, διὰ τὴν καταστρεπτικὴν αὐτῆς ἐπιρροήν, ἐκλαμβάνομεν.

Τὴν μελέτην ταύτην εἰς πέντε μέρη διηρέσαμεν

Α'. Εἰς τί συνίσταται ἡ μονομαχία καὶ τίς ἡ δικαιολογικὴ αὐτῆς βᾶσις,

Β'. Τίς ἡ ἱστορικὴ αὐτῆς καταγωγὴ.
Γ'. Νομοθετικαὶ περὶ αὐτῆς διατάξεις τῶν εὐρωπαϊκῶν ἠθῶν καὶ τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, κατὰ τὴν ἀρχαίαν, μεσαιωνικὴν καὶ νεωτέραν ἐποχὴν.

Δ'. Διατί, καίτοι ὑπὸ τῆς λογικῆς, τῆς ἱστορίας, καὶ τῆς νομοθεσίας ἀπηνῶς καταδικασθεῖσα ὑφίσταται ἔτι

Ε'. Τίνα τὰ μέσα τῆς ἐαυτῆς ἐξαλείψεως.

Α.

Εἰς τί συνίσταται ἡ μονομαχία καὶ τίς ἡ δικαιολογικὴ βᾶσις αὐτῆς.

Μονομαχία γενικῶς λέγεται, ἡ μεταξὺ δύο προσώπων συνεπείᾳ προηγουμένης συμφωνίας ἐπερχομένη μάχη, πρὸς διάλυσιν ἰδιωτικῆς τινος ἕριδος· ἡ Φαυερβάχ διακρίνει τὴν μονομαχίαν κατὰ στενωτέραν ἔννοιαν, καὶ ὡς τοιαύτην θεωρεῖ τὸν κατὰ προηγουμένην συμφωνίαν μεταξὺ δύο ἀτόμων πόλεμον, καὶ τὸν

ἐξ ἀμοιβαίας προσβολῆς ἐπερχόμενον. (gen-contre) σπουδαιότερα εἶναι ἢ συνεπεία τῶν ἀποτελεσμάτων, ὑφ' ὧν σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν, τῆς μονομαχίας διακρίσεις, ἀλλ' ἢ διακρίσεις αὐτῆ ἀποβλέπει μᾶλλον τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς, παρά τὴν οὐσίαν τοῦ ἀδικήματος· πᾶσα ἐπομένως, συνεπεία προηγούμενης συμφωνίας, μεταξὺ δύο προσώπων ἐπερομένη ἔνοπλος πάλιν, ἀπαρτίζει τὴν οὐσίαν τῆς μονομαχίας καὶ τὴν κυρίαν αὐτῆς ἔννοιαν· ἀλλ' ὡς πᾶσα ἰδέα προέρχεται ἐξ ὀρισμένης τινὸς πηγῆς, καὶ ὀρισμένον ἐπιδιώκει ἀποτέλεσμα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνάλογον πρὸς τὴν πηγὴν ἐξ ἧς προέρχεται, οὕτω καὶ ἡ μονομαχία, πηγὴν μὲν ἔχει τὴν διένεξιν, σκοπὸν δὲ καὶ τέλος, τὴν λύσιν τῆς διενέξεως· ἡ ἀρχὴ ἐπομένως, τὸ μέσον, καὶ τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἀποτελοῦσι τὴν δικαιολογικὴν θάσιν πάσης ἰδέας καὶ πάσης ἐνεργουμένης πράξεως, ὅπως δὲ ἡ ἀναφουομένη, ἰδέα ἢ ἡ ἐνασκουμένη πράξις περιβληθῶσιν ἔλλογον ὑποστήριξιν, προσαπαιτεῖται ἢ μὲν πηγὴ τῆς ἰδέας ταύτης ἢ πράξεως νὰ συνδυάζηται πρὸς τὸ ἐπιζητούμενον ἀποτέλεσμα, τὸ δὲ μέσον νὰ ἦναι ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ προσφύρου ἀποτελέσματος· ὅλα ταῦτα δέον νὰ συντρέχωσιν ὅπως ἰδέα τις ἢ πράξις παραστῶσιν, ὡς λογικῶς ὑποστηρίζομεν· διὰ τῆς διακρίσεως ἀφ' ἑτέρου ἦν ὁ Δημοιοργὸς ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καταφαίνεται τὸ ὕψος τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν λοιπῶν πλασμάτων ὑπεροχῆς αὐτοῦ, ἐντεῦθεν δὲ ὡς μόνος ὀδηγὸς αὐτοῦ καὶ ἰθύντωρ, ἢ λογικὴ αὐτοῦ ἰδιότης παρίσταται· τὸ συνεπὲς πρὸς τὴν ἔξοχον ταύτην ἰδιότητα τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖται νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι ἔνα ἰδέα τις ἢ πράξις καταστῆ ἀποδεκτὴ, ἀπαραίτητος ἀποβαίνει ἢ ὑπὸ τὴν θάσιν τῆς λογικῆς αὐτῆς ὑπειξίς· πᾶσα ἐπομένως ἰδέα ἢ πράξις, ἀποκρουομένη ὑπὸ τῆς λογικῆς, εἶναι ἀνάξια ἀποδοχῆς ὑπ' ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, οὐδένα δ' ἔχει λόγον ἐπιβολῆς καὶ ὑποστάσεως·

τοσοῦτον ἐδραίας θάσεις ἔχει ἢ ἔλλογος ἰδιότης τῆς ἀνθρωπότητος, ὥστε ἢ τε φιλοσοφία καὶ αἱ νομοθεσίαι, καὶ αὐτὰς γερώτερα ἔτι ἐγκλήματα, δὲν καταλογίζουσιν εἰς τὸν διαπράττοντα αὐτὰ ἔνοχον, ἐὰν καταδειχθῆ ἢ λόγῳ φυσικῶν ἢ ἐντέχνων αἰτιῶν τῆς λογικῆς αὐτοῦ ἀποκοίμησις· τὰ πάντα τέλει μόνον θάσιν ἔχουσι τὸ λογικὸν καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἐνέργειαν, πᾶν δ' ὅτι αὐτῷ ἀντίκειται ὡς ἀνάξιον παρά τοῖς ἀνθρώποις ἐπικρατήσεως, ἐλέγχεται· ὑπὸ τῆς ἐποψίν ταύτην ἐξετάζοντες τῆς μονομαχίας τὴν ἐπικράτησιν, εἰς μάτην θέλομεν ἐπιζητήσῃ τὸν πολὺτιμον τῆς λογικῆς σύμμαχον· ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ ἐρευνήσωμεν τοὺς λόγους· ἐφ' ὧν οἱ θερμοὶ αὐτῆς ὑπέμαχοι τὸ ὑποστατικὸν αὐτῆς στηρίζουσιν· εἰς τρεῖς κυρίως λόγους τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς ἐρείδουσιν. Εἰς τὴν λόγῳ προσβολῆς τῆς τιμῆς ἰκανοποιήσιν, εἰς τὸ σύμφωνον τῶν διαμαχομένων, καὶ εἰς τὸ ἰσόπαλον τῶν παλαιουσῶν δυνάμεων· 1) ὁ Βεκκαρίας καὶ ὁ Μιτερμάγερ ἀποδίδουσι τὸ μάταιον τῆς καὶ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου τῆς μονομαχίας κατηγορήσεως, διότι πηγὴν αὐτῆ, λέγουσιν, ἔχει τὴν τιμὴν, ἢ δὲ τιμὴ ὡς ὑπερτέρα τῆς ζωῆς κατισχύει· ἐπομένως οὐδεμίαν ἐπιρροὴν ἢ ἀπειλὴ αὐτῆ τῆς ἀφαιρέσεως τῆς ζωῆς δύναται νὰ ἐνασκήσῃ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον· «c'est en vain qu'on a essayé chez les modernes d'azzéter les duels par la peine de mort: l'homme qui estime l'honneur plus que la vie ne sera point arrêté par une telle menace»· 2) ὁ δὲ Portalis εἰς τὴν αὐτὴν πηγὴν, τῆς τιμῆς, ἀνάγει τῆς μονομαχίας τὴν ἐπικράτησιν· «la coutume des duels a sa source dans un sentiment outré de la dignité humaine»· ἢ δικαιοκδικήσις ὅθεν τῆς προσβαλλομένης τιμῆς παρίσταται ὡς ἡ πρωτίστη δικαιο-

(1) Carrer. Contre le duel.

(2) Morin. Droit criminel. V. I. P. 191.

λογικὴ θάσις τοῦ μονομαχικοῦ συστήματος· ἢ τιμὴ ἀληθῶς εἶναι τὸ τιμαλφέστερον ἀγαθὸν τὸ ὁποῖον ἐπικοσμεῖ τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξίν, ὁ μόνος ἴσως ἀπαραίτητος ὅρος, δι' οὗ δύναται ὁ ἄνθρωπος ἀτάραχος νὰ διατρέχῃ τὸ ἐγκόσμιον αὐτοῦ στάδιον· ἢ ὑπεράσπισις ἐπομένως αὐτῆς εὐλόγως θεωρεῖται ὑπὸ παντός σεβομένου ἑαυτὸν ὡς πρωτίστον καθήκον καὶ ὑψίστη ὑποχρέωσις· ἢ τιμὴ εἶναι ἀληθῶς καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς ὑπερτέρα, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε πρέπει νὰ ἐπιδιώκηται τῆς προσβολῆς αὐτῆς ἢ ἰκανοποιήσῃ· ἐπαίνου ἐπομένως ἢ μομφῆς, ὁ σκοπὸς καὶ ἡ πηγὴ τῆς μονομαχίας ἐκ πρώτης ὄψεως ἀναφαίνονται· ἀλλ' αἱ καθ' ἑμῶν καὶ τῶν ἱερῶν ἔτι, ἐν ταῖς κοινωνίαις ἐπερχόμεναι ὕβρεις καὶ προσβολαί, ὑπὸ τίνων πρέπει νὰ δικαζῶνται; διὰ τίνων μέσων ἢ ἀνθρώπων αὐτῶν ἐπιδιώκεται; τίς ὁ δυνάμενος νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ μέγεθος τῆς προσβολῆς, καὶ τὴν συνεπεία τῆς ἀκριβοῦς ταύτης ἐκτιμήσεως τῆς τιμωρίας ἐπιμέτρησιν; ἴδωμεν, ἐν τῇ μονομαχίᾳ ἐνυπάρχουσι τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ἅτινα ἐγγυῶνται τὴν ἀκριβῆ τῆς προσβαλλομένης τιμῆς ἐκτίμησιν, καὶ τὸ ἐπιπλέον τῆς ἀναλόγου τῆς προσβολῆς ταύτης τῆς τιμωρίας ἐπιμέτρησεως. Ἐν πρώτοις ἐν τῇ μονομαχίᾳ δὲν εὐρίσκομεν τὸ κυριώτερον καὶ ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς ἐκτιμήσεως τῆς προσβολῆς, ὅπερ ἀπαραίτητον ὁ ἐν μέσῳ τῶν διαμαχομένων κατ' Ἀριστοτέλην ἰστάμενος, ἦτοι ὁ δικαστής· ἴσως εἴπη τις, ὅτι ὁ ὑφιστάμενος τὴν προσβολὴν, αὐτὸς παρίσταται ὡς ὁ ἐκτιμητὴς τῆς προσβολῆς, καὶ ἐπομένως δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁ καταλληλότερος δικαστής· ἀλλ' ἄλλοίμονον ἐν ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐν οἰαδῆποτε μετ' ἄλλου πάλιν, περιβάλλεται καὶ τὸν μανδύαν τοῦ δικαστοῦ· ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ δικαστής ἀπαρτίζει, ὡς προείπομεν, τρίτον πρόσωπον ἐν μέσῳ τῶν διαμαχομένων ἰστάμενον, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν εὐρίσκομεν ἐν τῇ μονομαχίᾳ, προσαπαιτεῖται νὰ στερηθῆ καὶ παντὸς ἐνδιαφέροντος, ἵνα οὕτω ἤρεμος καὶ ἀτάραχος ἀκροᾶται τῶν διαμαχομένων·

ἀλλὰ ποῦ ἐν τῇ μονομαχίᾳ ἢ ἔλλειψις τοῦ ἐνδιαφέροντος, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἤρεμον καὶ ἀτάραχον, τὰ ἀπαραίτητα ταῦτα προσόντα ἐπακριβοῦς ἐκτιμήσεως; τοῦναντίον ἐν τῷ βαρβάρῳ τούτῳ ἔθιμῳ, εὐρίσκομεν δύο καὶ μόνον πρόσωπα, πλήρη ὀργῆς καὶ μέχρι μανίας ἐνόητε ἔξκαλλα, εἰς μεγάλην τοῦ λογικοῦ ταραχῆν εὐρισκόμενα, ἀδυνατοῦντα δὲ οὐ μόνον τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν διαφορὰν νὰ ἐκτιμήσωσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς φρονίμου συμβουλῆς τῶν φίλων, κατὰ τὴν πολυτάραχον ἐκείνην ὥραν νὰ ἐννοήσωσι· καὶ ὅμως ἀμφότεροι οὗτοι, διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ θλιβεροῦ αὐτοῦ συστήματος, παρίστανται ὡς ἐκτιμηταί τῆς ἀναφουομένης διαφορᾶς, καὶ τὸ χεῖριστον πάντων, καὶ ὀρισταί τῶν μέσων δι' ὧν τὴν νομιζομένην ὕβριν ν' ἀποπλύνωσι! Παραδεχθῶμεν ὅμως πρὸς στιγμὴν ὅτι οἱ ἐνδιαφερόμενοι οὗτοι μαχηταί, κατορθοῦσι νὰ περιβληθῶσι τὴν ὑπεράνθρωπον ἰδιότητα, τῆς μὴ ἐπιρροῆς τοῦ διαφέροντος· καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς σχεδιώδους ταύτης ἀδιαφορίας, τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἐριδα νὰ ἐκτιμήσωσιν· ἀλλ' εἶναι ἐπιτετραμμένον, εἰς κοινωνίας βιούσας ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀρμονικοῦ τῶν νόμων συστήματος, εἰς ἔθνη, ἅτινα ἐπωφελοῦμενα τῆς διὰ τῶν αἰώνων βαθμιαίας τοῦ κόσμου ἀναπτύξεως, καθιέρωσαν νόμους, διέγραψαν τὰς δυνάμεις νὰ ἐπέλθωσι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐριδας, ὥρισαν τὰς ἐαυτῶν συνεπειάς, ἀνίδρυσαν τέλος τὰ περιφανῆ τῶν κοινωνικῶν συνεκτήρια, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀνέθηκαν τὸ ὕψηλόν τῆς τοῦ δικαίου ἀπονομῆς ἀξίωμα, εἶναι, λέγομεν ἐπιτετραμμένον εἰς τοιαύτας κοινωνίας, νὰ καθίσταται ἕκαστος δικαστής ἑαυτοῦ, καὶ διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων, νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν τῶν διαφορῶν αὐτοῦ διάλυσιν; δὲν καθιεροῦται ἐμμέσως τὸ καταστρεπτικὸν ἐκεῖνο καὶ βαρβάρου ἐποχῆς προῖον, ἀξίωμα, «bellum omnes contra omnium»; κατὰ τί τότε διαφέρουσιν οἱ ἡρωϊκοὶ χρόνοι; οἱ ὡς ἐμῶν μα «τοῦ ἰσχυροτέρου τὸ δίκαιον,» ἀναγράφαντες; τίνα ἰσχὺν δύναται πλέον νὰ

ἔχη τῆς τιμῆς τὸ ἐπιχείρημα, ἀφοῦ διὰ τῆς αὐτῶν νόμου ταύτης τῆς τιμῆς διεκδικήσεως, σαλεύεται ἡ ἁρμονία τῶν κοινωνιῶν, πάντων δὲ ἡ τιμὴ, οὐχὶ πλέον τοῦ ἑνός, ἔρμαιον τῆς ὑλικῆς δυνάμεως καὶ ἰσχύος καθίσταται; Ποῦ πλέον τὸ γόνιτρον τῆς ὑπερκαπίσεως τῆς τιμῆς, ἢ τίς δικαιούται νὰ διεκδικῇ τὴν προσβληθεῖσαν αὐτοῦ τιμὴν, ἀφοῦ αὐτὸς οὗτος προσβάλλῃ τὴν τιμὴν ὁλοκληροῦ τῆς κοινωνίας διὰ τῆς τῶν νόμων καὶ τῶν θεσμῶν αὐτῆς ἀσυστάτου περιφρονήσεως; ἐν τῇ μονομαχίᾳ ἐπομένως οὐδὲν εὐρίσκωμεν τῶν δυναμένων οὔτε τὴν προσβολὴν νὰ ἐκτιμῶμεν, οὐδὲ τὴν δι' ἀναλόγων μέσων αὐτῆς ἱκανοποίησιν· ἀλλ' ἀμφιβόλου καὶ ἀδιακρίτου οὔσης τῆς προσβολῆς, πόθεν ἢ ἀνάγκη τῆς ἑαυτῆς ἱκανοποιήσεως; ἀλλὰ καὶ θεσφαίαις οὔσης τῆς ὕβρεως τίς ὁ κατάλληλος νὰ ἱκανοποιήσῃ ταύτην; ὅλα ταῦτα καταδεικνύουσι τὸ παράλογον τοῦ ὑπὸ ὄψιν συστήματος, διαμαρτύρονται δὲ κατὰ τοῦ προοδευτικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς ἐν ἣ ᾤμεν καταπίπτει ἐπομένως ὁ πρῶτος λόγος ἐφ' οὗ ἡ μονομαχία στηρίζεται, ἢτοι ἡ τῆς τιμῆς ἱκανοποίησις, διότι διεξάγεται, ὡς προείπομεν, εἰς τρόπον καθ' ὃν οὔτε ἡ ὑπαρξίς τῆς προσβολῆς καθίσταται ἐφικτὴ, οὔτε τὸ μέγεθος αὐτῆς, οὔτε τέλος ἢ ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὕβρεως ἱκανοποιήσις· ὅλα δὲ ταῦτα διότι οἱ κρίνοντες ἐπ' αὐτῶν εἰσιν οἱ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενοι. Προβῶμεν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ δευτέρου τῆς μονομαχίας λόγου, εἰς τὸ σύμφωνον τῶν διαμαχομένων ἢ ἀμοιβαία συμφωνία τῶν διαφορομένων ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς πράξεως, λέγουσι, τὸν ἐγκληματικὸν χαρακτήρα· ἀλλ' ἐν πάσῃ συμφωνίᾳ δύο τινὰ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῆς στηριζόμενης νομοθεσίας, πρέπει νὰ συντρέχωσιν· α) οἱ συμβαλλόμενοι νὰ ἔχωσι τὴν πρὸς τὸ συμφωνεῖν ἱκανότητα· β) νὰ ᾔναι κύριοι τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμφωνίας· γ) τὸ ἀντικείμενον τῆς συμφωνίας νὰ ᾔναι θεμιτόν, ἢτοι μὴ ἀντικείμενον οὐ

μόνον εἰς τὴν λογικὴν, ἀλλ' οὐδὲ ἐν τὰ χρηστὰ ἦθη καὶ τὸ συμφέρον τῶν τε διαφορομένων καὶ τῆς κοινωνίας· ἵνα ἐκφρασθῶμεν νομικώτερον, νὰ μὴ ἀντίκηται εἰς τὰς ὑπὸ τῶν νομοθετῶν λογόμενας, διατάξεις τῆς δημοσίας τάξεως· ἔχομεν ἐν τῇ μονομαχίᾳ τὰ στοιχεῖα ταῦτα; ἐφαρμόζονται ἐπ' αὐτῆς οἱ ἐπιτῶν συμφωνιῶν ἰσχύοντες κανόνες; Νομίζομεν ὅχι· ἐν πρώτοις δὲν ἔχομεν συμφωνίαν κατὰ τὴν ἀκριβῆ τῆς λέξεως ἔννοιαν· διότι ἡ ἐν ταῖς μονομαχίαις συμφωνία εἶναι ἀπόρροια στιγμιαίας παραφορᾶς, ἢ δ' ἐξ αὐτῆς συμφωνία δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ταύτη, διότι τότε μόνον πᾶσα σκέψις, συμφωνία ἢ ἀπόφασις, θεωροῦνται ἀκριβῶς ὡς τοιαῦτα, ὅταν ἐξ ὕγιους καὶ ἐλευθέρας βουλήσεως προέρχονται· ἀλλ' ἐν τῇ μονομαχίᾳ, ἢ λεγομένη συμφωνία προέρχεται ἐκ τεταραγμένης λογικῆς τῶν συμβαλλομένων καταστάσεως, ἢ δὲ διατάραξις αὐτὴ ἀποκλείει τὴν πλήρη τῆς λογικῆς ἐνέργειαν, ὁ ἀποκλεισμός δ' οὗτος τῆς λογικῆς ἐνασχίσεως ἐξουδετερῶν, ἢ τοῦλάχιστον πολὺ ἐλαττῶνει τῆς συμφωνίας τὴν ἀκριβείαν διὰ τοῦτο καὶ αἱ ποινικαὶ νομοθεσίαι ὅλων ἐν γένει τῶν ἐθνῶν πρῶτιστον πάντων ἐρευνῶσι τὴν λογικὴν τοῦ δράστου κατὰ τὴν διάπραξιν τοῦ ἀδικήματος κατάστασιν, καὶ ἄλλοτε μὲν, ἢ σσονα τιμωρίαν, ἄλλοτε δὲ καὶ πλήρη ἀπαλλαγὴν τῆς ποινῆς, εἰ τὸν ἔνοχον, κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς λογικῆς διαταράξεως, ἐπιβάλλουσιν· ἐλλείπει ἐντεῦθεν ἐπὶ τῆς μονομαχίας τὸ πρῶτον τῶν πρὸς σύναψιν συμφωνιῶν ἀπαιτούμενον, τῶν συμβαλλομένων ἢ ἱκανότης, ἢτις συνίσταται ὡς προείπομεν εἰς τὴν πλήρη καὶ οὐχὶ τεταραγμένην τῆς λογικῆς ἐνέργειαν,

Δ. Θ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

(ἀκολουθεῖ.)

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΜΟΥΤΣΗΣ

καὶ

ἡ ἰταλικὴ ἐπιγραφία.

Γ.

Ἐπιλαμβανόμενοι τῆς περὶ τὴν ἰταλικὴν ἐπιγραμματοποιίαν ἀποκλειστικῆς ἡμῶν μελέτης, θέλομεν, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ἀναπτύξει καὶ ἀκριβέστερον ὀρίσει τὰς ἐν τοῖς προηγουμένοις ἡμῶν ἀρθροῖς ἀπλᾶς περὶ τοῦτου νύξεις, ἀρχόμενοι τοῦ ὀρισμοῦ τῆς λέξεως ἐπιγραφή (epigrafe) παρ' Ἰταλοῖς. Δὲν θέλομεν ὁμῶς ἐνδιατρίψει ἐπὶ τῆς ἀναλύσεως διαφορᾶς τινος περὶ τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως ταύτης καὶ τὴν ἐτέρας συνωνύμου αὐτῆς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἄλλοις εὐρωπαϊκοῖς ἔθνεσι, καθόσον τοῦτο, οὐδὲν ἑνδιαφέρον τοὺς Ἕλληνας ἡμῶν ἀναγνώστας, πάντη ἀνωφελεὲς ἀποβαίνει.

Epigrafe λοιπὸν λέγεται ἰταλιστὶ βραχεῖα τις ρῆσις ἢ χωρίον περιωνύμου συγγραφῆς, ἀπόφθεγμα ἢ λόγιον παρὰ πόδας εἰκονογραφίας τιθέμενον, ἐν τῇ κεφαλίδι βιβλίου ἢ τμήματος συγγράμματος σχετικῶν πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πονήματος. Περιβόητοι εἰσιν ὡς ἐκ τῆς γεννησάσης αὐτὰς περιστάσεως αἱ δύο ἐπιγραφαὶ τοῦ Montesquieu, ἢ μὲν ἐν τῷ πονήματι αὐτοῦ Grandeur et décadence des Romains, ¹⁾ ἢ δὲ ἐν τῇ περικλητικῇ αὐτοῦ βίβλῳ «Esprit des lois». ²⁾ Τὴν περίστασιν δὲ ταύτην ἐπιγράγειν ἐν τῶν συνεχιστέρων καὶ μᾶλλον ἀκατανόητων σφικμάτων εἰς ἃ περιπίπτουσιν οἱ εὐφρόστεροι καὶ πολυμαθέστεροι τῶν ἀνθρώπων, διότι ἑαυμότερα τὰ μνησθέντα συγγράμματα ἀναγνωσθέντα ὑπὸ διασήμεων φιλολόγων ἐν χειρογράφῳ, ἐν οἷς καὶ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἑλβετίου, ἐκρίθησαν μηδενὸς λόγου ἄξια, μάλι-

(1) Dicitur quae maximus Atlas.

(2) Ptolem sine matre natam.

στα αἰσχος εἰς τὸν συγγραψάντα αὐτὰ πρῶτον. Τοιαύτη—παραλείποντες τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου Γαλιλαίου κλιστα ἢ μηδὲν ἑκτιμῶντος τὴν δαιμόνιον ἐποποιίαν τοῦ Ἰάσσου,—ὑπῆρξεν ἡ τύχη τοῦ μοναδικοῦ ἐκείνου βιβλίου τοῦ τὰς περπετείας τοῦ Παύλου καὶ τῆς Βιργιλίας ἀφηγουμένου, ὅπερ ἀναγνωσθὲν ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως εἰς ἐπήκοον τῶν Buffon, Marmontel, Suard καὶ ἄλλων, τοσοῦτον ἀηθίασε τοὺς ἀκρωμένους, ὥστε τινὲς μὲν ἀπεκοιμήθησαν, ἕτεροι δὲ ἤρξαντο λίαν εὐγλωττως χασμῶμενοι.

Epigrafi καλοῦνται ἐπίσης ἰταλιστὶ διάφοροι περικοπαὶ ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων ἐξαγόμεναι, αἵτινες ὑπὸ τῶν ἱεροκηρύκων τάσσονται ἐπὶ κεφαλῆς τῶν διδασκῶν αὐτῶν, καίπερ αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ συνηθέστερον ὀνομάζονται testio (κεῖμενον) διότι ὁ ἱεροκλήρυξ, ὁ δι' αὐτῶν προσημαζόμενος, ἀναπτύσσει αὐτὰς καθόσον προχωρεῖ.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν μεγάλη κατὰ χροσὶς ἐγένετο τῶν τοιούτων ἐπιγραφῶν (epigrafi) ἐν τῇ μερικωτέρᾳ αὐτῶν ἐννοίᾳ, καθότι μὴ ἀρκούμενοι οἱ συγγραφῆς ν' ἀναρτῶσιν οἰονεὶ αὐτὰς ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τοῦ βιβλίου τῶν, παρενείρουσιν αὐτὰς ἐν ἐκάστῳ κεφαλαίῳ καὶ σχεδὸν ἐν ἐκάστῃ παραγράφῳ, ἐρμαθίζουσιν αὐτὰς παντοῦ πεζᾶς τε καὶ ἐμμέτρους, ὅπερ δὲ χειρὸν, ὀλίγον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν σχετιζόμενας, ἀηθεῖς καὶ ἐξαχθεῖσας ἐκ συγγραφῶν ἀγνώστων ἢ ὅλως μετρίων. Τοῦτο δὲ πηγάζει ἐκ τῆς κενοδοξίας καὶ ἐπιπολαιότητος ἡμῶν τῶν νεωτέρων φανταζομένων ὅτι τοιουτοτρόπως ἐπιδεικνύομεν εὐρυμάθειαν. Ἰσως δύναται καὶ νὰ θεωρηθῇ σύμπτωμα ἐτέρας καὶ λίαν ἀξιομέμπτου ἠθικῆς ἀτελείας, αὐτὴ δὲ ὁμολογουμένως ἐστὶν ἡ ἀγυρτεία οὐχὶ ὀλιγώτερον συνήθης σήμερον τῆς κενοδοξίας.

Ἡμεῖς κατὰ τὴν ἦν ἀνεδέχθημεν ὑποχρέωσιν, δὲν θέλομεν διαλάβει ἢ περὶ τῶν συγγραπτηρίων, τιμητικῶν, μνημονεῖων ἢ ἐθνικῶν, οὕτως εἰπεῖν, ἐπιγραμμάτων, κυρίως δὲ περὶ τῶν ἐπιτυμβίων, καθὸ συ-

νηθεστέρων καὶ τελειότερων· αὐταὶ δὲ μόναι πλὴν τοῦ ὀνόματος epigrafi, ὀνομάζονται ἰταλιστὶ καὶ iscrizioni.

Nūn δὲ θέλοντες νὰ ἐξιχνιάσωμεν τὴν καταγωγὴν ἢ μᾶλλον τὴν ἀρχὴν τοῦ τοιούτου εἴδους συγγραφῆς ἐν Ἰταλίᾳ, οὐδὲν ἀρχαιότερον δοκίμιον ἀνευρίσκωμεν ἢ τὴν ἐπιγραφὴν ἐκείνην ἣτις ἀνεγινώσκειτο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῆς Φερράρας μητροπόλει. Ὁφείλομεν ὅμως νὰ σημειώσωμεν ὅτι πρῶτος ὁ Quadrio ποιῆται μνείαν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ὡς τοῦ πρώτου δοκίμιου τῆς ἰταλικῆς ποιήσεως. Αὕτη, καθὰ λέγεται, ἔφερε τὴν χρονολογίαν τοῦ 1135, συνέκειτο δὲ ἐκ δύο ἐνδεκασυλλάβων καὶ δύο ἑπτασυλλάβων στίχων, καίπερ ἕτεροι διατείνονται ὅτι ἐκ τεσσάρων ἀποτελεῖτο ἐνδεκασυλλάβων. Ἡμεῖς βεβαίως δὲν δυνάμεθα κατ' οὐδένα λόγον νὰ συμμερισθῶμεν τὴν τελευταίαν ταύτην γνώμην, διότι ἐὰν ἡ ἐπιγραφὴ εἶχε πράγματι οὕτως·

Il mille cento trempa cinque nato
Fo questo tempo e a Zorzi dedicato:
Fo Nicolao Scoltore,
E Glielmo fo l' Auctore

τὸ ὀρθὸν καὶ ἀκριβὲς τῆς πρώτης γνώμης αὐτόταλον καὶ ὀφθαλμοφανὲς ἀποδεικνύεται.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀνεφύησαν πλείστα μεταξὺ τῶν φιλολόγων ζητήματα. Ὁ Ναννούτσος ¹⁾ ζήλωτῆς τῆς τοςκανικῆς

(1) *Manuale della letteratura dal primo secolo della lingua italiana.*—Τὸ βιβλίον τοῦτο, προῖον ἐμβριθοῦς μελέτης καὶ μακροχρονίων ἐρευνῶν, ὡς ἐκ τούτου ἐξ ἐπιφανῆ κατέχον θέσιν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἰταλικῇ γραμματολογίᾳ ἀφιερῶται τῇ νεολογίᾳ τοῦ πρώην Ἰονίου Κράτους ἐν ἑλληνικῇ προσφωνήσῃ ἀποπνεύσει τὴν ζωηρὰν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμπάθειαν τοῦ συγγραφέως καὶ φίλου τοῦ τῆς παρουσίας μελέτης συντάκτου, ἅμα δὲ τὴν ἀσθεστον αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν ἀδελφὴν Κέρκυραν, τὴν ἐπὶ πολλὰ ἔτη γενναίως αὐτὸν φιλοξενήσασαν. Γνωστὸν δ' ἔστιν ἄλλως τε, πρὸς αὐτὸν τιμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος, ὅτι καθ' ἡν ἐποχὴν οἱ ξένοι καὶ ἰθαγενεῖς τύραννοι ἐ-

δόξης, μεγάλως ἐνδοιάζει ὡς πρὸς τὴν γνησιότητα τῆς ἐν λόγῳ ἐπιγραφῆς, ἰσχυρίζομενος, ὅτι ἡ χρονολογία ἐκείνη οὐδὲν ἀποδεικνύει, διότι πιθανὸν ἢ ἐπιγραφὴ νὰ ἐχαράχθη μετὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν περιπτώσει ἐπισκευῆς τινος τῆς ἐκκλησίας ἢ ἄλλης παρακλησίου ἐργασίας. Ἀκολουθῶς ἐνισχύει τὸ ἐπιχειρημὰ του προσεπιλέγων ὅτι, μὴ ὑφισταμένης πλέον τῆς πλακῆς, ἐν ἣ ἀνεγινώσκειτο ἢ ἐπιγραφὴ ἐκείνη, καὶ μόνον ἐν λίαν ὑπόπτους [ἀντιγράφοις] διασωζομένης,—ἐνταῦθα ὁ Ναννούτσος ὤφειλε νὰ ὀρίσῃ τὰ αἰτία ἐπακριβῶς καὶ οὐχὶ τοσοῦτον ἐπιπολαιῶς,—ὀλίγη πίστις ποιεῖ εἰς τὸ μνημεῖον ἐκεῖνο ν' ἀποδοθῇ. Ὁ φιλόλογος οὗτος, ὃ μετ' οὐχὶ κοινῆς μαθήσεως καὶ ὀξυνοίας ἀρνούμενος εἰς τὸν Ciullo d' Alcamo τὸ σκῆπτρον τῆς ἐπιπέδων τῶν ἰταλῶν συγγραφῶν προτεραιότητος, ὅπως τοῦτο προσενέγκῃ εἰς τὸν ἐκ Σιένης Folcacchieri, ὤφειλε, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ν' ἀντιπολιτευθῆ τὸν νέον τοῦτον ἐκ Φερράρας ἀπαιτητὴν, γεννηθέντα ἀναμφιδόλως ἐκτὸς τῆς γῆς ἐκείνης τῆς ἐπαγγελίας, ὡς οἱ Τοςκάνοι θεωροῦσι τὴν ἐπαρχίαν των, καὶ οὐ ἡ συγγραφὴ καίπερ τοσοῦτον βραχεῖα καὶ ἀξεστός, παρίσταται, ἀντὶ τῆς cantilena τοῦ Σεκελιώτου Ciullo, τὸ πρῶτον δοκίμιον οὐ μόνον τῆς ἰταλικῆς ποιήσεως καὶ ἐπιγραμματοποιίας, ἀλλὰ καὶ τῆς γλώσσης τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἔθνους, ὁπερ πρῶτον ἐν τῇ νεωτέρᾳ Εὐρώπῃ ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ πολυμαθέστατος Tiraboschi πραγματευόμενος περὶ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς, διατείνεται ὅτι καθ' ἡν ἐποχὴν αὐ-

φυγάδευον τοὺς σφοδρὰς καὶ πατριώτας τῆς Ἰταλίας, οὗτοι σχεδὸν πάντοτε συνέρρεον εἰς τὴν γενναυόφρονα Κέρκυραν, εἰς τὸν πρόσκοπον τοῦτοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἣτις εὐμενῶς ὑποδεχομένη καὶ μωριότηρως αὐτοὺς εὐεργετοῦσα, διέσωσε πολλὰς θαυρτήτους ὑπάρξεις, τοσοῦτον κατόπιν εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος αὐτῶν συντελεσάσας.

Σ. Ζ. Α.

τὴ ὑποτίθεται συνταχθεῖσα, δὲν ἐπαράσσοντο ἐπὶ τῶν δημοσίων μνημείων ἢ λατινικαὶ ἐπιγραφαί· ἀλλ' ὁ Ναννούτσος ἀντικρούει τὸν Tiraboschi, ἀποδεικνύων ὅτι ἐν Πίση ἀνεγινώσκειτο ἐν τινὶ πρὸς δυσμὰς προμαχώνι χρονολογία τις ἰταλιστὶ γεγραμμένη «A di dodici Gygno M. C. III.» τοῦτο δὲ εἰς ἡμᾶς μὴ σκοποῦντας νὰ ἐπιχειρήσωμεν ἐρεῦναν, ὡς τὸ ἀποτέλεσμα δὲν θὰ ἦτο πρὸς ὄλους εὐπρόσδεκτον, φαίνεται λίαν σπουδαῖον, καθὼ διαφωτίζον μεγάλως τὴν ἔτι ἀμφοισθητουμένην καταγωγὴν τῆς ἰταλικῆς γλώσσης. Ἄφ' ἑτέρου ὁ Affò, διάσημος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος γραμματολόγος, παραδέχεται πληρέστατα τὴν γνησιότητα τῆς ἐν Φερράρα ἐπιγραφῆς, ἐρεϊδόμενος κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τοῦ σχήματος τῶν ἐξ ὧν ἀποτελεῖτο ψηφίων. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ ἀπτόητος Ναννούτσος, πάντοτε ἐτοιμοπόλεμος, ἀντιπαρatreῖ ὅτι σώζονται ἐπιγραφὰι τοῦ ΙΑ' καὶ ΙΕ' αἰῶνος γεγλυμμένοι δι' ὁμοίων ψηφίων καὶ νομίζει εἰς αὐτὸν ὀριστικῶς θρημβεύοντα ἐπαγόμενος τὴν ἀναμφιδόλως πολυσήμαντον γνώμην τοῦ Guarini φρονούντος ὅτι ἡ ἐν προκειμένῳ ἐπιγραφὴ ἐχαράχθη οὐχὶ πρὸ τοῦ 1340.

Ἀλλὰ τοῦτο τὸ διάστημα καὶ ἀμφισθητούμενον μνημεῖον δὲν εἶναι τὸ μόνον ὁπερ τοσοῦτον ἀρχαῖον θεωρεῖται. Ὁ ἐπιμελής Quadrio διχνημονεύει ἐτέραν ἐπιγραφὴν ὑπὸ τὴν χρονολογίαν τοῦ 1184, ἣς πρῶτος ἐποίησε μνείαν ὁ Βικέντιος Borghini, καὶ γεγλυμμένην ἐπὶ πλακῆς ἄλλοτε σωζομένης ἐν Φλωρεντίᾳ παρὰ τῇ εὐγενεῖ οἰκογενείᾳ τῶν Ubaldini. Μέλος τι τῆς οἰκογενείας ταύτης, μὴ ὑποδεέστερος, κατὰ τὸ φαινόμενον, τοῦ Μίλωνος ἢ τοῦ Πολυδάμαντος κατὰ τὴν σωματικὴν ἰσχύν, ἤρπασεν ἐν Mugello τῆς Τοςκάνης ἐκ τῶν κεράτων καὶ ἀνεγαίτισεν ὀρηκτικῶς τρέχουσιν μεγάλην τινὰ ἔλαφον, ὅπως ὁ ἐκεῖ ὀθρεῦων Φριδερίκος ὁ Πυρρογένιος, τῆς Γερμανίας αυτοκράτωρ, δυνηθῆ εὐκολώτερον τὸ ζῶον ἐκεῖνο νὰ φονεύσῃ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πολέμιος οὗτος τῆς Ἰταλίας ἐδωρήσατο αὐτῷ τὰ κέρατα ἐκεῖνα

καὶ παρεχώρησε τὸ προνόμιον νὰ τὰ προσθέσῃ εἰς τὸ οἰκόσημόν του, ὁ ἥρως κλειος ἐκεῖνος εὐπατριδῆς, οὐ ἡ μεγάλη σωματικὴ ρώμη ἤμβλυεν, ὡς συνήθως συμβαίνει, τὰς ἡθικὰς δυνάμεις, τοσοῦτον ἐχάρη ὥστε ἔκτοτε ὀνομάσθη Ubaldino del Cervo, διαιωνίσας τὴν ἀνάμνησιν, οὐχὶ τῆς ἀνδρείας του, ἀλλὰ τῆς εὐτελοῦς ἐκείνης τιμῆς, ἣν ὁ ξένος τῷ ἀπένεμε, διὰ τῆς ρηθείας ἐπιγραφῆς. Κατὰ τινὰς συγγραφῆς, αὕτη ἀποτελεῖται ἐξ 6 στροφῶν· ἡμεῖς ὅμως, καίπερ ἐν πλείστοις βιβλίοις αὐτὴν εὐρίσκοντες, δὲν δυνάμεθα κατ' οὐδένα τρόπον τὰς στροφὰς ἐκεῖνας νὰ συναρμολογήσωμεν. Μόνον εὐρίσκωμεν 36 στίχους μιζολατίνους, οἵτινες ἐνεκα τῆς ἐννοίας αὐτῶν εἰς οὐδεμίαν τακτικὴν διαίρεσιν ὑπάγονται, ἢ δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀρχεται οὕτως·

De favore isto

Gratias refero Christo:

Factus infesto Serenæ

Sanctæ Mariæ Magdaleneæ:

Ipsa peculiariter adori

Ad Deum pro me peccatori κ.τ.λ.

Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς γλώσσης, τὰ αἰσχροτάτων τοῦτο μιζοβάρβαρον κρᾶμα φαίνεται ἢ πασῶν ἀρχαιοτάτη ἐπιγραφὴ, ἢ δ' ἄλλη πολὺ νεωτέρα. Καὶ ταύτης ἐπίσης ὁ ρηθεὶς Tiraboschi ἠρνήθη τὴν γνησιότητα, σημειῶν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχὶ ἀδίως, μέγιστον χρονολογικὸν λάθος. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ὁ ἀκούρατος Ναννούτσος ἀπαντᾷ ὅτι κατὰ τὴν ἀπαίδευτον ἐκείνην ἐποχὴν πολὺ εὐκόλως ὑπέπιπτον οἱ γράφοντες εἰς χρονολογικὰ ἀμαρτήματα, ἐπαγόμενος, πρὸς κύρωσιν τῶν λόγων του, τὸν ἱστορικὸν Ἰωάννην Βιλλάνην, περὶ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν ἀμαρτήσαντα. Οὐχ ἦσον καὶ οὗτος τελευταῖον ἀρνεῖται τὴν ἀθηναικότητα τῆς ἐπιγραφῆς, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ὀρθογραφίας. Ἐτέρα ἐπιγραφὴ ἀνωρύχθη τῷ 1234, ἐπίσκευαζομένου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Αουκᾶ ἐν Borgo ἐκτὸς τῆς Φερράρας, σύγκειται δ' αὕτη ἐξ 6 ἐνδεκασυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στί-

χων. Δύο ἕτεροι ἰταλικοὶ ἐπιγραφαὶ διαμνημονεύονται ὑπὸ χρονίαν τοῦ 1186 κείμεναι ὑπὸ τινὰ ἀγάλματα τοῦ ἐν Monreale τῆς Σικελίας ναοῦ· ἕτεροι δύο ἀνευρέθησαν ἐν Πίσση καὶ Γενούῃ, ἡ μὲν ὑπὸ χρονίαν τοῦ 1244, ἡ δὲ ὑπὸ τὴν τοῦ 1256. Προβαίνοντες δὲ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν, ἀνευρίσκωμεν ἰταλικὰς τινὰς ἐπιγραφὰς κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα φιλοπονηθείσας ὑπὸ τοῦ Bembo, τοῦ Varchi, τοῦ Speroni, τοῦ Vasari, πλὴν οὐχὶ πολλοῦ λόγου ἀξίας, καίτοι γλαφυροτάτας τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ὄφρος. Ταῦτ' εἰρήσθω καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἃς κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἑκατονταετηρίδα συνέταξαν ὁ Contile, ὁ Patrizio, ὁ Camillo, ὁ Marini, ὁ Gessari, ὁ Tesauro, ὁ Adimari, ὁ Doni καὶ ὁ Bartoli, καὶ περὶ τῶν ὀλιγίστων, ἃς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐκληροδότησαν ἡμῖν ὁ Vico ὁ Fantoni, ὁ Paleani καὶ οἵτινες οὐδόλως δύνανται ὡς ὑποδείγματα ἐπιγραμματοποιίας νὰ χρησιμεύσωσιν. Ὁ μόνος ὁ οὐχὶ ὀλίγην ἀξίαν κεκτημένος ἐστὶν ὁ κόμης Giovio, ὁ περὶ τὸ 1802 ὑπὲρ τὰς 70 συγγράφας ἐπιγραφὰς, οὕτως εἰπεῖν, στρατιωτικὰς, καθὼς περὶ στρατιωτικοὺς ἀνδρας καὶ στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις περιστρεφόμενας. Ἀλλ' ἰδοὺ περὶ τὸ 1804 τελούμενον θαῦμα ἄλλην ὁδὸν ἐν τῇ ἐπιγραφικῇ τέχνῃ ἐγκαινιάζον. Τὸ θαῦμα τοῦτο εἰς μὲν τοὺς ἀληθεῖς καὶ χρῆστους γραμματολόγους ἐφάνη ἀστήρ τηλαυγὴς καὶ ἀπέραντον διαφωτίζων ὀρίζοντα, ἀπαίσιον δὲ φάσμα καὶ δυσώιον μετέωρον εἰς τοὺς οἰηματίας, τοὺς ὑπὲρ τὸ μέτρον θαρρούντας ἐπὶ τὴν τῶν πλείστων ἀμάθειαν καὶ ἀξιοῦντας τὴν δημοσίαν γνώμην νὰ ἰθύνωσι· καίριον τραῦμα εἰς τοὺς φθονερούς τοὺς ὑπὸ τῆς ἀναμφισβητήτου τῶν ἄλλων ἀξίας θαμβουμένους ὡς ὁ νυκτικόραξ ὑπὸ τοῦ τῆς ἡμέρας φωτός, εἰς τὰ ἀηδῆ ἐκεῖνα καὶ κατὰπτυστα ἀνθρωπάκια, ἃ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἡμῶν ἀρθροῖς περιγράψαμεν, καὶ καθ' ὧν ἡ κοινωνία, ἡ μέχρι τοῦ παλαιοῦς ἀθηγγάνου κατεργασμένη ὁπως αὐτὸν τιμωρήσῃ, ὀφείλει, οὐδόλως χα-

ριζομένη εἰς τὴν ταπεινότητα τοῦ ἀναστημάτων τῶν νὰ νομοθετήσῃ ἀτιμωτικὴν ποινὴν ὡς οἱ Αἰγύπτιοι ἐνομοθέτησαν τὴν τῶν ἀγνωμόνων τιμωρίαν.

Τὸ θαῦμα τοῦτο ἐτέλεσεν ὁ Λουδοβίκος Μούτσης. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἔργα ἡμίρουν τῶν πλεονεκτημάτων ἐκείνων, τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ἐν τῇ τέχνῃ τελειότητα, ἀλλ' οὐδόλως οἱ σοφώτεροι καὶ ὀξυδερκέστεροι τῶν λογίων ἠπατήθησαν, ὑποδεξάμενοι τὰ ἔργα ἐκεῖνα εὐμανῶς, ὡς ἀπαρχὰς μελλούσης εὐκλείας. Ὁ Μούτσης λοιπὸν ἀνεδείχθη ἀρχηγὸς νέας ἐπιγραφικῆς σχολῆς προλεικίων τοιοῦτοτρόπως τὴν ὁδὸν ἐτέρων ἐν τῷ αὐτῷ φιλολογικῷ κλάδῳ κατόπιν εὐδοκμησάντων, πλὴν ἀπάντων τούτων ἐπιφανῶς κατισχύσας.

Πράγματι μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν ὅτε ὁ Μούτσης πλησίσιος πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς θόξης ἐπλεεν, ὁ καθηγητὴς Mezzanotte 1) ἔγραψεν αὐτῷ τοὺς ἀξιωματικὰς εὐχερίας διατρέξατε στάδιον ἀδοκίμαστον ἄχρι τοῦδε, ὡς ἐκ τούτου τὸ ὑμῆτερον πόνημα (τόμος περιέχων ἐπιγράμματα παντοῦ εἶδους) κέκτηται τὸ πλεονέκτημα τοῦ καινοφανοῦς καὶ τοῦ πρωτοτύπου. Ἀναμφιλέκτως ἡ ἰταλικὴ ἐπιγραφία ἐν ἡμῖν ὀφείλει νὰ προσαγορευθῇ τὸν ἀληθῆ ἀυτῆς ἰδρυτὴν καὶ πατέρα, τὸν κληροδοτοῦντα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους κλασικοὺς ὄντως ὑπογραμμοῦς καὶ τύπου. Αἱ ἐπιγραφὰὶ ἡμῶν εἰσὶν ἀμεμπτοί, κατὰ τε τὴν κυριολεξίαν καὶ τὴν τεχνίσεσιν τῶν λέξεων διευθέτησιν, ὡς ἐπίσης κατὰ τὸ ἀβίαστον, τὸ σύντομον καὶ τὸ σαφές, ἅπερ ἐπιπέουσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν κλασικὴν τῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν χάριν, καίπερ ἔτι ἀνώτεροι τούτων μοὶ φαίνονται αἱ ἱμῆτεροι ὡς ἐκ τοῦ πάθους, ὅπερ, ὡς ἐκροὴν τῆς ὑμῆτερας ψυχῆς, εἰς αὐτὰς μετηγγίσαστε.»

(1) Ὁ διάσημος οὗτος ἀνὴρ ἔγραψε, πλὴν τῆς ἐπιτυχούς τοῦ Πινδάρου μεταφράσεως ποιήματα ἐπικὸν «Fasti della Grecia» (τὰ ἑκατομύρια τῆς Ἑλλάδος) ἀφιερῶθῃ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ τῆς Ἑλλάδος Ὁθωνί.

Νῦν ἃς προβῶμεν κατὰ χρονολογικὴν καταμάχητα ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν ἀντιφρονούντων προβάλλοντα.

(ἀκολουθεῖ.)

ἩΡΩΣ ΚΑΙ ΛΕΑΝΔΡΟΣ

(κατὰ Σχίλλερων.)

Βλέπετε τὸ παλαιὸν τοῦτο φρούριον, ὅπερ τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτίνες καταφωτίζουσι παρὰ τὰς ἀκτὰς, ὅπου τὰ κύματα τοῦ Ἑλλησπόντου δροῦσι βρέμοντα κατὰ τῶν βράχων τοῦ πορθμοῦ; Ἀκούετε τὸν βρόνον τῶν κυμάτων, τῶν θαυομένων ἐπὶ τῆς παραλίας; Διαχωρίζουσι ταῦτα τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, πλὴν δὲν ἐκφοβίζουσι τὸν ἔρωτα.

Ὁ θεὸς τοῦ ἔρωτος ἐξετόξευσεν ἐν τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ βελῶν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἡρώς καὶ τοῦ Λεάνδρου. Ἡ Ἡρὸς εἶνε ὠραιοπρόσωπος καὶ δρασερὰ καθὼς ἡ Ἥβη· ἐκεῖνος διατρέχει τὰ ὄρη, ὑπὸ τῆς τέρψεως παρασυρόμενος τῆς θήρας. Ἡ φιλαπέχθεια τῶν συγγενῶν τῶν ἀποχωρίζει τὸ εὐτυχές τοῦτο ζεῦγος, ὁ δὲ ἔρωτος τῶν εἰς κίνδυνον εὐρίσκειται. Πλὴν ἐπὶ τοῦ πύργου τῆς Σηοστοῦ, ὅν τὰ κύματα τοῦ Ἑλλησπόντου πλήσσοσιν ἀδικόπως μετὰ δούπου, ἡ νεῆς καθηται ἐν τῇ μοναξίᾳ καὶ παρατηρεῖ τὰς ὄχθας τῆς Ἀβύδου, ὅπου κατοικεῖ ὁ περιφλημένος τῆς. Οἴμοι! οὐδέμια γέφυρα ἐνώνει τὰς ἀπομακρυσμένας ταύτας ἀκτὰς, οὐδέμια λεμβὸς ἐκπλεῖ ἀπὸ τοῦ ἐνόου οὐδὲν ἐπιστρέφει ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους. Ἀλλ' ὁ Ἔρωτος ἔγνω νὰ εὕρῃ τὸν δρόμον τοῦ, ἔγνω νὰ εἰσελάσῃ εἰς τοῦ Λαβυρίνθου τοὺς ἐλιγμούς. Εἰς τὸν δειλόψυχον δίδει εὐχεσίαν καὶ θάρρος· ὑποτάσσει τῷ ζυγῷ του τὰ ἄγρια θηρία, ζεύγνυσιν εἰς τὸ ἄρμα του τοὺς θυμοειδεῖς ταύρους. Ἡ Στύξ αὐτῇ, μὲ τοὺς ἐννέα αὐτῆς κύκλους δὲν σταματᾷ τὸν τολμῆρον θεόν· ἀρπάζει οὗτος ἐρωμένην ἐκ

(1) Λόγιοι ἰταλοὶ, γράψαντες πλείστα λατινικὰ ἐπιγράμματα.

τῶν σκοτεινῶν ἰσχύων τοῦ Πλούτωνος. Ὁ ἔρωσ παροτρύνει τὸ θάρρος τοῦ Λεονάρδου καὶ ὠθεῖ αὐτὸν ἐπὶ τῶν κυμάτων μετὰ θερμῆς ἐπιθυμίας. Ὅταν τὸ φέγγος τῆς ἡμέρας ὠχρεῖ, ὁ τολμητικὸς κολυμβητὴς ῥίπτεται εἰς τὰ κύματα τοῦ πόντου, διαχωρίζει αὐτὰ διὰ νευράδους βραχιόνος καὶ φθάνει ἐπὶ τῆς πολυποθήτου γῆς, ὅπου τὸ φῶς λαμπάδος χρησιμεύει] αὐτῷ ὡς ὁδηγός.

Εἰς τὰς ἀγκάλας ἐκείνης, ἦν ἀγαπᾶ, ὁ εὐδαιμόνιος νέος ἀναπαύεται ἐκ τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ ἀγῶνος· παραλαμβάνει τὴν θεϊαν ἀμοιβήν, τὴν ὁποίαν ὁ ἔρωσ τῷ ἐπιφυλάσσει, μέχρις ὅτου ἡ ἡὺς ἀφωπνίσῃ τοὺς δύο ἔραστὰς ἐκ τοῦ τερπνοῦ ἄνειρου τῆς παννυχίου ὀλιβιότητος, καὶ ὁ νέος ἐπαναρριφθῆ εἰς τὰ ψυχρὰ κύματα τῆς θαλάσσης.

Τριάκοντα ἡμέραι οὕτω πῶς διέρχονται· τριάκοντα ἡμέραι δίδουσι τοῖς εὐθαλέσι τούτοις ἔρασταῖς τὰς χαρμονὰς, τὰς γλυκύτητας γαμηλίου νυκτός, τὰς θυμῆρεις παραφοράς, τὰς τερψιθύμους ἐκστάσεις, ἅς περ οἱ θεοὶ αὐτοὶ φηνοῦσιν. Οὐδὲ ἴσως ἔγνω τὴν εὐδαιμονίαν μὴ δυνηθεὶς νὰ ὑποκλέψῃ τοὺς καρπούς τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῆς φρικαλέας ὄχθης τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἄδου.

Ἡ ἐσπέρα καὶ ἡ νύξ ἀλληλοδιαδέχονται εἰς τὸν ὄριζοντα.

Οἱ ἔρασταὶ δὲν βλέπουσι τὰ φυλλορροοῦντα δένδρα, δὲν παρατηροῦσι τὸν ἄνεμον τοῦ βορρᾶ, ἀναγγέλοντα τὴν ἔλευσιν τοῦ χειμῶνος. Ἀγάλονται καὶ βλέπουσι ἐλαττωμένους τὰς ἡμέρας καὶ εὐγνωμονοῦσι τῷ Διὶ ὅστις μηκύνει τὰς νύκτας.

Ἦδη ὁ χρόνος τῶν νυκτῶν ἦτο ὁμοῖος τῷ τῶν ἡμερῶν. Ἡ νεανία καθημένη εἰς τὸν Πύργον τῆς καθεώρα τὴν κόμην τοῦ ἡλίου τρέχουσαν πρὸς τὸν ὀρίζοντα ἢ θάλασσα, ἡσυχος καὶ γαληνιαία, παρομοιάζει, διαχυεῖ καθρέπτῃ, οὐδεμίαν πνοὴν δὲν ἔρρυτιδου τὴν κρυσταλλώδη αὐτῆς ἐπιφάνειαν· πλήθην δελφίνων ἔπαιζον εἰς τὸ διαφανὲς στοιχεῖον, ἢ δὲ συνοδίαι τῆς Θετιδος ὑψοῦτο κατὰ

μέλαιναν μακρὰν γραμμὴν ἐκ τοῦ κόλπου τῆς θαλάσσης. Τὰ θαλάσσια ταῦτα ὄντα ἐγνώριζον μόνον τὸ μυστικὸν τοῦ Λεονάρδου. ἄλλ' ἡ ἐκάτη ἐμπόδιζε αὐτὰ ἀείποτε νὰ ὀμιλῶσι. Ἡ κόρη κατοπτεῖ μετὰ ρευθασμοῦ τὴν ὠραίαν αὐτὴν θάλασσαν καὶ τῇ λέγει διὰ φωνῆς θωπευτικῆς· «Γλυκὺ στοιχεῖον δύνασαι νὰ ἀπατάς; Ὁχι, ἤθελον ἀποκαλέσει ἀπαταεῶνα ἐκείνον ὅστις ἤθελε ἀπιστοῦν καὶ ἀπατηλὴν σὲ ἀποκαλέσει. Ἀπατηλὴ καὶ ψεύστρια εἶνε ἡ γενεὰ τῶν ἀνθρώπων, σκληρὰ εἶνε ἡ καρδίαν τοῦ πατρὸς μου· ἀλλὰ σὺ, πραῦς γελως καὶ εὐνομένης, συγκινεῖσαι πρὸς τὸ ἄλγος τοῦ νέωτος. Ἐγὼ κατεδικάσθην νὰ διέρχουμαι εἰς περίλυπον καὶ μονήρη εἰς τὰ ἔρημα τοῦτα τείχη καὶ εἰς αἰῶνιον νὰ μαραινωμαι ἀηδίαν. Ἀλλὰ σὺ φέρεις ἐπὶ τοῦ στήθους σου, δίχως ἀκατίου, δίχως γεφύρας ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἀγαπῶ, καὶ τὸν ὀδηγεῖς εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Φρικαλέον εἶνε τὸ βάθος σου, τρομερὰ εἰσὶν τὰ κύματά σου! πλὴν σὲ καταμαλάσσει ὁ ἔρωσ, σὲ ὑποτάσσει τὸ θάρρος. Ὁ Παντοδύναμος θεὸς σὲ ὑπέταξε ἐπίσης ὁπότε ἡ νῆα καὶ εὐειδής ἢ Ἑλλη ἐπέστρεψε πάλιν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς φέρουσα τὸ χρυσοῦν δέρας ἐκπληθθεῖσα ὑπὸ τῶν θεληγῆτρων τῆς τῆν ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ κύματός σου, τὴν τῆν παρέουρας εἰς τὰ βάθη σου, θάλασσα.»

Εἰς τὰ κρυσταλλώδη σπήλαια, ὑπὸ τῆς ἀθανασίας προικοδοτηθεῖσα, θεὰ εἶνε αὕτη ἠνωμένη τινὶ θεῷ ἐνδιαφέρεται πρὸς τὸν καταδεδιωγμένον ἔρωτα, καταπραῦνει τὰς σφοδρὰς κινήσεις καὶ ὀδηγεῖ εἰς τὸν λιμένα τοὺς ναυτιλομένους. Ὡραία Ἑλλη, γλυκεῖα θεὰ, σὲ ἐπικαλοῦμαι, ἐπανάγαγέ μοι ἐκείνον ὃν ἀγαπῶ διὰ τῆς συνήθους ὁδοῦ.»

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον.)

Δ. Δ. ΜΑΡΓΑΡΗΣ.

ΘΡΗΝΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΟΙ

ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΥ ΤΑΣΣΟΥ

κατὰ τὴν ἐν τῇ φυλακῇ διαμοιρῆν του.

(Συνέχεια ἔρα φυλλάδιον Ζ')

Οἱμοι!... φλέγομαι. Τί σημαίνει ἡ πλὴξ αὐτῆ;

Πόρρω ἀπέγει ἐκείνης ἥτις μοι ἐνέπνευσε τὴν ὠδὴν τοῦ Ρινάλδου καὶ Γοφρέδου, διότι ἐκείνη μὲν ἐπενήργει εἰς τὴν φαντασίαν μου, αὕτη δὲ καταφλέγει τὴν καρδίαν μου. Ἡ τῆξις εἶνε μεγάλη! Μοὶ ἐλλείπουσιν αἱ δυνάμεις νὰ τὸ ἴσω, τὸσαύτην ἐπ' ἐμοὶ ἔλαβεν ἰσχυρὰν δύναμιν! Τορκουάτε, πρόσεξον μὴ ἀπατάσαι! Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πανολήθρου ταύτης τῆξεως ἐγκρύπτεται ἡδονὴ τις ἣν δὲν θὰ ἀντήλλασες με ὅλον τοῦ κόσμου τὰ θέληγῃτρα. Ἀχ! εἶνε τὸ τοῦ ἔρωτος γόητρον. Οἱμοι οἷαν λέξιν πρόσερον! τίς δύναται νὰ διερμηνεύσῃ τὴν ἐνοίαν αὐτῆς! Ἄλλοτε ὀμίλησα περὶ ἔρωτος καὶ πλείστα ἔγραψα, ἀλλ' ὅσα ἔγραψα καὶ ὅσα εἶπον εἶνε ἐλάσσω τῶν ἴσων αἰσθάνομαι. Ἐρμηνία! Κλορίνδα! Ἄγεται ὅτι αἱ γυναῖκες αἰσθάνονται πολὺ περισσότερον ἡμῶν. Ἀχ! ὅτι αἰσθάνομαι εἶνε μείζων ἐκείνου ὅπερ δύναται νὰ αἰσθανθῶσιν ὅλαι ἡμοῦ αἱ γυναῖκες. Ἀπεμακρύνθη τῆς ἀληθείας ὅτε ἔγραψον τοὺς ἔρωτας τῆς Ἐρμηνίας καὶ Κλορίνδας. Ὁ ἔρωσ εἶναι ὅλως διάφορος.

* *

Καὶ τίς θὰ ἐπίστευεν ὅτι πρότερον μὲν ἠνόχλει ὁ ἦχος τῶν κωδῶνων, τῶρα δὲ ἀνυπομόνας τὸν περιμένω; Οἱ ἔραστεῖς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐκείνοι ἦχοι μὲ ἀποσπῶσιν ἐκ τῆς μελαγχολικῆς μοιρολογίας μου! καὶ διαλύουσι τὴν τρομώδη τῆν ἐν τῇ διέρχουμαι τὰς θλιβεράς ἡμέρας μου! Οἱμοι! εὐγνωμονῶ αὐτοὺς, καθότι ἀπομακρύνουσι πρὸς στιγμὴν τὴν πένθιμον ἰδέαν τῶν ἀπέριων ἐσά-

ΖΑΚ. ΑΝΘ. ΕΤΟΣ. Α'

νων μου!... θὰ τολμησῶ νὰ γράψω ὅλας μου τὰς παραφοράς;... Ἐγένετο νύξ. Ἐσκεπτόμην τὴν σκληρὰν ἐκείνην ἀϋπνίαν ἥτις με βασανίζει ἀφ' ὅτου εὐρίσκομαι εἰς τὴν μυστῆραν ταύτην κατοικίαν! Μύριοι σκοτεινοὶ διαλογισμοὶ ἀπησγῶλου τὸν νοῦν μου, ὅτε αἰφνης ἀκούω τὸ μισοῦλισμα γαλῆς τινος· ἐρπύζομαι ὅπως ἴδω ἐκ τοῦ θυριδίου ποῦ εὐρίσκετο τὸ ζῶον ἐκεῖνο... τὸ βλέπω ἀπαράχως βαδίζον ἐπὶ τῆς στέγης γειτονικῆς τινος οἰκίας! Ἀχ! πόσον ἐφθόνησα τὴν ἐλευθερίαν τοῦ, τὸν περιπατόν του, ἀλλὰ προπάντων ἐπεθύμουν τὴν ἀκαταδάμαστον ἰσχύν, ἣν κέκτηται τὰ ζῶα ταῦτα, νὰ βλέπωσι δῆλον ὅτι τὰ ἀντικείμενα ὅταν ἡ γῆ στερεῖται τοῦ φωτός τῆς ἡμέρας.—Ὡραία γαλῆ, ἀνέκραξα, δάνεισόν μοι δι' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἀπαστράπτοντας ὀφθαλμούς σου ὅπως δύναμαι εἰς τὰ βάθη τῶν νυκτῶν νὰ γράψω, ν' ἀναγινώσκω, καὶ νὰ μὴ θυθίζωμαι εἰς τὰ πυκνὰ ἐκεῖνα σκότη, ἃ τινὰ διεγείρουσιν ἐν τῇ καρδίαν μου τὴν θλίψιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν καὶ με κάμνουσι μυριάκις νὰ ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον!—Ἡ γαλῆ ἐς οὐδὲν ἀπεκρίνατο... ἀπέμεινα μόνος... μόνος με τὰς θλιβεράς μου ἐπιθυμίας. (*)

Θέλω ν' ἀποθάνω... καὶ με ἀναγκάζουσι νὰ ζήσω!...

Πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν δὲν λαμβάνω οὐδεμίαν τροφήν... ἐξασθενῶμαι, ἀλλὰ μειδιῶ ἐπὶ τῇ ἰδέαν τοῦ ἀφανισμοῦ μου! Δυστυχῆς! ἔχω ἴσως τὸ δικαίωμα νὰ διαθέσω κατὰ βούλησιν τὴν ὑπαρξίν μου;... Ὁ ἠγούμενος πληροφορηθεὶς περὶ τοῦ σκοποῦ μου, με ἐπεσκέφθη καὶ μοὶ ὀμίλησε περὶ θείας χάριτος, ἠθέλησε νὰ με παρακινήσῃ νὰ λά-

(*) Ὁ Τάσσοσ συνέθεσεν ἐν τῇ φυλακῇ του ποίημά τι, ἐν ᾧ παρακαλεῖ τὴν γαλῆν του νὰ τῷ δανείσῃ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διὰ νὰ γράψῃ τὴν νύκτα. Τὸ ποίημα τοῦτο, καθὼς λέγουσιν οἱ βιογράφοι τοῦ ὑψητέου τούτου ποιητοῦ, εἶναι λίαν ὠραῖον καὶ πλήρες παθητικῶτάτων ἐκφράσεων.

βω τροφήν τινα . . . ἀντέστην . . . οἱ βάρβαροι μετεχειρίσθησαν τὴν βίαν· ἀλλὰ δὲν θέλουσιν ἐπιτύχει . . . γνωρίζω ν' ἀποθάνω.

* *

Ἀπέθνησκον . . . ἰσχνεύων, ἐξηπλωμένος ἐπὶ τινος κλίνης, ἔχων τὰς ἰδέας μου συγκεχυμένας, ἥλπίζον, περιέμενον τὸν θάνατον . . . Ἄχ! πόσον ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ· μὲ κεκλεισμένους ὀφθαλμοὺς, δέομενος τοῦ Θεοῦ τῶν οἰκτιρισμῶν, ὅπως συγχωρήσῃ τὰ παραπτώματά μου . . . ἥλπίζον εἰς τὴν ἐπιείκειάν του. Αἴφνης ρίπτονται ἄνθη τινὰ ἐκ τοῦ θυριδίου τῆς φυλακῆς μου. Ἄχ! πόσον ἐπαλλεν ἡ καρδιά μου εἰς τὴν θέαν τῶν ἀνθῶν ἐκείνων· ἴσως ὑπάρχει φίλος τις, ἐσκεπτόμην, ὅστις ἔλαβεν οἶκτον τῶν βασιάνων μου· καὶ συνέλεξα τὰ ἄνθη! Ἡ ἀνθοδέσμη συνέκειτο ἀπὸ ἰάσμου καὶ ρόδα, ρόδα ἄτινα τόσον ἤρσσκον εἰς τὴν προσφιλή μοι Ἐλεωνόραν.

* *

Τὸ θερπνὸν αὐτῶν ἄρωμα μὲ ἐνεψύχωσε, μοὶ ἀνεπόλησε τὰς ὀλβίας ἐκείνας στιγμὰς, ἐν αἷς καθήμενος εἰς τοὺς πόδας τῆς ἐμπεθοσκόμενῃ ἐκ τῶν ἡδυτάτων εὐωδιῶν αἰτινας περὶ αὐτὴν ἔχοντον· ἔκλαυσα εἰς τὴν ἀνάμνησιν ταύτην, ὅμως ἔλαβον θάρρος, καθότι ὑπῆρχε τις ἐν τῷ κόσμῳ ὅστις τανῦν ἐσκέπτετο περὶ τοῦ ἀτυχοῦς Τορκουάτου! τέλος τὸ ἐνστικτικὸν μὲ ὤθησε νὰ θωπεύσω τὰ ἀναίσθητα ἐκεῖνα ἄνθη, εἰς τι ἐξ αὐτῶν ἠσθάνθην τι τὸ ἐμποδίζον τὴν χεῖρά μου, ἔρευνῶ . . . παρατηρῶ . . . ὦ τύχη! ὦ ἄφατος χαρὰ! . . . εὐρίσκω τεμάχιον χάρτου διπλωμένον . . . τὸ ἀνοίγω . . . ἦτο ὁ χαρακτήρ τῆς! ὁ χαρακτήρ τῆς ἀξιολατρεύτου μοι Ἐλεωνόρας!

Ἀνέγνωσα τὰς συγκινητικὰς ταύτας λέξεις.

« Μὴ ἀποθαρρύνεσαι, ἀγαπητέ μοι Τορκουάτε· πιστεύσον ὅτι ἡ Ἐλεωνόρα σου

συμμετέχει ὅλων τῶν βασιάνων σου! αἰσθάνεται σπαραττομένην τὴν καρδίαν τῆς μὴ δυναμένη νὰ ἦνε πλησίον σου· ἵνα ἐλαφρύνῃ τὰς ἐδύνας σου! Πρό τῶν ἡμερῶν ἔλαβεν ὀλίγην ἐλευθερίαν· ἐὰν ἡδύνατο νὰ σέ ἴδῃ, νὰ σέ περιπτύχῃ, νὰ ἔλθῃ νὰ ζήσῃ μετὰ σοῦ ἐντὸς τῆς φυλακῆς . . . Ἄχ! πόσον εὐάρεστον, πλησίον σου θὰ ἦτο εἰς αὐτὴν τὸ μουσαρὸν τοῦτο ἐνδοαίτημα!

Μὴ ἀπελιπίζου, ἀξιάγαστε σύζυγε, βασίσθητι ἀκόμῃ εἰς τε τὴν καρδίαν, καὶ τὸν ἔρωτα τῆς συζύγου σου, τῆς φίλης σου! Δὲν ἄφησα τὸν χρόνον νὰ διέλθῃ ἐπὶ ματαίῳ· εὗρον εὐαίσθητον ψυχὴν, ἡμῖς μοὶ ὑπεσχέθη, μοὶ ὠρίσθη νὰ σὺ διευθύνῃ τὸ φύλλον τοῦτο! Ὁ Θεὸς ἀπέστη τὴν ἀμείψῃ ἀν' ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν τῆς, τὸν ὄρκον τῆς, καὶ δὲν ἐμπαίσει τὴν ἐλπίδα τῆς τεθλιμμένης μου καρδιάς!

« Ὅλη Σὴ, Τορκουάτε, ἐν τε τῇ παρουσίᾳ καὶ μελλούσῃ ζωῇ. »

* *

Ἐγρονυπέτησα καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνέκραξα.—Εὐχαριστῶ ὦ! εὐχαριστῶ παντοδύναμε θεὲ διὰ τὸ ἀπροσδόκητον βοήθειαν ἣν προσφέρεις ἐν τῷ δυστυχῆς πλάσμα σου! Θεέ μου! συγχωρήσον μοι τὰ αἰσχρὰ περὶ θανάτου σὺν καίωμα οὐδὲ κἂν νὰ τὰ σκεφθῶ; Καὶ σὺ Ἐλεωνόρα, εὐχαριστῶ, ὦ! εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀβράν σου μνήμην! Δὲν μὲ ἐλησάνθησας! μὲ ἀγαπᾷς λοιπὸν εἰσέτι; οἴμω· ἐὰν ἐδλεπες εἰς ἑποῖαν ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν κατήντησα ἴσως θὰ ἤλατο ὁ ἔρωσ σου.

* *

Καὶ διατὶ ὀφείλω περὶ αὐτῆς ν' ἀφιβάλλω; τὸ τοιοῦτον εἶναι τρομερὰ ὄλεσθησιν. Ἡ Ἐλεωνόρα ἐξελέξατο ἐμὲ μετὰ τὰς τοσοούτων ὑπὸ τῆς ὠραιότητός

καταγοητευθέντων, καὶ ἐγὼ εἰσέτι ἀφιβάλλω; Οἴμοι! δὲν ἐπιτρέπεται ἴσως εἰς τὴν ἐλπίδα αἰσιωτέρου μέλλοντος; Ἄχ! ἐπᾶνελθε, ἐπᾶνελθε ἰσχύς μου, ἡ Ἐλεωνόρα δὲν θέλει ν' ἀποθάνω . . . Ἐλεωνόρα θὰ σέ ὑπκούσω!

Ἐπᾶνελθε, ἐπᾶνελθε ἰσχύς μου, ἡ Ἐλεωνόρα δὲν θέλει ν' ἀποθάνω . . . Ἐλεωνόρα θὰ σέ ὑπκούσω! Ἐπᾶνελθε, ἐπᾶνελθε ἰσχύς μου, ἡ Ἐλεωνόρα δὲν θέλει ν' ἀποθάνω . . . Ἐλεωνόρα θὰ σέ ὑπκούσω!

Ἐρχομαι, λέγει, νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ συγχωρήσῃ τὰ παραπτώματά μου . . . Ἐρχομαι νὰ τὰ ἐπανορθώσω . . . οὕτω πιστεῖω, οὕτως ἐλπίζω. Δὲν ἡδυνήθην νὰ ἔλθω πρότερον διότι αἱ διαταγαὶ ἦσαν πολὺ αὐστηραὶ . . . ἐν τούτοις ἰδοὺ με πλησίον σας, φίλτατε, Τορκουάτε, τὰ ἔγγραφα ταῦτα θὰ σᾶς ἐπροξένησαν ἀναμνηστικῶς πολλὰς ἀνησυχίας . . . λάβετέ τα . . . σᾶς τ' ἀποδίδω.

Ἐπίστετε Θεε! πῶς εὐρίσκονται εἰς τὰς χεῖράς σας;

Ὁλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν φιλάκιον σας, ὁ Δουξ μὲ προσεκάλεσε—Κύριε Τορκουάτε, μοὶ εἶπε, θὰ σοὶ φέρουν τὰ ἔγγραφα ἐκ ἐλίνου, θέλετε. ἐπεξέρχασθ' αὐτὰ, καὶ μοὶ ἐπιστρέψετε. ὅσα ἐξ αὐτῶν ἀποβλέπουσιν ἐμὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν μου.—Ἐψηλότατε, ἀπήντησα, ἡ ἐντολὴ εἶνε λίαν ἀβρά καὶ δὲν ἔχω θάρρος νὰ τὴν δεχθῶ . . . ἐὰν μὲν φανῶ αὐστηρὸς θέλουσι μὲ κατακρίνει, ἐὰν δὲ ἐπεικὴς θέλω δυσαρεστῆσαι τὴν Ἐλεωνόραν Ἐψηλότητα—Θέλετε μὲ ὑποχρεώσῃ, Κύριε, ἀν' δεχθῆτε τὴν ἐντολὴν ταύτην.—Καὶ τὰς λέξεις ταύτας προσέφερε μὲ τόσον μεγαλεῖον ὥστε δὲν ἡδυνήθην ν' ἀποποιηθῶ. Μοὶ ἐστάλησαν τὰ ἔγγραφα σᾶς τ' ἀνέγνωσα ἐπισταμένως, εὗρον δ' ἐν αὐτοῖς χωρὶα τινα δυνάμενα νὰ ἐνοχο-

ποιήσωσι καὶ ὑμᾶς καὶ ἕτερον πρόσωπον ἄξιον τῆς τῶν πάντων εὐλαθείας· τὰ ὑπέμεινα καὶ ἰδοὺ αὐτὰ.

—Γενναῖε φίλε ἀνέκραξα, περιπτυσόμενος αὐτὸν ἐγκαρδίως σᾶς εὐχαριστῶ, κρατήσατέ τα ὡς ἐνθῦμιον τῆς τε εὐγνωμοσύνης καὶ φιλικίας μου, κρατήσατέ τα, εἰς τὰς χεῖράς σας εἶνε ἀσφαλῆ . . . ἐνῶ ἐδῶ ἀπεναντίας . . . οὐδὲν ἰδικόν μου ἔχω . . . ὑπόκειμαι εἰς σκληρὰν πατρωνίαν . . . κρατήσατέ τα! καὶ οὕτω σώζετε τὴν ζωὴν ἀμφοτέρων· κρατήσατέ τα!

Ἐνηγκαλίσθημεν . . . καὶ ἀνεχώρησάν φέρων μεθ' ἐαυτοῦ τὸν σεβασμὸν μου καὶ τὴν ἐνδόμυχον εὐγνωμοσύνην μου. (ἀκολουθεῖ)

I. S. MANESSIS.

ZAKYNTHIA.

Ὁ δοῦξ τοῦ Ἐδιμβούργου ἐγκωμιάων Ζακυνθίων.

Τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν δὲν θὰ ἐξεπλήρου τελείαν τὴν ἀποστολὴν του, καὶ πολὺ θὰ παρεξέλινε τοῦ σκοποῦ, ἐν ἐν τῷ τίτλῳ αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ συνοψίσῃ, ἐὰν, ὡς ἄλλη τῆς Ζακυνθίου νοσημοσύνης καὶ ἀρετῆς ἀποθήκη, δὲν ἐπροθυμοποιεῖτο ἐν ταῖς στήλαις αὐτοῦ νὰ θησαυρίζῃ πᾶν τὸ ὄνομα τῆς ἡμετέρας νήσου τιμῶν ἢ ὀπωσθήποτε ἐξαιρέτων. Εὐτυχεῖς δὲ λογιζόμεθα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἣν παρέχει ἡμῖν τὸ παγκόσμιον ἀγγλικὸν φύλλον «Galvani's Messenger» τῆς 2 Μαΐου, ἐνθα ἀναγινώσκουμεν ἄρθρον ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἐφημερίδος σελίδι ἀφηγοῦμενον τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ K. G. F. Bowen, ἱππότητος

μεγαλοσταύρου και διοικητοῦ τῆς Βικτωρίας ἐν Αὐστραλίᾳ, δοθὲν ἐσχάτως ἐν Λονδίῳ συμπόσιον, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α.Β.Υ. τοῦ δουκὸς Ἐδμβούργου, υἱοῦ δευτεροτόκου τῆς Ἀνάσσης τῆς Μεγ. Βρετανίας. Ἐκαστος, ἀναγινώσκων τὴν βράβειον ὑπὲρ τοῦ Κ. Bowen πρόσιν τοῦ ἀγγλοῦ ἡγεμόνος, εὐκόλως δύναται νὰ κατανοήσῃ πόσον τὸ πάτριον ἡμῶν φρόνημα ἀνεπτέρωσαν αἱ λίαν κολακευτικαὶ τοῦ βασιλοπαίδος ἐκφράσεις ὑπὲρ τῆς συζύγου τοῦ Κ. Bowen, τῆς συμπολίτιδος ἡμῶν Κας. Ἀδαμαντίνης Ρώμα, θυγατρὸς τοῦ ἀειμνήστου κόμητος Κανδιάνου καὶ μέλους τῆς σεβαστῆς ἐκείνης καὶ διαπρεποῦς οἰκογενείας, ἐφ' ἣ δικαίως σεμνύεται ἡ ὅλη πατρίς.

Ἴδου ἡ ἐν λόγῳ πρόποσις τοῦ Δουκὸς ἐπὶ παρουσίᾳ 250 εὐπατριδῶν καὶ μελῶν τῆς Ἄνω καὶ Κάτω Βουλῆς.

«Ἄπαντες ὑμεῖς, Κύριοι, γινώσκετε τὰς αὐτῶν Κ. Bowen ἐπὶ πλείστα ἔτη ἐν ταῖς Ἰονίαις Νήσοις ὑπηρεσίας, ὡς ἐπίσης γινώσκετε ὅτι ἐχρημάτισεν ἐπαλληλῶς διοικητὴς τῶν τριῶν ἐκείνων ἀποικιῶν, τῶν τοσοῦτον αἰσίως ὑπὸ τ' ὀνόματι «Αὐστραλικὸν σύμπλεγμα» συννημένων. Ἐν Queensland καὶ ἐν τῇ νέᾳ Ζηλανδίᾳ, νῦν δὲ ἐν Βικτωρίᾳ, ὁ ἱπποκότης G. Bowen δικαίως ἐφείλκυσε πρὸς νεαυτὸν ἀγάπην καὶ δημοτικότητα παρὰ τοῖς κατοικοῖς ταῦτα δὲ τ' ἀποτελέσματα μόνη ἡδυνήθη νὰ ἐπαυξήσῃ ἡ ἐπιπροσῆ τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ συζύγου, (the kind partner of his life), τῆς Λαίδου Bowen, (παταγῶδες καὶ παραταταμῆται ἐπιερημίαι), ἧς ἡ φιλόφρων καὶ ἀ-

»ξίερατος, συμπεριφορὰ εἰς ὅλους ὑπάρχει γνωστὴ. Αἱ γενναῖαι αὐτῆς καὶ ἐλεήμονες πράξεις κατέστησαν, πρὸς τοῦτοις, αὐτὴν προσφιλῆ εἰς ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῶν ἀποικιῶν, ὧν ὁ ἱπποκότης G. Bowen διοικητὴς ἐχρημάτισεν.»

Ἡ οὐστασίς

Πτοχοκομείου ἐν Ζακύνθῳ.

Ὁ εὐπαίδευτος καὶ διακεκριμένος ἡμῶν συμπολίτης καὶ φίλος Κ. Διονύσιος Σωμερίτης ἐπέστειλεν ἡμῖν ἐσχάτως πρόγραμμα περὶ συστάσεως πτοχοκομείου ἐν Ζακύνθῳ. Ἡ ἐπαίτεία, ὁ δλέθριος οὗτος σάραξ, ὁ λεληθὸς καταδιβρώσκειν τὰ σπλάγγνα τῆς κοινωνίας ἐπέστησε δικαίως τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Σωμερίτου, οὗ τὴν παντὸς ἐπαίνου ἀξίαν καὶ σωστικὴν πρωτοβουλίαν ἐλπίζομεν ὅτι θέλουσι δεόντως ἐκτιμῆσαι καὶ συνδράμει οἱ ἡμέτεροι συμπολίται. Τὸ εὐγλωττον καὶ γλαφυρὸν τοῦ κ. Σωμερίτου πρόγραμμα, ἔνθα τοσοῦτον ζωηρῶς ἀπινδαλματίζεται ὁ ἀνισος τῶν ἀνθρώπων κληρος καὶ ἐν γραφικῇ παραθέσει τάσσονται ἀντιμέτωποι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἔνδεια, ἀπαλλάσσει ἡμᾶς πάσης τοῦ θέματος τούτου περαιτέρω ἀναπτύξεως, καὶ μόνον ἐπιβάλλει ἡμῖν τὸ καθήκον ὅπως τοὺς συμπολίτας ἡμῶν προτρέψωμεν ἵνα, πρὸς εὐδόξωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ, προσενέγκωσιν οὐ μόνον τὸν ὀβολόν των, ἀλλὰ τὴν πολλῶ ἀποτελεσματικωτέραν καὶ τοσοῦτον δικαίως ὑπὸ τοῦ Κ. Σωμερίτου ἐξαιρημένην, ἡθικὴν αὐτῶν συνδρομήν.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΧΩΡΙΟ.

(ἐπὶ Μουσικῆς τοῦ Felix Mendelsohn Bartholdy.)

Κοντὰ ἔς τὸ κύμα τὸ γλαυκὸ
Τοῦ Βόσπορου μαγευτικὸ
Ἐνα χωρὶδ' Θεοῦ χαρὰ
Θαρρεῖς πατεῖ μεσ' τὰ νερά,
Κ' ἐπάνωθ' του ὁ οὐρανὸς
Τὸ καλοκαίρι γαλανὸς
Μὲ ζήλια λὲς καὶ τὸ θωρεῖ,
Χειμῶνας μῆπως καὶ τὸ βροῖ.

Μὰ τί χαρὰ ποῦ εἶναι ἐκεῖ,
Ὅταν τῇ νύχτᾳ μουσικὴ
Περνάει ἔς τὸ κύμα μὲ κουπί !
Κ' ἔπειτ' ἀκοῖς ἔς τὴν σιωπῆ

Ἡ θάλασσα νὰ σοῦ μιλά
Καθὼς φλοισβίζει ἀπαλά. —
Ἡ πρώτη νεότης μου, ἀχ ! ἐκεῖ
Ἐκεῖ μὲ ἤρε μαγικῆ.

Μὰ πῶς τὰ χρόνια μας περνοῦν
Καὶ πῶς δὲ ματαγυροῦν !
Τώρα κι' ἀν πάγω γὰ νὰ ἰδῶ
Τ' ἀγαπημένο μου χωρὶδ,
Ποιὸς ἔξερει ἀν θαῦρα τῆ χαρὰ ;
Γιατὶ μαζὺ μου μιὰ φορὰ
Μέσα ἔς τὴν τόση καλλονὴ
Ἦταν καὶ μιὰ ποῦ λησμονεῖ.

ΑΣΜΑΤΙΟΝ

(ἐπὶ μουσικῆς τοῦ Μενδελσῶνος.)

Νὰ σ' ἔδωρα ἔς τὰ κύματα
Χωρὶς πνοή, χωρὶς πνοή,
Θὰ πνίγουμεν νὰ σ' ἔδινα
Ἐμὴ ζωή, Ἐμὴ ζωή.

Ἐσ τὸ θάνατο νὰ πῆγαίνεις,
Μαζὺ κ' ἐγώ, μαζὺ κ' ἐγώ,
Μὲ τί χαρὰ θὰ σ' ἔπερνα
Γιὰ ὁδηγὸ, γὰ ὁδηγὸ.

Ἡ ἔρημιά ποῦ μιὰ στιγμή
Ψυχὴ δὲ ζῆ, ψυχὴ δὲ ζῆ,
Παράδεισός μου ἀν ἦσους
Κ' ἐσὺ μαζὺ, κ' ἐσὺ μαζὺ.

Κι' ἀν ἤμουν μόνος μου Θεός,
Γῆς κι' οὐρανοῦ, γῆς κι' οὐρανοῦ,
Τὸ πᾶν θὰ εἶχα, ὅμως σὲ
Θὰ εἶχα νοῦ, θὰ εἶχα νοῦ.

Ἀθήναι, Ἀπρίλιος 1875.

ΙΩ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΣ.

ΣΗΜ. Ὁ εὐπαίδευτος καὶ διακεκριμένος τῆς «Ἐφημερίδος» συντάκτης γνωστὸς ἐν τῷ φιλολογικῷ τῆς Ἑλλάδος κόσμῳ ὡς εἰς τῶν δοκιμωτέρων ποιητῶν καὶ λογογράφων, ἐπέστειλεν ἡμῖν κατ' αὐτὰς λίαν κολακευτικὴν ἐπιστολήν, σὺν ταύτῃ δὲ καὶ τρία χαριέντα αὐτοῦ ποιήματα, ὧν σήμερον καταχωρίζομεν τὰ δύο, μετὰ, ὡς καὶ τὸ ἔτερον, περιπαθεῖς ἀβρότης καὶ καλαισθησίας. Ἐν τούτοις δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως ἐξωτερικῶς σῶμεν τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν πρὸς τὸν Κ. Καμπούρογλου ἐπὶ τῷ νέῳ τούτῳ δείγματι τῆς πρὸς τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν ἀγάπης του ἅμα δὲ πρὸς ἑτέρους λογίους καὶ τοὺς φιλολογικοὺς τῆς πρωτεύουσας καὶ τοῦ Πειραιῶς Συλλόγους τοσοῦτον ὑπὲρ τοῦ «Ζακυνθίου Ἀθῶνος» ἐνδιαφερομένου καὶ τοσαύτας τιμητικὰς ἐκφράσεις πρὸς ἡμᾶς ἐπιδαψιλεύσαντας.

Η ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΙΟΥ

Ὑ π ὀ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΝΖΟΝΟΥ

Ei fu : siccome immobile

Πλεὸν δὲν ὑπάρχει! ὡς ἔμεινε
 Ἀκίνητο τὸ σῶμα,
 Ἐποῦ ἢ ψυχὴ του ἐπέταξε
 Ἄπ' τὸ νεκρὸ τὸ στόμα,
 Ἐτσι κ' ἢ γῆς ἀκίνητη
 Ἐ τ' ἀκουσμα μένει ἐκείδι.

Βωδὴ μόνον σκεπτόμενη
 Τὴν ὥρα τὴν φρικώδη
 Ποῦ ἐσβύσθη, κ' εἶναι ἀγνώριστο
 Ἄν ἄλλο τέτοιο πόδι
 Τὸ αἱματωμένο χῶμα της
 Πατήση ἓνα καιρῶ.

Ἐπὶ τὸν θρόνον ἀγνάντευε
 Αὐτὸν ἢ φαντασίᾳ μου
 Ὅτ' ἔπεσε, ἐσηκώθηκε,
 Καὶ πάλι ἐρρίφθη χάμου,
 Δὲν ἔσμιξε τὸν ἦχον της
 Ἐ τοῦ κόσμου τῆ φωνῆ.

Πάντοτε ἐχθρὰ ἔς τὸν ἔπικισε,
 Ἐ τὸ δολερὸ τὸ φθόνον,
 Τώρα ποῦ ἢ λάμψι ἐσβύστηκε,
 Τώρα ἐκινήθη μόνον
 Νὰ πῆ τραγοῦδι ἀκοίμητο
 Ἐ ἐκείνη τὴν ταφῆ.

ΣΗΜ. Δύο ἐκ τῶν μᾶλλον παρ' ἡμῖν διακεκριμένων λογίων, ἐπιχειρήσαντες ἐν φιλικῇ ἀμίλλῃ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ μέτρῳ μεταγλωττίσειν τῆς περιώνυμου φθῆσσι τοῦ Μανζόνου α' Ἡ π ἐ μ π τ ῆ Μ α ἰ ο υ » τοῦ, κατὰ τὸν Diemha!, πρώτου λυρικοῦ ποιήματος τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος (ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ μέγας Γκαίτης μετέφρασε πλὴν ἀνομοιοκαταληκτικῶς), ἐπέστειλαν ἡμῖν τὰς μεταφράσεις τῶν ταύτας, ἃς ἡμεῖς ἀμφοτέρως ἐπιτυχῶς εὐρόντες καὶ μὴ δυνάμενοι οὐδενὸν νὰ προτιμήσωμεν, καταχωρίζομεν ἐνταῦθα παράλληλως καὶ ἀνωμότως ὑπεύκοιτες κατὰ τοῦτο εἰς τὴν μετρίωφροναν τῶν μεταφρασάντων οἴησιν.

Δὲν εἶναι πλειὰ κ' ὡς ἔμεινε
 Τὸ σῶμα νεκρωμένον,
 Ἄληθμονῶντας ποῖα πνοὴ
 Πρὶν τὸ ἔμψυχωμένο,
 Ἐτσι ἔμεινε ἔς τὸ ἀκουσμα
 Ἀκίνητος κ' ἢ γῆς.

Βωδὴ τὸ τέλος σκέπτεται
 Ἐ τὸν ἀνδρὸς τοῦ πεπρωμένου,
 Τὸ ἔχνος μὴν ἠξέυρωντας
 Τοῦ πολυαιματωμένου
 Ποδιοῦ του, πότε ἀπ' ὅμοιο τῶν
 Πόδι θὰ πατηθῆ.

Ὅπου τὸν εἶδε, ἐσώπασε,
 Ἐ τὸν θρόνον, ἢ διάνοιά μου
 Σὰν ἔπεσε, ἀσηκώθηκε,
 Κ' ἐρρίφθη πάλι χάμου,
 Τὸν ἦχον της δὲν ἔνωσε
 Ἐ τοῦ κόσμου τῆ φωνῆ.

Ἀσπίλη ἀπὸ ἐγκώμια
 Κι' ἀπὸ δειλῆ βρισιά,
 Τώρα π' ἐσβύσθη τέτοιο φῶς,
 Πετιέται αὐτὴ μὲ μίαν,
 Καὶ ψάλλει φθῆ ἔς τὸν τάφο του
 Ἢ ἴσως νὰ μὴ χαθῆ.

Ἀπὸ τὰς Ἄλπεις ἔτρεξε
 Ἐως εἰς ταῖς Πυραμίδαις
 Μὲ τὴν βροντὴ ἔς τὸ χέρι του
 Σὰν ἀστραπὴ τὸν εἶδες
 Ἄπ' ἓνα εἰς τ' ἄλλο πέλαγον
 Νὰ χύνεται μὲ μίας.

Δόξα εἶναι αὐτῆ; Τὸ ζήτημα
 Ἄλλη γενεὰ θὰ κρίνῃ
 Καθεὶς ἐμπρὸς ἔς τὸν Ἐψιστον
 Τὴν κεφαλὴ του ἃς κλίνη,
 Ποῦ μεγαλήτερον ἔδειξε
 Τὸ πλάσμα του εἰς ἡμᾶς.

Τὴν θορυβώδη, ἀνήσυχη
 Χαρὰ διὰ μεγαλειᾶ,
 Τὸν πόθο ἐκείδι, ποῦ ἀδάμαστος
 Ζητεῖ τὴν βασιλείαν,
 Καὶ τὴν λαβαίνει, ἀνέλπιστη
 Ἐ τὸ λογισμὸ ἀμοιβῆ.

Ὅλα τὰ αἰσθάνθη Ἐθρίαμβον
 Ἐστερα ἀπὸ κινδύνου,
 Φυγὴ καὶ νίκη ἀθάνατη,
 Τῆς ἐξορίας τοὺς θρήνους,
 Γιά δύο φοραῖς ἔς τὰ οὐράνια,
 Γιά δύο φοραῖς ἔς τὴ γῆ.

Ἐβγήκε ἐμπρὸς ἀντίθετοι
 Αἰῶνες μεταξύ των
 Στρέφον ἔς αὐτὸν προσμένοντες
 Τὴν τύχη ὅποια θὰ ἦτον
 Εἶπε σιωπῆ, κ' ἐκάθησε
 Ἐ τὴ μέση αὐτῶν κριτῆς.

Πλέον δὲν ἐφάνη ἐσβύστηκε
 Ἐ ἄκρα στενὴ μὲ μίας,
 Σημάδι φθόνου ἄπεραντου,
 Καὶ λύπησης βαθείας,
 Μίσους μεγάλου, ἀτέλειωτου
 Κι' ἀγάπης σταθερῆς.

Ὅς ἔς τὸ κεφάλι τοῦ ἀτυχου
 Ποῦ ἔν τρικυμίας τὸ θῦμα,
 Πέφτει, βαραίνει ἀπάνου του
 Τὸ ἀγριωμένο κύμα,
 Ἐκεῖ ποῦ πρῶτα ἀγνάντευε
 Μὴν εὐρὴ ἀκρογιαλιά.

Ἄπ' τὰ βουνὰ τῶν Ἄλπεων
 Κ' ἔως εἰς ταῖς Πυραμίδαις,
 Ὁ κεραυνὸς του ἀπὸ σιμὰ
 Ἀκλόουθε ταῖς ἀχτίδαις
 Ἄπ' ἄκρα γῆς ἔς τὰ πέλαγα
 Ἐξάναψε ἢ φωτιά.

Κ' ἢ δόξα του ἀληθινή;
 Ἄς ποῦνε οἱ ἀπόγονοί μας
 Ἐμπρὸς ἔς τὸν πλάσαντα Θεὸν
 Ἄς κλίνη ἢ κεφαλὴ μας,
 Ποῦ νὰ χαράξῃ ἠθέλησε
 Τὸν τύπον του βαθείαν.

Ἐ ἄπερασ' ὅλα τοὺς παλμοὺς
 Ψυχῆς, ποῦ διαλογιέται
 Μεγάλα, κ' ὅπου τρέμωντας
 Τὸν θρόνον συλλογιέται,
 Καὶ φθάνει ἐκεῖδι ποῦ θάτανε
 Τρελλῆ κ' ἢ μόνη ἐλπία.

Τοὺς περασμένους κινδύνους,
 Τῆς δόξας μεγαλειᾶ,
 Τοὺς θρίαμβους καὶ τὴ φυγῆ,
 Θρόνον, τὴν ἐξορία,
 Δύο φοραῖς ἔς τὰ σύγνεφα,
 Καὶ χάμου δυὸ ἔς τὴ γῆς.

Ἐφάνη κ' ἔπαυσαν οἱ δυὸ
 Τὴν ἀλληλομαχία
 Αἰῶνες, ἔς αὐτὸν στρέφωντας,
 Ὡσὰν σὲ Πρόνοια θεῖαν,
 Κι' αὐτὸς ἔς τὴ μέση ἐκάθησε,
 Προστάζωντας σιωπῆ.

Φεύγει, καὶ σώνει τὴ ζωὴ
 Ἐ ἔρμο στενὸ ἀκρογιαλί,
 Ποῦ δείχνει φθόνον ἀσβεστο,
 Καὶ λύπηση μεγάλη,
 Μίσος φρικτὸ κ' αἰώνιον
 Κι' ἀγάπη φλογερῆ.

Κι' ὅπως σκεπάζει ἢ θάλασσα
 Τὸν ναυαγόν, πετῶντας
 Τὸ κύμα της ἐπάνου του,
 Ἐκεῖνο ποῦ θωρῶντας
 Ὁ δύστηνος ἐγύρευε
 Ἐκρογιαλιά νὰ εὐρῆ.

Ἔτσι ἔς τὰ στήθια μέσα του
Ἦ μνήμη τὸν κυριεύει
Πόσαις φοραῖς τὰ πάθη του
Γι' ἄλλους νὰ ᾖ γυρεύει,
Καὶ ἔς τὸ χαρτὶ τὸ αἰώνιο
Τὸ χέρι σταματᾷ!

Πόσαις φοραῖς ἔς τὸ βράδυ σμά,
Κατὰ τὴ γῆ ριμμένα
Τὰ σπινθοδόλα μάτια του,
Τὰ χέρια σταυρωμένα,
Ὅ,τι ἡ ψυχὴ του ἀπέρασε,
Ἔστάθη νὰ σκεφθῆ.

Τὰ κινήτὰ σκηνώματα
Πάλι ἐξαναθυμῆθη,
Τῶν ὄπλων τὸ λαμπύρισμα
Καὶ τοῦ ἵππικοῦ τὰ πλήθη,
Τὸ κράτος καὶ τὴ γλήγορη
Ξοπίσω ὑποταγῆ.

Ἴσως ἔς ταῖς θλίψαις θά ᾖ περὶ
Τὸ πνεῦμα ζαλισμένο,
Καὶ θ' ἀπελπίσθη ἄλλ' ἔσπλαγχο
Χέρι ἀπ' τὸ Θεοῦ ριμμένο
Ἦλθε καὶ τὸν ἀνέδασε
Σὲ θέσι πλέον ᾗψηλῆ.

Ἦ τὰ μέρη ἐκεῖα, ᾗ ποῦ εὐρίσκειται
Ἦ ἐλπίς, τὸν ὀδηγᾷ,
Ἦ τὴν ἀμοιβή, ποῦ ἀνθρώπινο
Συλλογισμὸ ἀπερνᾷ,
Ὅπου εἶναι ἡ δόξα ἡ γῆνη
Σκοτάδι καὶ σιωπῆ.

Θρησκεία, ὄραία καὶ ἀθάνατη,
Ἦ ταῖς νίκαις μαθημένη,
Γράψε κι' αὐτῆ, ᾗ ποῦ ἀνώτερος
Ἄλλος ἔς τὴν οἰκουμένη
Δὲν ἔσκυψε τὰ γόνατα
Εἰς τὸ Σταυρὸ ἐμπροστά.

Ἐσὺ τὰ λόγια τ' ἀπρεπα
Διῶχον ἀπ' αὐτῆ τὴ σκόνι
Ὅ Θεὸς ὅπου ἐσπλαχνίζεται,
Συντρέχει καὶ ἀσηκάνει,
Ἦ τὸ ἔρμὸ τὸ κλινάρι του
Ἐκάθησε σιμά.

Ἔτσι πικραῖς ἢ ἐνθύμωσαις
Πλακῶνον τὴν ψυχὴ του
Πόσαις φοραῖς ἠθέλησε
Νὰ γράψῃ τὴ ζωὴ του,
Κι' ἀπόστασε τὸ χέρι τοῦ
Ἦ τ' ἀθάνατο χαρτὶ!

Πόσαις φοραῖς εἰς τὴ σιωπῆ
Ἦμέρας ᾗ ποῦ τελειώνει,
Σταυρώνοντας τὰ χέρια του
Τὸ βλέμμα χαμηλώνει,
Καὶ ταῖς στιγμαῖς ποῦ ἀπέρασαν
Ὅ νοῦς τοῦ ἀνακαλεῖ.

Καὶ ταῖς σκηναῖς ταῖς κινήταις
Θυμᾶται, τὰ καρτερίαι,
Τῶν ὄπλων τὴ λαμποκοπῆ,
Ἦ λόγωνε τ' ἀσκέρια,
Τὴ γλήγορον ἐκτέλεσι
Ἦ αἰφνίδια διαταγῆ.

Ἴσως, ᾗ ποῦ τὰ θυμῆθηκε,
Ἦ λύπη τὸν νικᾷει
Ἦ ἄλλ' ἓνα χέρι οὐράνιο
Σ' ἄλλη μεριά τὸν πάει,
Ἦ ἄερα καθαρῶτερο,
Καὶ τὸν παρηγορεῖ.

Εἰς τῆς ἐλπίδος τ' ἀφθαρτά
Καὶ χλοερὰ πεδία,
Ἦ τὴν ἀμοιβή, ποῦ ξεπερνᾷ
Τὴν κάθε ἐπιθυμία,
Ἐκεῖ ᾗ ποῦ ἡ δόξα ἡ ἀνθρώπινη
Σκοτάδι εἶν' καὶ σιωπῆ.

Πίστι καλὴ κι' ἀθάνατη,
Ἦ ταῖς νίκαις μαθημένη,
Γράψε καὶ τούτῃ πλέον ᾗψηλῆ
Μία δόξα καθισμένη
Ἦ τὴν ἀτιμία δὲν ἐκλινε
Ποτὲ τοῦ Γολγοθᾶ.

Πῆς ἀπ' τὸ μαῦρο λείψανο
Μακρὰ ἢ βρισιά νὰ πάη
ΕΚΕΙΟΣ, ᾗ ποῦ φτιάνει καὶ χαλᾷ,
Λυπεῖ, παρηγορεῖ,
Ἦ τὸ ἔρμὸ τὸ κλινάρι του
Ἦ ἀκούπησε ἐμπροστά.

ΑΓΓΕΛΙΑ.

ΓΕΡΟ-ΜΑΡΤΙΝΟΣ ἢ ΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΑΓΑΘΟΥ ΠΑΤΡΟΣ.

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ 3 ΠΡΑΞΕΙΣ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝ ΕΚ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ.

Ἰπὸ τὸν ἄνω τίτλον ἐκδοθήσεται δρᾶμα κωμικοτραγικὸν μέγα τὸ ἐν-
δικέρον ἔχον καὶ λίαν διδακτικόν.

Πατὴρ φιλόστοργος ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀρξάμενος λαμπρὰν σχηματίζει πε-
μουσίαν. Τὸ λαμπρότερον τῶν ὀνείρων τοῦ πρώην ἀχθοφόρου Γερο-Μαρτίνου
εἶναι ἡ καλὴ ἀνατροφή τοῦ μ. νογενοῦ; αὐτοῦ υἱοῦ. Καὶ ἰδοὺ πέμπει αὐτὸν
εἰς Παρισίους ὅπως σπουδάσας ἐπανεῖθι ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην τὸ δι-
πλωμα διδάκτορος τὰ νομικὰ φέρων. Πλὴν ὁ ἀπερίσκεπτος νέος ὑπὸ διεφ-
θαρμένων περικυκλωθεὶς φίλων λησμονεῖ τὴν ἀποστολὴν του καὶ ἐν τῷ στρα-
βίῳ τῶν ἡδονῶν συλλυπαυρέται βυθισθεὶς εἰς χρεὴ καὶ ὑπερόγκων πεσῶν
Ἰκῆς ὑπογράφας. Οὐδὲν τερπνότερον τῆς παλμώδους κερδοσκοπίας τοῦ ἀφελοῦς
γέροντος καὶ τῆς ἀνάγκης μητρὸς περιμενόντων νὰ θλίβωσι εἰς τὰς κούρα-
μένας ἀγκάλας των τὸ πολυπόθητον αὐτῶν τέκνον, οὐδὲν δὲ λυπηρότερον τῆς
επαραξικαρδίου σκηνῆς καθ' ἣν ὡς φάσμα ἀπαίτιον παρίσταται ἐνώπιον τοῦ
πατρὸς ὁ τοκογλύφος Σαρανζῶν σείων τὴν ἐκ πενηκοντακτικῶν φιάγ-
κων Σκηνή. Οἱ ἡθῆνοι πατρὸς μέλαν προδιδόντος τὸ μέλλον ἀπάτης τῆς
εὐκογενεῖας του, τὰς ἐλπίδας του πάτας ἐν ὀσπῇ ὀφθαλμοῦ ἰδόντος ἐξαι-
φθείσας, ἢ ἐν αὐτῷ ἐπεληθούσα ἰδέα ὅτι ἡ ἀτυχὴς μήτηρ θ' ἀποθάνῃ μό-
λις μάθη ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἀτίμως ἐσπατάλησε τὴν ἐν μόχθοις ἀποκτηθεῖ-
σαν περιουσίαν, εἰσὶν αἱ καλύτεραι τοῦ δράματος σκηναί. Καὶ ὁ πατὴρ ἐν-
δίδει ἀποδύεται πάσης χρηματικῆς ἰκμάδος πρὸς ἀπότιν τῶν τοῦ υἱοῦ
του ὀφειλῶν, καὶ ἐπανεργεῖται εἰς τὸν λιμένα κύπτων καὶ πάλιν ὑπὸ τὸ
φορτίον τῶν ἀποκευῶν τῶν ἀποβιβαζομένων καὶ ἐπιβιβαζομένων ἐπιβατῶν.
Ἦ Ἰώβειος ὑπομονὴ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου γέροντος ἐλέγγει τοὺς κινδυνεύον-
τας νὰ ὀλισθήσωσι νέους, διότι τὸ μειδίημα τῆς ὑπομονῆς εἶναι ποῦ ἡ δρα-
στικώτερον τοῦ συνωφελουμένου μετώπου Ἦ λύσις τοῦ ἐν λόγῳ δράματος
εἶναι φειδρά. ἀποσιμῶμεν δὲ ταύτην ὅπως οἱ καλὰ συνδρομηταὶ ἡμῶν μά-
θωσιν αὐτὴν ἐκ τοῦ βιβλίου.

Εὐτυχήσαντες νὰ ἴδωμεν αὐτὸ ἐσγᾶτως λίαν ἐπιτυχῶς παρασταθὲν ἐν-
ταῦθα Ἰταλίᾳ καὶ παρατηρήσαντες οἷας ἀφῆκεν ἐντυπώσεις, πεπεισμεθα
ὅτι παρέχομεν τῇ ἀναγεννωμένῃ Ἑλλ. σκηνῇ δρᾶμα ἐκ τῶν τὰ μάλα ἐπε-
νεργούντων εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας.

Ἦ τιμὴ ἐκάστου ἀντιτύπου ἐξ ἑπτά συγκειμένου τυπογραφικῶν φύλλων
καὶ λίαν φιλοκάλως τυπωθησομένου ὄριστα εἰς δραχ. 1,50.

Ἐν Ζακύνθῳ τῆ 23 Ἀπριλίου 1875.

Γ. Κ. ΣΦΗΚΑΣ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΟΙ προκηθέντες 10 συνδρομητάς εἰς τὸν « ΖΑΚΥΝΘΙΟΝ ἈΝΘΩΝΑ »
προπληρόντας τὴν ἑτησίαν συνδρομὴν των, λαμβάνουσιν ἐπὶ ἑν ἕ-
τος αὐτὸν δωρεάν.

ΟΙ ἀλλάσσοντες δικιμονὴν συνδρομηταὶ παρακαλοῦνται νὰ εἰδοποιῶσιν ἐγ-
γράφως τὴν Διεύθυνσιν περὶ τούτου ἵνα γνωρίζῃ πὺ πρέπει νὰ στέλ-
λῃ τὰ φυλλάδια.

ΟΥΔΕΜΙΑ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν αἰτήσεις ἀνευ τοῦ ποσοῦ τῆς ἑτησίας συν-
δρομῆς λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν.

ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ δέον νὰ ᾧσιν ἀπηλλαγμέναι ταχυδρομικῶν τελῶν καὶ νὰ
ἐπιγράφωνται οὕτω.

Ἡρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιόδικ. Συγγράμ. « Ζακύνθιος Ἀνθῶν »
εἰς Ζακύνθον.

Αἱ περιέχοντα χρήματα ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ στέλλωνται ἐπὶ αὐστάσει.

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ἀρχοῦνται τὴν 1.ην ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ καὶ εἶναι ὑποχρεωτικῶς
ἑτήσιαι.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Προπληρωτέας ἐν Ζακύνθῳ.

Ἐν ΖΑΚΥΝΘῳ	δραχμας. νέας	8
• Τῆ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣῆ καὶ ταῖς ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ •		9
• ΤΟΥΡΚΙΑ καὶ ΑἴΓΥΠΤῳ	φράγκα	10
• ΡΩΣΣΙΑ	ρούβλια ἀργυρᾶ	3
• ΤΑΙΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΙΣ	φλωρίον	4
• Τῆ ΛΟΙΠῆ ΕΥΡΩΠῆ	φράγκα	12

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Ἐν Ζακύνθῳ εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ « Ζακύνθου Ἀνθῶνος », κει-
μενὸν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ « Ποιήτοῦ » παραπελεύρως τοῦ Ξενοδοχείου
ὁ « Φορέξ ».